

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
Навчально-науковий інститут економіки і управління
Кафедра фінансів

«До захисту в ЕК»

Директор інституту

(підпис)

Олег ШЕРЕМЕТ
(ім'я та прізвище)

«__» _____ 2024 р.

«До захисту допущено»

Завідувач кафедри

(підпис) Лада ШІРІНЯН
(ім'я та прізвище)

«__» _____ 2024 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ БАКАЛАВРА

зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(код та назва спеціальності)

освітньо-професійної програми Фінанси, банківська справа та страхування
на тему: **Комплексна оцінка та аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства**

Виконала (в): здобувач 3 курсу

Ткачук Надія Миколаївна
(прізвище, ім'я, по батькові повністю)

(підпис)

Керівник: Шупарська Світлана Леонідівна
(прізвище, ім'я, по батькові повністю)

(підпис)

Рецензент _____
(ім'я та прізвище)

(підпис)

Я, як здобувач (ка) Національного університету харчових технологій, розумію і підтримую політику університету з академічної доброчесності. Я, не надавав (ла) і не одержував (ла) незарядженої допомоги під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Здобувач (ка) _____
(підпис)

Київ – 2024 р.

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Інститут (факультет) Навчально-науковий інститут економіки і управління
Кафедра фінансів

Освітній ступінь бакалавр

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

(код і назва)

Освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування»

(назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри фінансів

д.е.н., професор

Лада ШІРІНЯН

“___” _____ 20__ року

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧА

Ткачук Надія Миколаївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: Комплексна оцінка та аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства

керівник роботи Шупарська Світлана Леонідівна

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом закладу вищої освіти від “14” листопада 2023 року №935-КС

2. Строк подання здобувачем роботи 25 січня 2024 року

3. Вихідні дані до роботи підручники, навчальні посібники, періодичні видання, статті, фінансова та статистична звітність підприємства, дані бухгалтерського обліку

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

Вступ, Розділ 1. Теоретичне обґрунтування комплексної оцінки та аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства, Розділ 2. Комплексна оцінка та аналіз фінансово-господарської діяльності на ТОВ «Птахофабрика «Волочиська», Розділ 3. Шляхи вдосконалення комплексного оцінювання та аналізу фінансово-господарської діяльності ТОВ «Птахофабрика «Волочиська», Висновки, Список використаних джерел, Додатки

5. Перелік графічного матеріалу

Рис. 3.1. Система сутнісних характеристик поточного фінансового планування на ТОВ «Птахофабрика «Волочиська», Рис. 3.2. Послідовність складання фінансового плану на ТОВ «Птахофабрика «Волочиська», Рис. 3.3. Обсяги виробництва ТОВ «Птахофабрика «Волочиська», Рис. 3.4. Динаміка значення Z-коефіцієнта на ТОВ «Птахофабрика «Волочиська».

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
I	Шупарська Світлана Леонідівна		
II	Шупарська Світлана Леонідівна		
III	Шупарська Світлана Леонідівна		

7. Дата видачі завдання 15 листопада 2023 року**КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН**

№	Назва етапів виконання кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Вступ	15.11.2023	
2	Р.1. Теоретичне обґрунтування комплексної оцінки та аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства	22.11.2023	
3	Р.2. Комплексна оцінка та аналіз фінансово-господарської діяльності на ТОВ «Птахофабрика «Волочиська»	13.12.2023	
4	Р.3. Шляхи вдосконалення комплексного оцінювання та аналізу фінансово-господарської діяльності ТОВ «Птахофабрика «Волочиська»	03.01.2024	
5	Висновки	11.01.2024	
6	Список використаних джерел	18.01.2024	
7	Додатки	25.01.2024	

Здобувач

(підпис)

Надія ТКАЧУК

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

(підпис)

Світлана ШУПАРСЬКА

(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Ткачук Н.М. «Комплексна оцінка та аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства»

Кваліфікаційна робота на отримання освітнього ступеня «бакалавр» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» – Національний університет харчових технологій, Київ, 2024.

У кваліфікаційній роботі розглянуто теоретичні та практичні аспекти комплексного оцінювання та аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства.

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

У вступі обґрунтовується актуальність теми та формулюються задачі подальшого дослідження.

У першому розділі роботи визначено теоретичні основи комплексного оцінювання та аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства, розкрити сутність та зміст поняття фінансово-господарської діяльності підприємства, окреслено методичні підходи до оцінки фінансово-господарської діяльності підприємства.

У другому розділі кваліфікаційної роботи здійснено комплексну оцінку та аналіз фінансово-господарської діяльності ТОВ «Птахофабрика «Волочиська».

У третьому розділі кваліфікаційної роботи проаналізовано роль фінансового планування в системі оцінювання та аналізу фінансово-господарської діяльності та розроблено комплексну систему оцінки та аналізу фінансово-господарської діяльності ТОВ «Птахофабрика «Волочиська».

Ключові слова: комплексна оцінка, аналіз, фінансово-господарська діяльність підприємства, напрями удосконалення.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ КОМПЛЕКСНОЇ ОЦІНКИ ТА АНАЛІЗУ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	7
1.1. Фінансово-господарська діяльність підприємства: сутність та поняття ефективності.....	7
1.2. Комплексна оцінка й аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства: зміст поняття та інформаційне забезпечення.....	12
1.3. Методики аналізу та оцінювання фінансово-господарської діяльності підприємства.....	20
РОЗДІЛ II. КОМПЛЕКСНА ОЦІНКА ТА АНАЛІЗ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ППФ НА ТОВ «ПТАХОФАБРИКА «ВОЛОЧИСЬКА»	36
2.1. Організаційно-економічна характеристика ТОВ «Птахофабрика «Волочиська».....	36
2.2. Оцінка фінансового стану ТОВ «Птахофабрика «Волочиська».....	44
2.2. Система оцінки та аналізу фінансово-господарської діяльності на ТОВ «Птахофабрика «Волочиська».....	53
РОЗДІЛ III. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ КОМПЛЕКСНОГО ОЦІНЮВАННЯ ТА АНАЛІЗУ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ПТАХОФАБРИКА «ВОЛОЧИСЬКА»	80
3.1. Потенціал кореляційно-регресійного аналізу для визначення напрямів підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності на ТОВ «Птахофабрика «Волочиська».....	80
3.2. Фінансове планування та прогнозування як інструменти підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності ТОВ «Птахофабрика «Волочиська».....	84
3.3. Обґрунтування комплексної системи оцінки та аналізу фінансово-господарської діяльності на ТОВ «Птахофабрика «Волочиська»	93
ВИСНОВКИ	105
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	108
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми. Комплексна оцінка та аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства є істотним елементом фінансової стратегії підприємства, основним елементом обґрунтування керівних рішень. Процеси приватизації, акціонування, зростання кількості приватних фірм, розширення контактів з іноземними партнерами – все це породжує гостру необхідність оволодіння сучасними механізмами і методами оцінки фінансово-господарської діяльності [9, с. 10].

Потреба вивчення внутрішнього і зовнішнього економічного середовища об'єктів господарювання, кон'юнктури ринку і його адаптивності, можливої конверсії капіталу та оцінки ступеню економічного ризику вносять суттєві зміни в методику й організацію аналітичних досліджень. Формування ринкового механізму змінює характер аналітичних досліджень, розширює зону діагностики і пошуку. Їх результати повинні давати змогу швидкої адаптації до змін ринкової кон'юнктури, передбачати можливі зміни поведінки партнерів, уникати невиправданого ризику. За сучасних умов не можна обмежуватися інформацією про встановлені на певний час економічні відносини. Велике значення має також інформація про еволюцію цих відносин, тривалішу динаміку економічного розвитку, які свідчать про стабільність, перспективність і надійність партнерства в усіх аспектах.

Ефективність аналітичного забезпечення фінансової стратегії визначається сукупністю параметрів забезпечення, які оцінюють за варіантами багатокритеріальної оптимізації. Визначальним серед них є показники прибутковості, фінансової стабільності, економічного зростання, конкурентоспроможності тощо.

На підставі загальних критеріїв господарювання в умовах ринку виробничу діяльність оцінюють з погляду досягнення максимальних фінансових результатів і економічної стабільності.

Актуальність дослідження зумовлена тим, що ринкова економіка пов'язана з необхідністю підвищення ефективності виробництва, конкурентоспроможності продукції та послуг на основі систематичного аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства.

Аналіз фінансово-господарської діяльності дає можливість виробляти необхідну стратегію і тактику розвитку підприємства, на основі яких формується виробнича програма, виявляються резерви підвищення ефективності виробництва. Аналіз ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства показує, за якими напрямками треба вести цю роботу, дає можливість виявити найбільш важливі аспекти і найбільш слабкі позиції у фінансовому стані підприємства. Відповідно до цього результати аналізу дають відповідь на питання, які найважливіші способи поліпшення фінансового стану підприємства в конкретний період його діяльності. Але головною метою аналізу є своєчасно виявляти та усувати недоліки у фінансовій діяльності і знаходити резерви поліпшення фінансового стану підприємства і його платоспроможності.

Теоретичні та практичні аспекти питань оцінки фінансово-господарської діяльності підприємств досліджуються досить широко. Цьому питанню присвячені роботи М.Д. Білик, І.О. Бланка, І.Я. Каца, М.М. Крейніної, С.В. Науменкової, А.М. Поддєрьогіна та ін. Серед зарубіжних економістів дана проблема знайшла відображення у роботах Є. Брігхема, Б. Коласса, С. Майєрса, Є. Нікбахта. Проте у своїх роботах вони не враховують особливостей затяжної перехідної економіки, що посилює актуальність обраної теми.

Метою кваліфікаційної роботи є удосконалення теоретичних підходів до комплексного оцінювання та аналізу фінансово-господарської діяльності ТОВ «Птахофабрика «Волочиська».

Поставлена мета зумовила необхідність вирішення таких **завдань**:

- розглянути теоретичні засади комплексного оцінювання та аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства, розкрити сутність фінансово-господарської діяльності підприємства з огляду сучасної фінансової науки;

- розкрити особливості оцінювання та інформаційного забезпечення аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства;
- розкрити методичні підходи до оцінки фінансово-господарської діяльності підприємства;
- надати фінансово-економічну характеристику діяльності ТОВ «Птахофабрика «Волочиська»;
- оцінити фінансово-майновий стан ТОВ «Птахофабрика «Волочиська»;
- окреслити систему оцінки і аналізу фінансово-господарської діяльності на ТОВ «Птахофабрика «Волочиська»;
- окреслити кореляційно-регресійний аналіз в якості інструментарію пошуку резервів зростання ефективності фінансово-господарської діяльності на ТОВ «Птахофабрика «Волочиська»;
- обґрунтувати фінансове планування і прогнозування в ролі інструментів підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності на ТОВ «Птахофабрика «Волочиська»;
- запропонувати комплексну систему оцінки та аналізу фінансово-господарської діяльності на ТОВ «Птахофабрика «Волочиська».

Об'єктом дослідження є системи оцінки та аналізу фінансово-господарської діяльності на ТОВ «Птахофабрика «Волочиська».

Предметом дослідження є теоретичні та прикладні проблеми комплексного оцінювання та аналізу фінансово-господарської діяльності ТОВ «Птахофабрика «Волочиська».

Методологія та методика дослідження базуються на системному загальнотеоретичному осмисленні процесів підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства.

Для досягнення поставленої в роботі мети використовувались економіко-статистичні, економіко-математичні методи, методи аналізу та синтезу, індукції та дедукції, порівняльних характеристик.

В якості інструментарію застосовувалися методи економічного і графічного аналізу. Теоретичною та методологічною основою кваліфікаційної

роботи стало вивчення й творче переосмислення основних досягнень вітчизняної і зарубіжної науки про фінанси з проблем комплексного оцінювання та аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств у системі фінансового забезпечення їхнього розвитку.

Інформаційну базу дослідження становлять відповідні законодавчі та нормативні документи, статистичні матеріали Державної служби статистики України, фінансова звітність підприємства, наукові літературні джерела.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробці рекомендацій щодо вдосконалення комплексної оцінки та аналізу фінансово-господарської діяльності на ТОВ «Птахофабрика «Волочиська».

РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ КОМПЛЕКСНОЇ ОЦІНКИ ТА АНАЛІЗУ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Фінансово-господарська діяльність підприємства: сутність та поняття ефективності

Поняття «фінансово-господарська діяльність підприємства» найчастіше зустрічається в контексті здійснення її оцінювання, і за своєю суттю немає відмінностей від «господарської діяльності» підприємства. Дослідники роблять акцент на першій складовій «фінансова діяльність» тим самим підкреслюючи важливість джерел фінансування діяльності підприємства як початковий етап його становлення, а вже господарська діяльність відповідає за ефективне використання цих ресурсів і перетворення їх результат.

Фінансово-господарська діяльність – це цілеспрямовано здійснюваний процес практичної реалізації функцій підприємства, пов'язаних з формуванням та використанням його фінансових ресурсів для забезпечення економічного та соціального розвитку підприємства.

Поняття ефективності як фінансово-економічної категорії достатньо досліджувалось у вітчизняній і в зарубіжній економічній літературі, проте до цього часу немає однозначного чіткого трактування економічної сутності даної категорії та єдиних критеріїв, за якими вона може бути оцінена кількісно і якісно. Значною мірою це пояснюється складністю і багатогранністю категорії ефективності [4, с. 24].

З поглибленням досліджень категорії «ефективність» змінювались підходи щодо її визначення та оцінки. Так, якщо роботи науковців кінця XIX - початку XX століття присвячувались пошуку шляхів ефективного виробництва на рівні виконавців виробничих процесів, поступово акценти зміщувались у бік забезпечення ефективністю на рівні організації, фінансової та економічної системи, загалом.

У основних підходах, щодо визначення показників ефективності фінансово-господарської діяльності науковці пішли різними шляхами. Представники одного з них вважають за доцільне нехтувати необхідністю отримання єдиної оцінки і будувати систему показників ефективності.

А остаточний висновок, на їхню думку, має зробити експерт, який аналізує цю систему показників, ураховує певні неформальні обставини, власний досвід, можливо, інтуїтивні міркування, прогнози і на базі всього цього зробить висновок. Інші вчені пропонують відразу обмежити множину факторів впливу і визначати комплексний показник ефективності. Є, звичайно, і певні компромісні підходи. Так, наприклад, відомі методики, в яких спочатку визначається система показників, а потім до неї застосовуються певні правила згортання для отримання інтегральної оцінки.

Серед прибічників єдиного показника є такі, котрі будують настільки складний комплексний показник, що він за широтою охоплення вхідних параметрів фактично не поступається системам показників.

Крім того, розроблені й ситуаційні алгоритми, які дають змогу обирати той чи інший комплексний показник на базі попереднього аналізу певних характеристик підприємства. Але практика переконує в протилежному – справді точна оцінка ефективності може бути отримана лише на основі поглибленого аналізу ситуації і врахування великої кількості обставин.

Проте в будь-якому випадку, щоб здійснювати такий аналіз, необхідно опанувати базовий інструментарій, тобто ознайомитися з конструкцією основних показників забезпечення ефективності і зрозуміти їх економічний зміст [13, с. 53].

Загальне поняття ефективності є достатньо широким і уживається в найрізноманітніших сферах. Як свідчать результати досліджень, в різних галузях і сферах виробництва та фінансової діяльності методологія кількісного виміру рівня ефективності базується на зіставленні результатів і витрат. Проте, такі показники мають різні форми представлення, повноти і точність виміру.

Звідси впливає можливість неадекватної оцінки ефективності об'єктів, що призводить до ухвалення необґрунтованих рішень.

В фінансово-економічній літературі запропоновано безліч концептуальних підходів до оцінки ефективності фінансово-господарської діяльності.

Так, І.Н.Герчикова пропонує рахувати ефективність щодо реальних витрат виробництва. При цьому, вона вважає, що ефективність слід визначати по рентабельності активів, по рентабельності власного капіталу і позикового капіталу [53].

А.Д. Шеремет і Р.С. Сайфулін пропонують визначати ефективність авансованих ресурсів і ефективність спожитих ресурсів, а також оборотність і рентабельність коштів або їх джерел [69, с. 34].

О.В. Ефімова приходять до висновку, що ефективність доцільно визначати по рентабельності використаного капіталу, причому у разі залучення позикових засобів треба враховувати також фінансові витрати (відсотки). Прибуток для визначення рентабельності слід брати той, що залишається у розпорядженні підприємства, тобто чистий [5, с. 363].

Г. Шмален одним з основних критеріїв оцінки фінансово-господарської діяльності підприємства в умовах ринкової економіки вважає економічність. Під економічністю автор розуміє отримання певного результату при найменших витратах або заданому об'ємі витрат.

Основними показниками діяльності підприємства в ринкових умовах Г. Шмален називає фінансову стійкість і прибуток (рентабельність). Причому, під останньою він розуміє рентабельність власного капіталу і рентабельність всього капіталу, вкладеного в підприємство [53].

Приведені вище пропозиції визначати ефективність оборотності капіталу або щодо витрат виробництва (І.Н. Герчикова), або на основі чистого прибутку (О.В. Ефімова), або щодо спожитих ресурсів (А.Д. Шеремет, Р.С. Сайфулін) – ми вважаємо частковими, такими, що не відображають основної мети діяльності підприємства або що відображають її неповно. Ці пропозиції можна

застосовувати при оцінці ефективності використання окремих складових елементів капіталу, виробничих площ і устаткування, грошових коштів і т.п.

На нашу думку, для формування загального висновку про ефективність роботи підприємства доцільно використовувати комплексну систему показників, яка поєднує всі названі підходи.

Італійський економіст В. Парето вважає, що «ефективність фінансово-господарської системи – це стан, при якому неможливо збільшити міру задоволення потреб хоча б однієї людини, не погіршуючи при цьому положення іншого члена суспільства». Інакше кажучи, розподіл ресурсів вважається неефективним, якщо існує можливість виробляти більшу кількість якого-небудь товару або послуг при наявних ресурсах без скорочення випуску інших товарів або послуг.

Ряд фінансистів робили спроби пояснити суть ефективності по аналогії з ефективністю в природничих науках, тобто розглядали економічну ефективність як ефективність технічну. У зв'язку з цим Г. Гольберг підкреслював, що визначення технічної ефективності в більшості фізичних, хімічних і біохімічних процесів здійснюється через одновимірність і точність виміру величин, що характеризують витрати і результати. Процеси господарські докорінно відрізняються від процесів технологічних. Витрати і результати не можна розглядати як величини безумовно одновимірні і завдання визначення ефективності тут набагато складніше.

Суть же тенденції ефективності в необхідності постійного зростання результату як бази прогресу. Розвиток цього положення можна знайти в роботах економістів 70-х років. Наприклад, М.З. Бор пише, що ефективність якого-небудь процесу означає його результативність, що досягається на основі використання природних умов, доцільного і цілеспрямованого поєднання чинників, що створюють ефект, Проте це не означає, що ефективність виробництва потрібно розуміти тільки як категорію вимірювального і кількісного порядку, через яку зіставляються витрати з результатами.

Ефективність виробництва, передусім фінансово-економічна категорія, є одним з виразів виробничих стосунків в суспільстві і формується під впливом характеру цих стосунків. Тому можна зробити висновок про відсутність тотожності між технічною і економічною ефективністю, оскільки економічна ефективність має завжди соціальну суть на відміну від технічної [21, с. 43].

Отже, в найбільш загальному вигляді фінансово-економічна ефективність виробництва є кількісним співвідношенням двох величин – результатів господарської діяльності і виробничих витрат. Суть проблеми підвищення ефективності діяльності підприємства полягає в збільшенні економічних результатів на кожну одиницю витрат в процесі використання наявних ресурсів.

Підвищення ефективності виробництва та фінансової діяльності може досягатися як за рахунок економії поточних витрат (споживаних ресурсів), так і шляхом кращого використання діючого капіталу і нових вкладень в капітал (вживаних ресурсів) [7, с. 41].

Наявність різних концепцій сутності ефективності зумовлено різними теоретичними позиціями її аналізу, виділенням якогось одного аспекту із рішення загальної проблеми. Дедалі більше науковців вважають, що приріст прибутку відображає результат реалізації та послуг, а у якості витрат, зумовивши цей приріст, доцільно застосовувати вартість використаних ресурсів, які визначають виробничий потенціал [3, с. 26].

Таким чином, на ефективність фінансово-господарської діяльності підприємства впливають фінансовий стан, а також певні організаційні, управлінські, технологічні та інші переваги.

Тому, ефективність фінансово-господарської діяльності підприємства – це фінансова категорія, що відображає співвідношення між одержаними результатами від господарської та фінансової діяльності та витраченими на її досягнення ресурсами, причому при вимірюванні ефективності ресурси можуть бути представлені або в певному обсязі за їх первісною (переоціненою) вартістю (застосовувані ресурси), або частиною їх вартості у формі виробничих витрат (виробничо спожиті ресурси).

Таким чином, в межах сучасних досліджень можна констатувати, що фінансово-господарська діяльність підприємства є складною категорією, яка поєднує собі господарську діяльність (виробничу і збутову) та фінансову діяльність як забезпечення фінансовими ресурсами реалізацію господарської діяльності.

1.2. Комплексна оцінка й аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства: зміст поняття та інформаційне забезпечення

Забезпечення ефективного функціонування підприємств вимагає економічно грамотного забезпечення їх фінансово-господарською діяльністю, яке багато в чому визначається умінням її аналізувати.

За допомогою комплексного аналізу вивчаються тенденції розвитку, глибоко і системно досліджуються чинники зміни результатів діяльності, обґрунтовуються бізнес-плани і управлінські рішення, здійснюється контроль за їх виконанням, виявляються резерви підвищення ефективності виробництва, оцінюються результати фінансово-господарської діяльності підприємства, виробляється економічна стратегія його розвитку.

Аналіз фінансово-господарської діяльності та фінансових результатів підприємства передбачає вивчення технічного рівня виробництва, якості, і конкурентоспроможності своєї продукції, забезпеченості виробництва трудовими, матеріальними і фінансовими ресурсами та ефективності їх використання. Вони засновані на системному підході, комплексному обліку різноманітних факторів, якісному доборі достовірної інформації і є важливою функцією забезпечення [35, с. 37].

Мета аналізу фінансових результатів і господарської діяльності підприємства – підвищення ефективності його роботи на основі системного вивчення всіх видів його діяльності. У процесі аналізу досліджуються сукупність технологічних, соціально-економічних, правових та інших процесів,

закономірності формування, побудови та функціонування систем забезпечення: принципи побудови організаційних структур, ефективність застосовуваних методів [28, с. 214].

Питання аналізу відіграє важливу роль при оцінці ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства та пошуку шляхів її підвищення. Будь-яка підприємницька діяльність потребує постійного контролю за своїм розвитком, аналізу процесів, під дію яких потрапляє підприємство в сучасних умовах господарювання. Це, передусім, пов'язано із зміною економічних умов, в яких працює підприємство, кон'юнктури ринку, податкового законодавства тощо.

Суть проблеми полягає в тому, що більшість підприємців, які зіткнулися з перешкодами, не задумуються над необхідністю аналізу своєї діяльності, а тому взагалі його не здійснюють.

Аналіз необхідний на всіх етапах підприємницької діяльності: від задумів і формування підприємства до реалізації кожного етапу його функціонування, дотримуючись принципів етапності самого аналізу [2, с. 91].

Саме на основі даних результатів аналізу розробляються і приймаються управлінські рішення, які в сучасних умовах жорсткої конкуренції не можуть прийматись інтуїтивно та приблизно, адже ефективність функціонування підприємства значною мірою залежить від умілого керівництва, правильної організації виробництва та праці.

Основним завданням аналізу фінансово-господарської діяльності є оцінка використання активів, доходів, витрат і результатів діяльності підприємства за звітний період, виявлення факторів, які негативно або позитивно вплинули на кінцеві фінансові результати.

Чіткого визначення терміна «аналіз фінансово-господарської діяльності» немає і в різних джерелах його тлумачать по-різному. Проте в будь-якому разі під аналізом буде розумітися спосіб пізнання (вивчення) того чи іншого об'єкта на основі його складових і вивчення зв'язків і залежності цих складових між собою [3, с. 8].

Основна мета аналізу фінансово-господарської діяльності в системі забезпечення суспільним виробництвом на всіх його рівнях і у всіх його ланках підкорена меті відповідної системи забезпечення, яку воно обслуговує, тобто забезпеченню ефективного функціонування керованого нею об'єкта. Для досягнення цієї мети, виходячи із суті і ролі аналізу, його змісту необхідно реалізувати такі основні завдання:

- розробка науково обґрунтованих оптимальних планів виробництва та реалізації продукції. З допомогою комплексного аналізу глибоко вивчається досягнутий рівень господарської діяльності, оцінюється економічна ефективність проведених заходів для використання технічних, матеріальних, трудових та грошових ресурсів, виявляються позитивні та негативні фактори в роботі тощо;

- виконання планових завдань на основі виявлення і усунення негативних причин, які породжують недоліки мобілізації резервів зростання економічної ефективності виробництва;

- обґрунтування оптимальних управлінських рішень як функції регулювання, так і інших основних функцій забезпечення. Тут аналіз фінансово-господарської діяльності допомагає встановити і оцінити вплив позитивних факторів на прийняття рішень [4, с.19-20].

Формування системи показників фінансово-господарської діяльності підприємства має: створювати передумови для виявлення резервів росту ефективності; відображати витрати всіх видів ресурсів, що споживаються на підприємстві; стимулювати використання всіх резервів, наявних на підприємстві; виконувати критеріальну функцію.

Прийнято виділяти три основні системи критеріальних показників фінансово-господарської діяльності: 1) система, заснована на остаточних результатах господарської діяльності підприємства, яка містить показники: прибуток до оподаткування, оподатковуваний, чистий прибуток, собівартість, рівень рентабельності, виручка від реалізації, обсяг виробництва, якість продукції, термін окупності інвестицій, рентабельність інвестицій і ін.; 2)

система, заснована на результативності, якості та складності трудової діяльності, яка містить показники: продуктивність праці, темпи зростання продуктивності і заробітної плати, частка фонду оплати праці в собівартості продукції, втрати робочого часу, частка браку, фондоозброєність праці, трудомісткість продукції, коефіцієнти складності праці, чисельність персоналу і т. ін.; 3) система, заснована на формах і методах роботи з персоналом, яка охоплює показники: плинність кадрів, рівень кваліфікації персоналу, рівень трудової дисципліни, професійно-кваліфікаційна структура, співвідношення виробничого й адміністративно-управлінського персоналу, соціальна структура персоналу, рівномірність його завантаження, витрати на одного працівника, витрати на забезпечення, соціально-психологічний клімат у колективі, привабливість праці тощо [1, с. 22].

Отже, система показників фінансово-господарської діяльності має: відображати витрати всіх видів ресурсів, що споживаються на підприємстві; створювати передумови для виявлення резервів підвищення ефективності виробництва; стимулювати використання всіх резервів, наявних на підприємстві; забезпечувати інформацією стосовно ефективності виробництва всі ланки управлінської ієрархії; виконувати критеріальну функцію.

Таким чином, аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства дає кількісну та якісну характеристику змін, що відбулися відносно заданої програми. З його допомогою вибираються варіанти управлінських рішень, які спрямовані на запобігання причин негативних відхилень і створення сприятливих умов для розвитку прогресивних явищ.

Розкриваються невикористані можливості, реалізація яких дозволяє або прискорити розвиток підприємства в цілому, або перевести його на більш ефективний режим функціонування.

Визначення якості фінансового стану, вивчення причин його поліпшення або погіршення за період, підготовка рекомендацій для підвищення фінансової стійкості і платоспроможності підприємства є головними моментами аналізу фінансового стану. Деталізація процедурної сторони методики фінансового

аналізу залежить від поставлених цілей, а також різних факторів інформаційного, тимчасового, методичного і технічного забезпечення.

Ефективність фінансового аналізу безпосередньо залежить від повноти і якості використовуваної інформації. В даний час в окремих виданнях з питань фінансового аналізу присутні спрощений підхід до інформаційного забезпечення фінансового аналізу, орієнтує на використання виключно бухгалтерської (фінансової) звітності або в дещо ширшому плані – на дані бухгалтерського обліку [17, с. 34].

Аналіз фінансового стану підприємства є складовою частиною загального фінансового аналізу. Фінансові результати діяльності підприємства характеризуються сумою отриманого прибутку і рівнем рентабельності. Прибуток являє собою реальну частину чистого доходу, створеного додатковою працею. Тільки після продажу продукт (робіт, послуг) чистий дохід приймає форму прибутку.

Величина прибутку визначається як різниця між виручкою від господарської діяльності підприємства (після сплати податку на додану вартість, акцизного податку та інших відрахувань з виторгу в бюджетні і позабюджетні фонди) і сумою всіх витрат на цю діяльність [7, с. 45].

Фінансові результати, що є одним з центральних показників фінансово-господарської діяльності підприємств, використовуються сьогодні в якості певного орієнтира, що відображає напрямок розвитку підприємства. Вони включені до програми розвитку підприємства, показуючи значення реалізації комплексу стратегічних і тактичних завдань.

Особливе значення у зв'язку з вищесказаним набувають порядок формування та аналіз фінансових результатів, прогнозування результатів діяльності підприємств, роль фінансових результатів відносно задач забезпечення підприємством.

Показники фінансових результатів (прибутку) характеризує абсолютну ефективність господарювання підприємства за всіма напрямками його діяльності: виробничої, збутової, постачальницької, фінансової та інвестиційної. Вони

складають основу економічного розвитку підприємства і зміцнення його фінансових відносин з усіма учасниками комерційної справи. Отримання прибутку є основною метою діяльності будь-якого господарського суб'єкта [38].

З одного боку, прибуток є показником ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства, тому що вона залежить в основному від якості роботи підприємства, підвищує економічну зацікавленість його працівників в найбільш ефективному використанні ресурсів, тому що прибуток – основне джерело виробничого і соціального розвитку підприємства. З іншого боку, вона служить найважливішим джерелом формування державного бюджету. Таким чином, в зростанні сум прибутку зацікавлені як підприємство, так і держава.

Економічний аналіз займає проміжне місце між збором інформації і прийняттям управлінських рішень, тому його комплексність, глибина та ефективність багато в чому залежить від обсягу і якості використовуваної інформації. Економічний аналіз не стільки виступає як споживач інформації, але і створює її для власних потреб і прийняття управлінських рішень.

Під інформацією звичайно розуміють впорядковані відомості про процеси та явища зовнішнього світу, сукупність будь-яких знань, даних [31, с. 140]. Цінність економічної інформації може розглядати у трьох аспектах: споживчої – її корисності для забезпечення, економічному – її вартості і в естетичному – її сприйнятті людиною. Цінність інформації зазвичай визначається економічним ефектом функціонування об'єкту забезпечення, викликаним її споживчою вартістю. Основною вимогою до інформації є її корисність при прийнятті рішень.

Для забезпечення цієї вимоги інформація повинна бути зрозумілою, доречною, достовірною, а також відповідати ідеї гармонізації та стандартизації [31, с. 144].

Важливе місце в організації економічного аналізу на підприємстві займає його інформаційне забезпечення. При аналізі використовуються не тільки

економічні дані, але й технічна, технологічна та інша інформація. Всі джерела даних для аналізу діляться на нормативно-планові, облікові і позаоблікові.

До нормативно-планових джерел відносяться всі типи планів, які розробляються на підприємстві, а також нормативні матеріали, кошториси. Джерела інформації облікового характеру – це всі дані, які містять документи бухгалтерського, статистичного та оперативного обліку, а також всі види звітності, первинна облікова документація. Позаоблікові джерела інформації – це документи, що регулюють господарську діяльність, а також дані, що характеризують зміну зовнішнього середовища функціонування підприємства.

До них відносяться: – офіційні документи, якими зобов'язане користатися підприємство у своїй діяльності: закони держави, накази президента, постанови уряду, акти ревізій і перевірок, накази і розпорядження керівників і т.д.; – господарсько-правові документи: договори, угоди, рішення судових органів; – науково-технічна інформація; – технічна і технологічна документація; – дані про основних конкурентів, інформація про постачальників і покупців; – дані про стан ринку матеріальних ресурсів (обсяги ринків, рівень і динаміка цін на окремі види ресурсів) [24, с. 8].

Таким чином, інформаційною базою для проведення аналізу фінансово-господарської діяльності служить вся інформаційна система підприємства, в яку входять: - пакет статистичної звітності; - пакет фінансової звітності; - внутрішні документи підприємства; - бухгалтерські реєстри; - первинні бухгалтерські документи; - установчі документи; - планова документація; - пояснювальна записка до річного бухгалтерського звіту.

В даний час фінансова (бухгалтерська) звітність організації формується з урахуванням сучасних стандартів, оскільки бухгалтерський облік – це інструмент збору, обробки і передачі інформації про діяльність господарюючого суб'єкта для того, щоб зацікавлені сторони могли краще інвестувати в наявні у них засоби [27, с. 125].

В якості інформаційного забезпечення економічного аналізу може використовуватися фінансова звітність підприємства: баланс, звіт про фінансові результати, звіт про власний капітал, звіт про рух грошових коштів.

Основна вимога до інформації, представленої у звітності полягає в тому, щоб вона була корисною для користувачів, тобто щоб цю інформацію можна було використовувати для прийняття обґрунтованих рішень. Щоб бути корисною, інформація повинна відповідати відповідним критеріям: - доречність означає, що дана інформація значима і робить вплив на рішення, прийняте користувачем.

Інформація вважається також доречною, якщо вона забезпечує можливість перспективного і ретроспективного аналізу; - достовірність інформації визначається її правдивістю, переважання економічного змісту над юридичною формою, можливістю перевірки і документальної обґрунтованістю; - інформація вважається правдивою, якщо вона не містить помилок та упереджених оцінок, а також не фальсифікує подій господарського життя; - нейтральність передбачає, що фінансова звітність не робить акценту на задоволення інтересів однієї групи користувачів загальної звітності на шкоду іншій; - зрозумілість означає, що користувачі можуть зрозуміти зміст звітності без професійної спеціальної підготовки; - порівнянність вимагає, щоб дані про діяльність підприємства можна було порівняти з аналогічною інформацією про діяльність інших фірм.

Аналіз фінансово-господарської діяльності є важливим елементом в системі забезпечення виробництвом, дієвим засобом виявлення внутрішньогосподарських резервів, основою розробки науково обґрунтованих планів-прогнозів і управлінських рішень та контролю за їх виконанням з метою підвищення ефективності функціонування підприємства [44, с. 120].

У сучасних умовах підвищується самостійність підприємств у прийнятті та реалізації управлінських рішень, їх економічна і юридична відповідальність за результати фінансово-господарської діяльності. Об'єктивно зростає значення фінансової стійкості господарюючих суб'єктів. Все це підвищує роль фінансового аналізу в оцінці їх виробничої та фінансової діяльності.

Результати такого аналізу необхідні, перш за все, власникам (акціонерам), кредиторам, інвесторам, постачальникам, податковим службам, менеджерам і керівникам підприємств.

Таким чином, інформаційне забезпечення комплексної оцінки та аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства – найважливіша характеристика при оцінці фінансово-економічної діяльності підприємства.

Далі розглянемо методи оцінки фінансово-господарської діяльності підприємства.

1.3. Методики аналізу та оцінювання фінансово-господарської діяльності підприємства

У визначенні показників оцінки фінансово-господарської діяльності науковці пішли різними шляхами. Представники одного з них вважають за доцільне нехтувати необхідністю отримання єдиної оцінки і будувати систему показників ефективності. А остаточний висновок, на їхню думку, має зробити експерт, який аналізує цю систему показників, ураховує певні неформальні обставини, власний досвід, можливо, інтуїтивні міркування, прогнози і на базі всього цього зробить висновок.

Інші вчені пропонують відразу обмежити множину факторів впливу і визначати комплексний показник ефективності. Є, звичайно, і певні компромісні підходи. Так, наприклад, відомі методики, в яких спочатку визначається система показників, а потім до неї застосовуються певні правила згортання для отримання інтегральної оцінки. Серед прибічників єдиного показника є такі, котрі будують настільки складний комплексний показник, що він за широтою охоплення вхідних параметрів фактично не поступається системам показників.

Крім того, розроблені й ситуаційні алгоритми, які дають змогу обирати той чи інший комплексний показник на базі попереднього аналізу певних характеристик підприємства [4, с. 31].

Основною метою проведення аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства є отримання об'єктивної оцінки їх платоспроможності, фінансової стійкості, ділової та інвестиційної активності, ефективності діяльності.

Оптимальний перелік показників, найбільш об'єктивно відображають тенденції фінансового стану, формується кожним підприємством самостійно. Однак при всьому різноманітті можливе показників всі вони, як правило, розподіляються за чотирма групами: показники фінансової стійкості; показники ліквідності; показники рентабельності; показники ділової активності.

Різні автори пропонують різні методики аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства. Деталізація процедурної сторони методики аналізу залежить від поставлених цілей, а також різних факторів інформаційного, тимчасового, методичного і технічного забезпечення. Фінансова стійкість – це здатність підприємства протистояти операційним труднощам. Це таке його становище, коли отриманий прибуток забезпечує самофінансування та незалежність підприємства від зовнішніх залучених джерел формування активів.

Під фінансовою стійкістю також розуміють характеристику відповідності структури джерел фінансування структурі активів підприємства. На відміну від аналізу платоспроможності підприємства, який оцінює оборотні активи та короткострокові зобов'язання, фінансова стійкість визначається на підставі аналізу співвідношення джерел фінансування і його відповідності стану активів. Фінансова стійкість – це стабільність фінансового становища підприємства, яка забезпечується достатньою часткою власного капіталу в складі джерел фінансування. Достатня частка власного капіталу означає, що зовнішні джерела фінансування використовуються підприємством лише в тих межах, в яких воно здатне забезпечити своєчасне їх повернення. У такому разі короткострокові зобов'язання не повинні перевищувати розмір ліквідних активів.

Під ліквідністю розуміється здатність активів перетворюватися на кошти [45, с. 103]. Тому, фінансова стійкість – характеристика стабільності фінансового стану підприємства, яка забезпечується високою часткою власного

капіталу в загальній сумі використовуваних фінансових засобів. Фінансова стійкість відбиває рівень ризику діяльності компанії і її залежності від позикового капіталу.

За результатами розрахунків фінансової стійкості можна зробити висновки: про інтенсивність використання позикових засобів; про ступінь залежності від короткострокових зобов'язань; про рівень довгострокової стійкості компанії без позикових засобів.

Аналіз фінансової стійкості (платоспроможності) підприємства здійснюється за даними балансу підприємства, характеризує структуру джерел фінансування ресурсів підприємства, ступінь фінансової стійкості і незалежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування діяльності.

Найбільш узагальнюючим абсолютним показником фінансової стійкості є різниця між сумою джерел коштів і сумою запасів та витрат. Однак для аналізу фінансової стійкості традиційно використовується низка показників, на підставі яких можна дати її обґрунтовану оцінку. Розгляньмо їх по черзі.

1. Коефіцієнт автономії (Кавт) Він розраховується за формулою:

$$\text{Кавт} = \text{Вк} : \text{А}, \quad (1.1)$$

де Вк – власний капітал; А – активи підприємства.

Цей коефіцієнт характеризує частку власників підприємства у загальній сумі коштів, авансованих у його діяльність. Чим вищим є значення цього показника, тим вища фінансова стійкість підприємства, тим більш стабільним та незалежним є становище від зовнішніх джерел фінансування і кредиторів. Оптимальною є ситуація, коли частка власного капіталу – на рівні 60 – 40%. У підприємство з високою часткою власного капіталу кредитори вкладають кошти охочіше, бо воно з більшою ймовірністю може погасити борги за рахунок власних коштів.

2. Коефіцієнт фінансування (Кфін). Цей коефіцієнт показує, скільки позикових коштів залучило підприємство на 1 грн. вкладених в активи власних коштів. При цьому залучені джерела фінансування не розподіляються на довгострокові та короткострокові. Для підрахунку показника використовують

лише дані пасиву балансу без порівняння з активом. Коефіцієнт фінансування розраховують як відношення всієї суми зобов'язань за залученими коштами до суми власних коштів за формулою:

$$K_{\text{фін}} = Z_{\text{к}} : V_{\text{к}}, \quad (1.2)$$

де $Z_{\text{к}}$ – залучений капітал; $V_{\text{к}}$ – власний капітал.

Нормальним є рівень, коли $K_{\text{фін}}$ менший від 1. Якщо $K_{\text{фін}}$ більший за 1, фінансова стійкість підприємства сягає критичного значення.

3. Коефіцієнт довгострокової фінансової незалежності ($K_{\text{дфн}}$) Розраховується за формулою:

$$K_{\text{дфн}} = (V_{\text{к}} + Z_{\text{кд}}) : A, \quad (1.3)$$

де $V_{\text{к}}$ – власний капітал; $Z_{\text{кд}}$ – довгострокові залучені кошти; A – активи підприємства.

Коефіцієнт показує, яка частина загальної вартості активів підприємства сформована за рахунок найбільш надійних джерел фінансування і не залежить від короткострокових позикових зобов'язань.

4. Коефіцієнт маневреності власного капіталу ($K_{\text{мвк}}$) показує, яка частина власного капіталу використовується для фінансування поточної діяльності, тобто вкладена в оборотні засоби, а яка – капіталізована. Коефіцієнт маневреності власного капіталу розраховується як відношення чистого оборотного капіталу до власного капіталу. Коефіцієнт маневреності власного капіталу розраховується за формулою:

$$K_{\text{мвк}} = (V_{\text{к}} + Z_{\text{к}} - N_{\text{а}}) : V_{\text{к}}, \quad (1.4)$$

де $V_{\text{к}}$ – власний капітал; $Z_{\text{к}}$ – залучений капітал; $N_{\text{а}}$ – необоротні активи.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу базується на величині власних оборотних активів. Його оптимальний рівень повинен сягати 1.

5. Важливим показником, який характеризує фінансову стійкість підприємства, є коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів, або коефіцієнт фінансового левериджу ($K_{\text{лев}}$). Він показує, скільки довгострокових позикових коштів використано для фінансування активів підприємства поряд із власними коштами.

Показник фінансового левериджу характеризує залежність підприємства від довгострокових зобов'язань.

Розраховується коефіцієнт діленням суми довгострокових кредитів та інших довгострокових позикових коштів на суму власних коштів за формулою:

$$\text{Клев} = \text{Зкд} : \text{Вк}, \quad (1.5)$$

де Зкд – довгострокові залучені кошти; Вк – власний капітал.

6. Коефіцієнт покриття процентів (Кпп) – відношення прибутку до виплати процентів і податків до процентних виплат. Він характеризує ступінь захищеності кредиторів від несплати процентів за наданий кредит і демонструє, у скільки разів зароблені підприємством протягом звітного періоду кошти перевищують суму процентів позики.

Підприємство може мати значні зобов'язання з виплати процентів, проте розмір зобов'язань не свідчить про результати його діяльності. Якщо прибутковість вкладень залучених коштів, за якими сплачуються проценти, вища від розміру процентів, то вони повною мірою покриваються [1, с. 44].

Достатнім вважається розмір коефіцієнта покриття процентів на рівні 5, хоча успішні підприємства сягають значення 10 і більше.

$$\text{Кпп} = \text{Пдвпп} : \text{П}, \quad (1.6)$$

де Пдвпп – прибуток до виплати процентів і податків; П – нараховані проценти.

Для відображення взаємозв'язку прибутку і розміру сплачуваних процентів використовується термін "фінансовий важіль". Якщо значення фінансового важеля високе, тобто проценти становлять більшу частину прибутку до виплати процентів і податків, то при незначному зменшенні доходів чистий прибуток підприємства значно скоротиться.

Порівняння цих коефіцієнтів із базисними величинами (середньогалузевими, показниками фінансово стійкіших підприємств, оптимально розрахованими) дає можливість встановити рівень фінансової стійкості аналізованого підприємства. На підставі аналізу наведених показників можна виокремити чотири типи фінансової стійкості.

Абсолютна стійкість фінансового становища – коли власні джерела формування оборотних активів покривають запаси і витрати, тобто підприємство не залежить від зовнішніх кредиторів. Така ситуація трапляється рідко, і, як правило, її не можна розглядати як позитивну, адже за таких умов управлінський персонал не має можливості використати зовнішні джерела фінансування основної діяльності.

Підприємства повинні йти на ризик і залучати кошти, адже наявність позикового капіталу відкриває більші можливості. Збільшуючи суму заборгованості у балансі, підприємства намагаються при цьому досягти зростання прибутковості, яке дозволить збільшувати вартість підприємства загалом.

Нормальний стан для підприємства, коли частка власних оборотних коштів становить трохи вище 50%.

Нормальна стійкість фінансового стану підприємства належить до другого типу, який гарантує його платоспроможність. При такому рівні фінансової стійкості вартість запасів і витрати покриваються сумою власних джерел та довгостроковими позиковими джерелами.

Третьому типу фінансового стану відповідає його нестійкість, що є порушенням платоспроможності підприємства. У такому разі оборотні активи і витрати покриваються сумою власних джерел формування оборотних активів, довгострокових позикових джерел, короткострокових кредитів та позик. Це співвідношення говорить про те, що підприємство для покриття частини своїх запасів мусить звертатися до додаткових джерел покриття.

Четвертому типу фінансової стійкості властивий кризовий фінансовий стан, коли підприємство перебуває на межі банкрутства, бо у цій ситуації кошти, короткострокові цінні папери та дебіторська заборгованість підприємства навіть не покривають його кредиторської заборгованості й прострочених позик.

Фінансова стійкість вважається нормальною, якщо величини короткострокових кредитів та позикових коштів, залучені для формування

запасів і затрат, не перевищують сумарної вартості виробничих запасів і готової продукції (найліквіднішої частини запасів і затрат) [66, с. 172].

Ліквідність активів – характеристика окремих видів активів підприємства по їх здатності до швидкого перетворення в грошову форму без втрати своєї балансової вартості з метою забезпечення необхідного рівня платоспроможності підприємства.

З цієї точки зору можна виділити ліквідні і важко ліквідні активи. До ліквідних активів відносяться оборотні активи підприємства: грошові кошти та короткострокові фінансові вкладення; дебіторська заборгованість; запаси. До важко ліквідних активів відносяться необоротні активи підприємства.

Показники ліквідності балансу є обмежуючими чинниками для ефективності. Отже, ріст ефективності діяльності компанії часто відбувається при зниженні загального рівня ліквідності і навпаки. Необхідно контролювати, зіставляти і керувати значеннями цих показників, виходячи з поточних умов і політики розвитку бізнесу.

Аналіз ліквідності підприємства проводиться на основі даних балансу і може бути проведений шляхом співставлення безпосередньо балансових показників активів і пасивів, а також шляхом розрахунку фінансових коефіцієнтів.

Аналіз ліквідності активів підприємства допомагає визначити можливість покриття зобов'язань підприємства його активами, строк перетворення яких у грошові кошти відповідає строку погашення зобов'язань. Згідно з “Методикою інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій”, активи підприємства залежно від швидкості перетворення їх у грошові кошти поділяються на 4 групи: 1. Найбільш ліквідні активи – А(1). 2. Активи, що швидко реалізуються – А(2). 3. Активи, що повільно реалізуються – А(3). 4. Активи, що важко реалізуються – А(4). Зобов'язання підприємства (пасиви балансу) залежно від терміну їх сплати поділяються на 4 групи: 1. Найбільш термінові зобов'язання – П(1). 2. Короткострокові пасиви – П(2). 3. Довгострокові та середньострокові пасиви –

П(3). 4. Постійні пасиви – П(4). Активи балансу ліквідні, якщо: $A(1) \geq P(1)$; $A(2) \geq P(2)$; $A(3) \geq P(3)$; $A(4) \leq P(4)$.

Аналіз ліквідності підприємства здійснюється шляхом розрахунку таких основних показників (коефіцієнтів): коефіцієнта покриття; коефіцієнта швидкої ліквідності; коефіцієнта абсолютної ліквідності; коефіцієнта співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості; чистого оборотного капіталу [53, с. 87].

Коефіцієнт покриття розраховується як відношення оборотних активів до поточних зобов'язань підприємства та показує достатність ресурсів підприємства, які можуть бути використані для погашення його поточних зобов'язань. Коефіцієнт покриття показує, скільки грошових одиниць оборотних засобів припадає на кожен грошову одиницю короткострокових зобов'язань.

Критичне значення коефіцієнту покриття дорівнює 1, значення коефіцієнту покриття у межах 1 – 1,5 свідчить про те, що підприємство своєчасно ліквідує борги.

$$K_{\text{п}} = \frac{\text{Оборотні активи}}{\text{Поточні зобов'язання}} \quad (1.7)$$

Коефіцієнт швидкої ліквідності розраховується як відношення найбільш ліквідних оборотних засобів (грошових засобів та їх еквівалентів, поточних фінансових інвестицій та дебіторської заборгованості) до поточних зобов'язань підприємства. Він відображає платіжні можливості підприємства щодо сплати поточних зобов'язань за умови своєчасного проведення розрахунків з дебіторами.

$$K_{\text{шл}} = \frac{\text{Ліквідні оборотні засоби}}{\text{Поточні зобов'язання}} \quad (1.8)$$

Коефіцієнт абсолютної ліквідності обчислюється як відношення грошових засобів та їхніх еквівалентів і поточних фінансових інвестицій до поточних зобов'язань. Коефіцієнт абсолютної ліквідності показує, яка частина боргів підприємства може бути сплачена негайно. Значення коефіцієнта абсолютної ліквідності повинно бути у межах від 0,2 до 0,35.

$$K_{ал} = \frac{\text{Грошові засоби}}{\text{Поточні зобов'язання}} \quad (1.9)$$

Коефіцієнт співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості розраховується як відношення кредиторської заборгованості до дебіторської заборгованості. Значення коефіцієнта повинно бути менше 1,0. Якщо кредиторська заборгованість перевищує дебіторську заборгованість, необхідно з'ясувати причини такого стану (що може бути пов'язане з труднощами при реалізації продукції тощо).

Чистий оборотний (робочий) капітал розраховується як різниця між оборотними активами підприємства та його поточними зобов'язаннями. Його наявність та величина свідчать про спроможність підприємства сплачувати свої поточні зобов'язання та розширювати подальшу діяльність.

$$P_k = \text{Оборотні активи} - \text{Поточні зобов'язання} \quad (1.10)$$

У якості базового можна використовувати коефіцієнт загальної ліквідності. Два інших коефіцієнти використовуються в разі потреби поглиблення аналізу для відображення впливу окремих статей поточних активів. Зниження значення ліквідності найчастіше говорить про загальне погіршення ситуації з забезпеченістю оборотними коштами і про необхідність серйозних заходів для керування ними.

Динаміка показників ліквідності говорить про незначне зниження загальної ліквідності при різкому падінні коефіцієнта швидкої ліквідності. Це свідчить про ріст низько-ліквідних елементів (запасів) у структурі поточних активів. Усе це говорить про ріст ризикованості діяльності компанії з погляду неповернення боргів і зниження реального рівня платоспроможності. Крім того, необхідно проаналізувати ступінь ліквідності дебіторської заборгованості і запасів, щоб одержати більш реальну картину. Збільшення власних оборотних коштів може говорити про ріст ліквідності компанії [14, с. 159].

Аналіз ділової активності дозволяє проаналізувати ефективність основної діяльності підприємства, що характеризується швидкістю обертання фінансових ресурсів підприємства.

Аналіз здійснюється за допомогою коефіцієнтів оборотності. Коефіцієнти оборотності – система показників фінансової активності підприємства, яка характеризує наскільки швидко сформований капітал обертається в процесі його господарської діяльності.

Аналіз ділової активності підприємства здійснюється шляхом розрахунку таких основних показників (коефіцієнтів): коефіцієнта оборотності активів; коефіцієнта оборотності дебіторської заборгованості; коефіцієнта оборотності кредиторської заборгованості; тривалості обертів дебіторської та кредиторської заборгованостей; коефіцієнта оборотності матеріальних запасів; коефіцієнта оборотності основних засобів (фондовіддачі); періоду обороту чистого робочого капіталу; коефіцієнта оборотності власного капіталу.

Коефіцієнт оборотності активів обчислюється як відношення чистої виручки від реалізації продукції (робіт, послуг) до середньої величини підсумку балансу підприємства і характеризує ефективність використання підприємством усіх наявних ресурсів, незалежно від джерел їхнього залучення.

$$K_a = \frac{\text{Чиста виручка від реалізації продукції}}{\text{Середня вартість активів}} \quad (1.11)$$

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості розраховується як відношення чистої виручки від реалізації продукції (робіт, послуг) до середньорічної величини дебіторської заборгованості і показує швидкість обертання дебіторської заборгованості підприємства за період, що аналізується, розширення або зниження комерційного кредиту, що надається підприємством.

$$K_o = \frac{\text{Чиста виручка від реалізації продукції}}{\text{Середня величина дебіторської заборгованості}} \quad (1.12)$$

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості розраховується як відношення чистої виручки від реалізації продукції (робіт, послуг) до середньорічної величини кредиторської заборгованості і показує швидкість обертання кредиторської заборгованості підприємства за період, що аналізується, розширення або зниження комерційного кредиту, що надається підприємству.

$$K_{\kappa} = \frac{\text{Сума закупівель}}{\text{Середня величина кредиторської заборгованості}} \quad (1.13)$$

Строк погашення дебіторської та кредиторської заборгованостей розраховується як відношення тривалості звітного періоду до коефіцієнта оборотності дебіторської або кредиторської заборгованості і показує середній період погашення дебіторської або кредиторської заборгованостей підприємства.

Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів розраховується як відношення собівартості реалізованої продукції до середньорічної вартості матеріальних запасів і характеризує швидкість реалізації товарно-матеріальних запасів підприємства.

$$K_{\text{з}} = \frac{\text{Собівартість реалізованої продукції}}{\text{Середня вартість виробничих засобів}} \quad (1.14)$$

Тривалість операційного циклу визначається як сума періоду обороту дебіторської заборгованості (в днях) і періоду обороту виробничих запасів (в днях).

Тривалість фінансового циклу визначається як тривалість операційного циклу мінус період обороту кредиторської заборгованості.

Коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача) розраховується як відношення чистої виручки від реалізації продукції (робіт, послуг) до середньорічної вартості основних засобів. Він показує ефективність використання основних засобів підприємства.

Період обороту чистого робочого капіталу – розраховується як відношення кількості днів у році до коефіцієнту оборотності чистого робочого капіталу.

Коефіцієнт оборотності чистого робочого капіталу дорівнює відношенню чистого доходу від реалізації до розміру чистого робочого капіталу середнього за період.

Коефіцієнт оборотності власного капіталу розраховується як відношення чистої виручки від реалізації продукції (робіт, послуг) до середньорічної

величини власного капіталу підприємства і показує ефективність використання власного капіталу підприємства.

$$K_e = \frac{\text{Чиста виручка від реалізації продукції}}{\text{Середня величина власного капіталу}} \quad (1.15)$$

Ефективність забезпечення підприємством визначається темпами прискорення обертання ресурсів, що повинно знаходити своє відображення у зростанні відповідних показників. Нормативного значення показників не має, але чим швидше обертаються ресурси підприємства, тим краще. Підвищення обертання ресурсів є, поряд з високою прибутковістю другим важелем підвищення фінансового благополуччя підприємства.

Низький рівень коефіцієнтів обертання активів може свідчити про недостатню завантаженість та низьку ефективність експлуатації виробничих потужностей, зростання дебіторської заборгованості та запасів [52, с. 192].

Показник оборотності активів показує, скільки разів за період обертається капітал, вкладений в активи підприємства. Ріст даного показника говорить про підвищення ефективності їхнього використання. Ще одним параметром, що оцінює інтенсивність використання активів є показник періоду обороту в днях, що розраховується як відношення тривалості обраного періоду до оборотності активів за даний період. Оборотність чистих активів є узагальнюючим показником, що характеризує інтенсивність використання активів. Крім того, цей коефіцієнт використовується в оцінці фінансової діяльності компанії.

Період обороту чистого робочого капіталу – характеризує час, протягом якого здійснюють оборот оборотні кошти підприємства (цикл від оплати сировини і матеріалів, знаходження їх у вигляді виробничих до отримання платежу за реалізовану продукцію). Від’ємне значення показника говорить про відсутність оборотних коштів, а його розмір характеризує мінімальну суму на поповнення оборотних коштів. Високе значення показує, що ресурси заморожені в оборотних коштах (розміри запасів надмірні, або підприємство відпускає значну частину продукції у кредит).

При раціональному управлінні період обороту позитивний але близький до нуля, тобто структура дебіторської і кредиторської заборгованостей збалансована. Близька до нуля від'ємна величина періоду обороту говорить про роботу підприємства на кредитах постачальників і відсутності власних оборотних коштів. Ріст тривалості обороту говорить або про збитковість, або про відтягнення коштів. І в тому, і в іншому випадку кредитування не вирішить проблем підприємства.

Важливим для оцінки господарської діяльності підприємства є визначення тривалості операційного і фінансового циклу. В цілому немає нормативних значень для тривалості цих циклів, але чим вони коротші, тим краще працює підприємство. Для різних галузей тривалість операційного циклу є різною. Базою для порівняння є різні періоди діяльності одного підприємства і середньогалузеві показники.

Підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства здійснюється за рахунок прискорення обертання ресурсів і скорочення періоду їх обороту. Збільшення числа обертів можливе шляхом скорочення періоду виробництва або скорочення періоду обігу. Скорочення періоду виробництва потребує вдосконалення технології, модернізації і автоматизації виробництва.

Чим швидше обертаються ресурси підприємства, тим менший обсяг їх потрібен для здійснення операційної діяльності і тим ефективніше діяльність підприємства.

Рентабельність – один із головних вартісних показників ефективності виробництва, який характеризує рівень віддачі активів і ступінь використання капіталу у процесі виробництва. Коефіцієнти рентабельності – система показників, які характеризують здатність підприємства створювати необхідний прибуток в процесі своєї господарської діяльності. Коефіцієнти (показники) рентабельності визначають загальну ефективність використовуваних активів і вкладеного капіталу.

Показники рентабельності є відносними характеристиками фінансових результатів і ефективності діяльності підприємства. Вони характеризують доходність підприємства з різних позицій і групуються згідно з інтересами учасники економічного процесу та ринкового обміну [62, с. 89].

Аналіз рентабельності підприємства здійснюється шляхом розрахунку таких основних показників (коефіцієнтів):

1. Рентабельність активів за прибутком від звичайної діяльності:

$$R_{азвзд} = \frac{Пвзд}{A}, \quad (1.16)$$

де Пвзд – прибуток від звичайної діяльності; А – активи.

2. Рентабельність капіталу за чистим прибутком:

$$R_{кзчп} = \frac{ЧП}{ЗК}, \quad (1.17)$$

де ЧП – чистий прибуток; ЗК – загальний капітал.

3. Рентабельність власного капіталу:

$$R_{ВК} = \frac{ЧП}{ВК}, \quad (1.18)$$

де ВК – власний капітал.

4. Рентабельність виробничих фондів (загальна рентабельність):

$$R_{ВФ} = \frac{ЧП}{ВФ}, \quad (1.19)$$

де ВФ – виробничі фонди.

5. Рентабельність реалізованої продукції за прибутком від реалізації:

$$R_{рзпвр} = \frac{ПвР}{В}, \quad (1.20)$$

де ПвР – прибуток від реалізації; В – виручка.

6. Рентабельність реалізованої продукції за прибутком від операційної діяльності:

$$R_{рзпвод} = \frac{ПвОД}{В}, \quad (1.21)$$

де ПвОД – прибуток від операційної діяльності.

7. Рентабельність реалізованої продукції за чистим прибутком:

$$PPПзЧП = \frac{ЧП}{В}, \quad (1.22)$$

8. Коефіцієнт реінвестування:

$$КР = \frac{РП}{ЧП}, \quad (1.23)$$

де РП – реінвестований прибуток.

9. Коефіцієнт стійкості економічного зростання:

$$КСЕЗ = \frac{РП}{ВК}, \quad (1.24)$$

Показники рентабельності є важливими для характеристики складових формування прибутку і доходів підприємства. При аналізі виробництва показники рентабельності використовуються як інструмент інвестиційної політики і ціноутворення.

Вони більш повно, ніж прибуток, характеризують кінцеві результати господарювання, тому що їх величина показує співвідношення між наявними та використаними ресурсами. У загальній формі рентабельність розраховується як відношення прибутку до витрат чи застосованих ресурсів (капіталу).

Відсутність чітких вимог до методики оцінки фінансово-господарської діяльності підприємства в практиці господарювання нерідко призводить до істотних прорахунків, а погіршення діяльності підприємства – до його банкрутства. Це пояснюється, передусім, тим, що ефективність досить складна, багатогранна категорія, яка пов'язана з суттю і змістом важливих економічних законів та яка відображає інтереси усього суспільства і кожного індивідуума окремо, а також охоплює усі сторони господарської діяльності – виробництво в цілому, та, зокрема, усі його сфери і ланки [47, с. 73].

В процесі дослідження методичних підходів до оцінки фінансово-господарської діяльності підприємства ми дійшли висновків, що будь-яку сукупність показників не можна вважати системою. У порівнянні з окремими показниками або деяким їх набором система є якісно новим утворенням і

завжди більш значуще, ніж сума окремих її частин, тому що крім відомостей про частини вона несе певну інформацію про те нове, що з'являється в результаті їх взаємодії, тобто інформацію про розвиток системи в цілому.

Побудова розгорнутої системи показників, що характеризують будь-який процес або явище, ґрунтується на чіткому розумінні двох моментів: що таке система і яким основним вимогам вона повинна задовольняти. Під системою показників, що характеризують певний економічний суб'єкт або явище, розуміється сукупність взаємопов'язаних величин, що всебічно відображають стан і розвиток даного суб'єкта або явища.

Таке визначення носить досить загальний характер. Тому, для практичного використання розроблений ряд вимог, яким повинна задовольняти система показників.

Найважливішими вимогами, які мають методичне значення, є: необхідна широта охоплення показниками системи всіх сторін досліджуваного суб'єкта або явища, взаємозв'язок цих показників, логічне розгортання одних показників з інших.

РОЗДІЛ II. КОМПЛЕКСНА ОЦІНКА ТА АНАЛІЗ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ППФ НА ТОВ «ПТАХОФАБРИКА «ВОЛОЧИСЬКА»

2.1. Організаційно-економічна характеристика ТОВ «Птахофабрика «Волочиська»

ТОВ «Птахофабрика «Волочиська» засноване в 2006 році. У 2008 році разова посадка курчат складала 250 тис. голів, у 2010 році – 350 тис. голів, а у 2021 році вже до 600 тис. голів разової посадки з вирощування 3х мільйонів голів птиці на рік. В 2020 році підприємством вироблено більш ніж 6 тис. тонн високоякісної курятини.

Напрямок птахівництва з вирощування курчат-бройлерів та виробництва м'яса птиці є основним видом діяльності ТОВ «Птахофабрика «Волочиська». Ринок збуту компанії охоплює весь Західний регіон України. Основною виробничою діяльністю є вирощування зернових, бобових та олійних культур по забезпеченню власних потреб Агро Промислової групи «ВОЛОЧИСЬКА КУРА» та експорту продукції. З кожним роком господарство нарощує обсяги виробництва. На сьогодні земельний банк складає 5000га власних земель.

В 2021 році розпочато будівництво заводу по переробці сої на шрот соєвий та соєву олію для власних потреб та реалізації продукції на експорт.

Влітку 2021 році запустилися в експлуатацію два нові майданчики для вирощування птиці, які оснащені сучасним обладнання світових виробників BIG DUTCHMAN, GEORGIA POULTRY EQUIPMENT COMPANY, GROWER SELECT.

ТОВ «Птахофабрика «Волочиська» дотримується суворих принципів вирощування корисного курячого м'яса. Використовується лише натуральний збалансований корм, який включає в себе комплекс вітамінів, мікроелементів та інших корисних компонентів для здорового росту птиці, немає підсилювачів росту та штучних домішок. Корм для курчат виготовляється з сировини

вирощеної на власних землях ТОВ «Агрофірма «Подільська зернова компанія».

Підприємство розташоване в Хмельницькій обл., Волочиський р-н, с. Гарнишівка.

Товариство створено для здійснення господарської діяльності з метою отримання прибутку, найбільш ефективного використання майна, насичення продуктами харчування споживчого ринку.

Із дня заснування товариства колектив працює над: удосконаленням системи управління якістю з використанням сучасного вітчизняного та європейського досвіду; удосконаленням процесів виробництва та зберігання продукції; задоволенням потреб споживачів та освоєнням нових ринків збуту; збільшенням обсягів виробництва за рахунок впровадження новітніх технологій і освоєнням нових видів продукції.

На даний час товариство визначило шляхи удосконалення цієї діяльності, а саме: постійний пошук нових технологій виробництва продукції; аналіз своєї діяльності в порівнянні з конкурентами та вимогами споживачів; впровадження інформаційних технологій для вдосконалення виробничих процесів; підвищення рівня професійної кваліфікації персоналу для вдосконалення виробничих процесів; підвищення рівня професійної кваліфікації персоналу, постійне навчання. На підприємстві постійно впроваджуються найсучасніші міжнародні системи контролю за якістю і безпекою продукції.

Товариство має розгалужену інфраструктуру, а саме: фірмова торгівля, транспортна дільниця, будівельна дільниця, механічна і енергодільниці, компресорний цех, котельня та господарська дільниця. Маючи такі структурні підрозділи, товариство самостійно забезпечує завоз сировини, основних та допоміжних матеріалів, реалізацію всієї продукції, проведення будівництва, капітальних та поточних ремонтів та вирішення всіх господарських питань.

Основні показники виробничо-фінансової діяльності ТОВ «Птахофабрика «Волочиська» відображено у таблиці 2.1 видно, що обсяг реалізованої продукції збільшувався, так в 2019 році сума реалізованої продукції становить 11734,0 тис.

грн., та в порівнянні 2020 р. до 2019 р., сума реалізованої продукції збільшилась вже на 982,0 тис. грн.

В 2021 р. збільшення відбулось ще на 2691,0 тис. грн., відповідно до 2020 року, та вже в 2022 році реалізація продукції зросла на 12434,0 тис. грн. В загальному реалізація зросла на 16107,0 тис. грн. в порівнянні 2022 до 2019рр.

Таблиця 2.1

Аналіз основних виробничо-фінансових показників по ТОВ «Птахофабрика «Волочиська»

ПОКАЗНИКИ	од-вим	2019	2020	2021	2022	Відхилення (+/-)				Темп зростання, %			
						2020р. від 2019р.	2021р. від 2020р.	2022р. від 2021р.	2022р. від 2019р.	2020р. від 2019р.	2021р. від 2020р.	2022р. від 2021р.	2022р. від 2019р.
1.Обсяг реалізованої продукції	т. грн.	11734	12716	15407	27841	982	2691	12434	16107	108,4	121,2	180,7	237,3
2.Обсяг експортних поставок	т. грн.	5300,5	7063,8	7483	12162	1763,3	419,2	4679	6861,5	133,3	105,9	162,5	229,5
3.Обсяг поставок на внутрішній ринок	т. грн.	6433,5	5652,2	7924	15679	-781,3	2271,8	7755	9245,5	87,9	140,2	197,9	243,7
4.Питома вага експорту в загальній реалізації	%	45,2	55,6	48,6	43,7	10,4	-7	-4,9	-1,5	-	-	-	-
5.Фонд оплати праці усіх працівників	т. грн.	4752,9	5141,9	6065,7	12175,1	389	923,8	6109,4	7422,2	108,2	118,0	200,7	256,2
6.Чисельність штатних працівників	чол.	161	154	139	143	-7	-15	4	-18	95,7	90,3	102,9	88,8
7.Чисельність працівників в еквів. повн. Зайнятості	чол.	143	140	137	148	-3	-3	11	5	97,9	97,9	108,0	103,5
8.Середньомісячна зарплата штатних працівників	грн.	2410,7	2727,8	3466,4	7095	317,1	738,6	3628,6	4684,3	113,2	127,1	204,7	294,3
9.Середньоміс.зарплата в еквів. повної зайнятості	грн.	2769,78	3060,7	3689,6	7077	290,92	628,9	3387,4	4307,22	110,5	120,5	191,8	255,5
10.Реалізація продукції на 1 працюючого в еквівал.	грн.	82055,9	90828,6	110842	194692	8772,7	20013,1	83850,6	112636	110,7	122,0	175,6	237,3
11.Дебиторська заборгованість	т. грн.	573	422	345	296	-151	-77	-49	-277	73,6	81,8	85,8	51,7
12.Кредиторська заборгованість	т. грн.	779	934	1026	1173	155	92	147	394	119,9	109,9	114,3	150,6
13.Співвідношення дебіторської заборгованості до середньомісячного об'єму реалізації	%	0,586	0,398	0,269	0,128	-0,188	-0,129	-0,141	-0,458	-	-	-	-
14.Співвіднош. кредит. заборгованості до дебет.	%	1,36	2,21	2,97	4	0,85	0,76	1,03	2,64	-	-	-	-

Також помітно збільшився обсяг експортних поставок, який був меншим за поставки на внутрішній ринок в 2019 році, це видно з питомої ваги

експортних поставок в загальній реалізації, де усі показники в межах 50,0%.

Але можна побачити, що починаючи з 2021 року, питома вага експорту в загальній реалізації зменшується.

Так в порівнянні 2021 до 2020 р. вона зменшилась на 7%, в 2022 р. на 4,9% та в загальному на 1,5%. На основі цих даних, можна зробити висновки, що підприємство зменшило поставку продукції на внутрішній ринок.

На підприємстві за досліджуваний період скоротилась чисельність штатних працівників на 7 чол. від загальної кількості 161 чол. в 2019 році і складає 154 чол. в 2020 році, в 2021 р. ще на 15 чол. Та в 2022 р. було прийнято 4 чол. Чисельність працівників в еквіваленті повної зайнятості коливається, так в 2019 р. чисельність складала 143 чол., в 2020 зменшилась на 3 чол., в 2021 р. знову зменшення ще на 3 чол. Та в 2022 р. відбувається зростання на 11 чол. Помітно збільшилась середньомісячна заробітна плата штатних працівників, яка зросла з 2410,70 грн. в 2019 р. до 7095,0 грн. в 2022 р., а це на 94,3 % більше, так і заробітна плата працівників в еквіваленті повної зайнятості зросла до 7077,60 грн. в 2022 р. в порівнянні до 2019 р., а це на 4307,22 грн. більше.

Таблиця 2.2

Загальна оцінка стану майна ТОВ «Птахофабрика «Волочиська»

Показники	2019		2020		2021		2022		Відхилення (+/-)				Темп зростання, %				Структурне відхилення, п.п.			
	т. грн.	%	т. грн.	%	т. грн.	%	т. грн.	%	2020р.	2021р.	2022р.	2022р.	2020р.	2021р.	2022р.	2022р.	2020р.	2021р.	2022р.	2022р.
									від 2019р.	від 2020р.	від 2021р.	від 2019р.	від 2019р.	від 2020р.	від 2021р.	від 2019р.	від 2020р.	від 2021р.	від 2019р.	
АКТИВ																				
I. Необоротні активи																				
Нематеріальні активи:	49	1,4	59	1,5	107	2,8	733	10,5	10	48	626	684	120,4	181,4	685,0	1495,9	0,2	1,2	7,8	9,2
Основні засоби:	1763	48,7	2183	57,2	1980	51,0	3089	44,3	420	-203	1109	1326	123,8	90,7	156,0	175,2	8,4	-6,2	-6,6	-4,4
Усього за розділом I	1812	50,1	2242	58,7	2087	53,7	3822	54,9	430	-155	1735	2010	123,7	93,1	183,1	210,9	8,6	-5,0	1,1	4,8
II. Оборотні активи																				
Виробничі запаси	172	4,8	207	5,4	282	7,3	482	6,9	35	75	200	310	120,3	136,2	170,9	280,2	0,7	1,8	-0,3	2,2
Поточні біологічні активи	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Незавершене виробництво	460	12,7	410	10,7	109	2,8	76	1,1	-50	-301	-33	-384	89,1	26,6	69,7	16,5	-2,0	-7,9	-1,7	-11,6
Готова продукція	547	15,1	404	10,6	255	6,6	347	5,0	-143	-149	92	-200	73,9	63,1	136,1	63,4	-4,5	-4,0	-1,6	-10,1
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	573	15,8	421	11,0	345	8,9	142	2,0	-152	-76	-203	-431	73,5	81,9	41,2	24,8	-4,8	-2,1	-6,8	-13,8
Дебіторська заборгованість за розрахунками: - з бюджетом	-	-	1	-	-	-	154	2,2	1	-1	154	154	-	-	-	-	-	-	2,2	2,2
Грошові кошти та їх еквіваленти: - в національній валюті	53	1,5	134	3,5	807	20,8	1943	27,9	81	673	1136	1890	252,8	602,2	240,8	3666,0	2,0	17,3	7,1	26,4
в іноземній валюті	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Усього за розділом II	1805	49,9	1577	41,3	1798	46,3	3144	45,1	-228	221	1346	1339	87,4	114,0	174,9	174,2	-8,6	5,0	-1,1	-4,8
Баланс	3617	100,0	3819	100,0	3885	100,0	6966	100,0	202	66	3081	3349	105,6	101,7	179,3	192,6	0,0	0,0	0,0	0,0

Таблиця 2.3

Динаміка наявності і складу виробничого потенціалу по ТОВ «Птахофабрика «Волочиська»

Вид реальних активів	2019		2020		2021		2022		Відхилення (+/-)				Темп зростання, %				Структурне відхилення, п.п.			
	т. грн.	%	т. грн.	%	т. грн.	%	т. грн.	%	2020р.	2021р.	2022р.	2022р.	2020р.	2021р.	2022р.	2022р.	2020р.	2021р.	2022р.	2022р.
									від 2019р.	від 2020р.	від 2021р.	від 2019р.	від 2019р.	від 2020р.	від 2021р.	від 2019р.	від 2020р.	від 2021р.	від 2019р.	
Основні засоби	1763	91,1	2183	91,3	1980	87,5	3089	86,5	420,0	-203,0	1109,0	1326,0	123,8	90,7	156,0	175,2	0,23	-3,81	-1,03	-4,61
Виробничі запаси	172	8,9	207	8,7	282	12,5	482	13,5	35,0	75,0	200,0	310,0	120,3	136,2	170,9	280,2	-0,23	3,81	1,03	4,61
Усього реальних активів	1935	100	2390	100,0	2262	100,0	3571	100,0	455,0	-128,0	1309,0	1636,0	123,5	94,6	157,9	184,5	-	-	-	-

Дебіторська та кредиторська заборгованості в 2019 році склали 573,0 тис. грн. дебіторської та 779,0 тис. грн., кредиторської відповідно, проте в 2022 році дебіторська заборгованість зменшилась на 277,0 тис. грн., а кредиторська зросла на 394,0 тис. грн. відносно до 2019 р.

Проведемо загальну оцінку стану майна ТОВ «Птахофабрика «Волочиська» у таблиці 2.2.

За даними аналітичної таблиці 2.2 можна зробити висновок, що вартість майна на ТОВ «Птахофабрика «Волочиська» збільшилась в 2020 р. на 202,0 тис. грн. в порівнянні з 2019 р., в 2021 р. зросла ще на 66,0 тис. грн. та в 2022 р. на 3081,0 тис. грн.

Причиною цього стало коливання вартості основних засобів. За усі досліджувані роки в загальній вартості майна велику частку займають необоротні активи, так в 2020 році ця частка склала 58,7%, в порівнянні з 2019, частка збільшилась на 8,6 п.п., в 2021 р. вона зменшилась на 5,0 п.п. і склала 53,7%, але в 2022 р. вона знову збільшилась на 1,1 п.п. і становить 54,9%.

Частка оборотних активів в 2020 році зменшилась на 8,6 %, проте в 2021 р. збільшилась на 5,0 п.п., та в 2022 р. знову зменшилась на 1,1 п.п. Па в зальному зменшення відбулось на 4,8 п.п. в порівнянні 2022 до 2019 рр. Грошові кошти у національній валюті в 2019 році склали 53,0 тис. грн., а вже в 2020 р. збільшились на 81,0 тис. грн., в 2021 р. знову зросли ще на 673,0 тис. грн. та в 2022 р. на 1136,0 тис. грн., їх частка збільшилась на 7,1 п.п. в 2022 р. Залишки грошових коштів в іноземній валюті в 2019-2022 роках на підприємстві не зафіксовано. Дебіторська заборгованість з бюджетом в 2019 р. та 2021 рр. не зафіксовано, в 2020 р. вона становила 1,0 тис. грн. та в 2022 р. склала 154,0 тис. грн. Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги в 2020 р. зменшилась на 152,0 тис. грн., в 2021 р. на 73,0 тис. грн., так і в 2022 р. знову зменшилась на 203,0 тис. грн.

Для характеристики майна розрахуємо коефіцієнт мобільності майна (K_{MM}):

$$2019\text{р. } K_{\text{м.м.}} = 1805/3617 = 0,50;$$

$$2020\text{р. } K_{\text{м.м.}} = 1577/3819 = 0,41;$$

$$2021\text{р. } K_{\text{м.м.}} = 1798/4115 = 0,44$$

$$2022\text{р. } K_{\text{м.м.}} = 3144/6966 = 0,45$$

Так, на кінець 2019 р. коефіцієнт мобільності становив 0,50 п.п., а в 2020 р. зменшення відбулось на 0,09 од. В 2021 р. в порівнянні до попереднього року зріс на 0,03 п.п., та в 2022 р. знову зростає відповідно до 2021 р. всього на 0,01 п.п. Та порівнюючи 2022 та 2019 рр., зменшення відбулось на 0,05 п.п. Слід зазначити, що низька мобільність оборотних активів не завжди розцінюється негативно. За високої рентабельності продукції підприємства здебільшого спрямовують вільні кошти на розширення виробництва. До виробничого потенціалу відносять: основні засоби; виробничі запаси; незавершене виробництво; витрати майбутніх періодів. Ці статті складаються з реальних активів, що характеризують виробничу потужність підприємства. Наявність і склад виробничого потенціалу підприємства показана в таблиці 2.3. За даними таблиці 2.3, наводиться інформація для вертикального і горизонтального аналізу фінансового стану ТОВ «Птахофабрика «Волочиська», з якої видно, що виробничі можливості підприємства зменшилися у 2021 р. на 128,0 тис. грн., причиною такого становища є зменшення вартості основних засобів на 203,0 тис. грн.

Та в 2022 р. ситуація кардинально змінюється, виробничі можливості в 2022 р. зростають на 1309,0 тис. грн. відповідно і зросли основні засоби на 1109,0 тис. грн.

З даних таблиці 2.4 видно, що в 2019 році оборотні активи становили 1805,0 тис. грн. в 2020 р. вони зменшились на 228,0 тис. грн., це відбулося за рахунок зменшення дебіторської заборгованості на 151,0 тис. грн. Але в 2021 р. цей показник збільшився на 221,0 тис. грн. та дебіторська заборгованість все одно зменшилась на 77,0 тис. грн. В 2022 р. оборотні активи збільшились на 1346,0 тис. грн., а дебіторська заборгованість знову зменшилась на 49,0 тис. грн.

Таблиця 2.4

Динаміка наявності і складу оборотних коштів ТОВ «Птахофабрика «Волочиська», тис. грн.

Вид реальних активів	2019		2020		2021		2022		Відхилення (+/-)				Темп зростання, %				Структурне відхилення, п.п.			
	т. грн.	%	т. грн.	%	т. грн.	%	т. грн.	%	2020р.	2021р.	2022р.	2022р.	2020р.	2021р.	2022р.	2022р.	2020р.	2021р.	2022р.	2022р.
									від 2019р.	від 2020р.	від 2021р.	від 2019р.	від 2019р.	від 2020р.	від 2021р.	від 2019р.	від 2020р.	від 2021р.	від 2019р.	
Запаси	1179	65,3	1021	64,7	646	35,9	905	28,8	-158,0	-375,0	259,0	-274,0	86,6	63,3	140,1	76,8	-0,6	-28,8	-7,1	-36,5
в т.ч. виробничі запаси	172	9,5	207	13,1	282	15,7	482	15,3	35,0	75,0	200,0	310,0	120,3	136,2	170,9	280,2	3,6	2,6	-0,4	5,8
Дебітори	573	31,7	422	26,8	345	19,2	296	9,4	-151,0	-77,0	-49,0	-277,0	73,6	81,8	85,8	51,7	-5,0	-7,6	-9,8	-22,3
Грошові кошти та їх еквіваленти	53	2,9	134	8,5	807	44,9	1943	61,8	81,0	673,0	1136,0	1890,0	252,8	602,2	240,8	3666,0	5,6	36,4	16,9	58,9
- у національній валюті	53	2,9	134	8,5	807	44,9	1943	61,8	81,0	673,0	1136,0	1890,0	252,8	602,2	240,8	3666,0	5,6	36,4	16,9	58,9
- в іноземній валюті	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Інші оборотні активи	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Разом	1805	100,0	1577	100,0	1798	100	3144	100	-228,0	221,0	1346,0	1339,0	87,4	114,0	174,9	174,2	-	-	-	-

Таблиця 2.5

Динаміка наявності і складу джерел формування майна ТОВ «Птахофабрика «Волочиська»

№ п.п.	Вид реальних активів	2019	2020	2021	2022	Відхилення (+/-)				Темп зростання, %			
		т. грн.				2020р.	2021р.	2022р.	2022р.	2020р.	2021р.	2022р.	2022р.
		від 2019р.	від 2020р.	від 2021р.	від 2019р.	від 2020р.	від 2021р.	від 2019р.	від 2020р.	від 2021р.	від 2019р.		
1	Джерела формування майна, тис. грн.	3617	3819	4115	6966	202,0	296,0	2851,0	3349,0	105,6	107,8	169,3	192,6
1.1.	Власний капітал, тис. грн.	2807	2864	2942	5416	57,0	78,0	2474,0	2609,0	102,0	102,7	184,1	192,9
	у % до майна	77,61	74,99	71,49	77,75	-2,6	-3,5	6,3	0,1	96,6	95,3	108,7	100,2
1.2.	Позичені кошти, тис. грн.	810	955	1173	1550	145,0	218,0	377,0	740,0	117,9	122,8	132,1	191,4
	у % до майна	22,39	25,01	28,51	22,25	2,6	3,5	-6,3	-0,1	111,7	114,0	78,1	99,4
1.2.1.	Кредиторська заборгованість, тис. грн.	195	198	354	417	3,0	156,0	63,0	222,0	101,5	178,8	117,8	213,8
	у % до позичених коштів	100	100	100	100	-	-	-	-	100,0	100,0	100,0	100,0

Також це стосується й інших показників приведених в таблиці, лише інші оборотні активи були відсутні за досліджуваний період. Джерела фінансування господарської діяльності підприємства формуються з власного та позикового капіталу. На співвідношення власного і позикового капіталу впливає низка чинників, які обумовлені як внутрішніми, так і зовнішніми умовами діяльності підприємств. Від того, наскільки оптимальним буде співвідношення власного і позикового капіталів, якою буде «ціна» останнього, значною мірою залежить фінансовий стан підприємства.

В аналітичній таблиці 2.5 наведено перелік джерел власних і позичених коштів, вкладених у майно підприємства. Тож, аналізуючи дані таблиці 2.5, можна зробити висновок, що джерела формування майна підприємства збільшилась на 2851,0 тис, грн., при порівнянні 2022 року з 2021 роком. Така ж позитивна динаміка спостерігається для співвідношення 2022 р. до 2019 р., – зміни становили 3349,0 тис, грн. Причиною цього є зростання кредиторської заборгованості в порівнянні 2022 р. до 2019 р., що збільшилась на 222,0 тис. грн.

Частка позичених коштів у 2020 році становила 25,01 %, це на 2,6 процентних пунктів більше, ніж у 2019 році. У 2021 році відбулось зростання на 3,5 п.п. в порівнянні до 2020 р. Та в 2022 р. відбулось зменшення на 6,3 п.п. від 2021 р. Частка кредиторської заборгованості в позикових ресурсах протягом досліджуваного періоду становила 100 %.

2.2. Оцінка фінансового стану ТОВ «Птахофабрика «Волочиська»

Основними напрямками оцінки фінансового стану ТОВ «Птахофабрика «Волочиська» є:

- аналіз показників ліквідності;
- аналіз показників фінансової стійкості;
- аналіз показників ділової активності;
- аналіз показників рентабельності.

Без глибокого аналізу підприємство не може правильно оцінити тенденції фінансово-господарського розвитку підприємства.

Таблиця 2.6

Аналіз показників ліквідності ТОВ «Птахофабрика «Волочиська»

Показники	2019	2020	2021	2022	Відхилення (+/-)				Темп зростання, %			
					2020р. від 2019р.	2021р. від 2020р.	2022р. від 2021р.	2022р. від 2019р.	2020р. від 2020р.	2021р. від 2021р.	2022р. від 2021р.	2022р. від 2019р.
	т. грн.	т. грн.	т. грн.	т. грн.								
Грошові кошти, тис. грн.	57	140	809	1943	83,0	669,0	1134,0	1886,0	245,6	577,9	240,2	3408,8
Дебіторська заборгованість, тис. грн.	573	422	345	208	-151,0	-77,0	-137,0	-365,0	73,6	81,8	60,3	36,3
Запаси і затрати, тис. грн.	172	207	282	482	35,0	75,0	200,0	310,0	120,3	136,2	170,9	280,2
Поточні зобов'язання, тис. грн.	779	934	1026	1173	155,0	92,0	147,0	394,0	119,9	109,9	114,3	150,6
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,07	0,15	0,79	1,66	0,1	0,6	0,9	1,6	-	-	-	-
Коефіцієнт миттєвої ліквідності	0,81	0,60	1,12	1,83	-0,2	0,5	0,7	1,0	-	-	-	-
Коефіцієнт загальної ліквідності	0,2	0,2	0,3	0,4	0,0	0,1	0,1	0,2	-	-	-	-

Проаналізуємо платоспроможність і ліквідність підприємства. Згідно таблиці 2.6 можна зробити висновки про те, що дані показники мають чітку тенденцію до зростання, що має позитивне значення та свідчить про «ліквідний» стан підприємства, всі коефіцієнти ліквідності в 2022 р. збільшилися на більш як на 0,1 п.п.

Таблиця 2.7

Аналіз динаміки показника автономії ТОВ «Птахофабрика «Волочиська»

Показники	2019	2020	2021	2022	Відхилення (+/-)				Темп зростання, %			
					2020р. від 2019р.	2021р. від 2020р.	2022р. від 2021р.	2022р. від 2019р.	2020р. від 2020р.	2021р. від 2021р.	2022р. від 2021р.	2022р. від 2019р.
Власні кошти, тис. грн.	2807	2864	2942	5416	57,0	78,0	2474,0	2609,0	102,0	102,7	184,1	192,9
Загальна сума джерел коштів, тис. грн.	3617	3819	4115	6966	202,0	296,0	2851,0	3349,0	105,6	107,8	169,3	192,6
Коефіцієнт автономії	0,78	0,75	0,71	0,78	-0,03	-0,03	0,06	-	-	-	-	-

Наступним важливим показником, що характеризує фінансову стійкість підприємства, є показник автономії, який показує наскільки підприємство незалежно від позикового капіталу.

З таблиці 2.7, помітно, що доля власних коштів у загальній сумі джерел коштів досить висока і на кінець 2019 року вона становила 0,78%, в 2020 р. – 0,75%, в 2021 р. – 0,71% та в 2022 р. – 0,78%, помітне коливання, та в загальному відбувається зростання.

Взагалі отримані дані свідчать про високу ступінь незалежності підприємства від зовнішнього фінансування.

Далі визначимо коефіцієнт фінансової стійкості та коефіцієнт співвідношення залучених і власних коштів у таблиці 2.8.

Таблиця 2.8

Аналіз динаміки коефіцієнту фінансової стійкості та коефіцієнту співвідношення залучених і власних коштів ТОВ

«Птахофабрика «Волочиська»

Показники	2019	2020	2021	2022	Відхилення (+/-)				Темп зростання, %			
					2020р. від 2019р.	2021р. від 2020р.	2022р. від 2021р.	2022р. від 2019р.	2020р. від 2019р.	2021р. від 2020р.	2022р. від 2021р.	2022р. від 2019р.
Власні кошти, тис. грн.	2807	2864	2942	5416	57,0	78,0	2474,0	2609,0	102,0	102,7	184,1	192,9
Позичені кошти, тис. грн.	779	934	1026	1173	155,0	92,0	147,0	394,0	119,9	109,9	114,3	150,6
Коефіцієнт фінансової стійкості	3,60	3,07	2,87	4,62	-0,54	-0,20	1,75	1,01	-	-	-	-
Коефіцієнт співвідношення позичених і власних коштів	0,28	0,33	0,35	0,22	0,05	0,02	-0,13	-0,06	-	-	-	-

Показник фінансової стійкості підприємства, згідно таблиці 2.8, відповідає нормативному значенню, навіть в кілька разів перевищує його.

Загалом, абсолютний тип фінансової стійкості підприємства та відносні показники стійкості говорять про оптимальність у виборі політики підтримки платоспроможності та ліквідності підприємства, це говорить про, що підприємство було не збитковим та рентабельним. Фінансовий стан підприємства можна оцінити з огляду на його короткострокові та довгострокові перспективи.

У короткостроковій перспективі критерієм оцінки фінансового стану є його ліквідність і платоспроможність, тобто спроможність своєчасно і в повному обсязі розрахуватися за короткостроковими зобов'язаннями.

Аналіз ліквідності балансу полягає в порівнянні коштів за активом, згрупованих за рівнем їх ліквідності відповідно до зобов'язань за пасивом, об'єднаних за строками їх погашення і в порядку зростання цих строків.

Залежно від рівня ліквідності активи підприємства поділяються на: найліквідніші (A_1); активи, що швидко реалізуються (A_2); активи, що повільно реалізуються (A_3); активи, що важко реалізуються (A_4). Перші три групи активів належать до поточних активів підприємства. Пасиви балансу за рівнем зростання строків погашення зобов'язань групуються так: негайні пасиви (Π_1); короткострокові пасиви (Π_2); довгострокові пасиви (Π_3); постійні пасиви (Π_4).

2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.
$A_1 > \Pi_1$	$A_1 > \Pi_1$	$A_1 > \Pi_1$	$A_1 > \Pi_1$
$A_2 < \Pi_2$	$A_2 < \Pi_2$	$A_2 > \Pi_2$	$A_2 > \Pi_2$
$A_3 > \Pi_3$	$A_3 > \Pi_3$	$A_3 > \Pi_3$	$A_3 > \Pi_3$
$A_4 < \Pi_4$	$A_4 < \Pi_4$	$A_4 < \Pi_4$	$A_4 < \Pi_4$

Для аналізу ліквідності балансу складемо таблицю 2.9.

За даними таблиці 2.9 видно, що баланс досліджуваного підприємства був ліквідним, хоч у 2022 році активи, що швидко реалізуються було менше, ніж короткострокових пасивів на суму в 121,0 тис. грн.

Таблиця 2.9

Аналіз ліквідності балансу ТОВ «Птахофабрика «Волочиська», тис. грн.

АКТИВ	Код рядка	2019	2020	2021	2022	ПАСИВ	Код рядка	2019	2020	2021	2022	Відхилення (+/-)			
		т.грн.	т.грн.	т.грн.	т.грн.			т.грн.	т.грн.	т.грн.	т.грн.	т.грн.	2019	2020	2021
Найбільш ліквідні активи (A_1)	230, 240	53	134	807	1943	Негайні пасиви (Π_1)	540-610	584	736	672	756	-531	-602	135	1187
Активи, що швидко реалізуються (A_2)	150-180, 210-220	573	422	345	296	Короткострокові пасиви (Π_2)	500-530	195	198	354	417	378	224	-9	-121
Активи, що реалізуються повільно (A_3)	100-180, 250, 270	1752	1443	991	1113	Довгострокові пасиви (Π_3)	480	-	-	-	-	1752	1443	991	1113
Активи, що важко реалізуються (A_4)	80	1812	2242	2317	3822	Постійні пасиви (Π_4)	380, 430, 630	2838	2885	3089	5793	-1026	-643	-772	-1971
Баланс	280	3617	3819	4115	6966	Баланс	640	3617	3819	4115	6966	-	-	-	-

Далі проведемо розрахунок основних показників ліквідності. Їх застосовують для оцінки можливостей підприємства виконувати свої короткострокові зобов'язання.

Коефіцієнти ліквідності зведемо у таблицю 2.10. Аналізуючи ліквідність підприємства, видно, що загальний коефіцієнт ліквідності перевищує співвідношення 1:1, звідси висновок: ТОВ «Птахофабрика «Волочиська» має значний обсяг оборотних коштів, які сформувалися завдяки власним джерелам.

Коефіцієнт швидкої ліквідності на кінець 2020 року зменшився у порівнянні з попереднім 2019 роком на 0,20 одиницю і становить 0,60, тобто в межах нормативного значення в 0,7-0,85 одиниці. Та в 2021 р. він збільшився на 0,52 од., в 2022 р. знову збільшився на 0,79 од. Коефіцієнт абсолютної ліквідності на кінець 2019 року нижче рівня норми 0,2-0,25 і становив 0,07.

Таблиця 2.10

**Аналіз зведених коефіцієнтів ліквідності ТОВ «Птахофабрика
«Волочиська»**

Вид реальних активів	2019	2020	2021	2022	Відхилення (+/-)				Нормативне значення
					2020р . від 2019р	2021р . від 2020р	2022р . від 2021р	2022р . від 2019р	
Коефіцієнт загальної ліквідності	3,05	2,14	2,09	2,86	-0,91	-0,05	0,77	-0,20	1,5-2,5; збільшення
Коефіцієнт швидкої (термінової) ліквідності	0,80	0,60	1,12	1,91	-0,20	0,52	0,79	1,11	0,7-0,85; збільшення
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,07	0,14	0,79	1,66	0,08	0,64	0,87	1,59	0,2-0,25; збільшення

Так само і в 2020 р. абсолютна ліквідність підприємства становила 0,14. Та в 2021 р. коефіцієнт перевищив нормативне значення і склав 0,79, та в 2022 р. Вн знову перевищує норми і складає 1,66, але це ще не свідчить про можливість підприємства одночасно погашати всі свої борги, адже мало ймовірно, щоб усі кредитори підприємства водночас поставили йому свої боргові вимоги. Ліквідність підприємства не тотожна його платоспроможності.

Платоспроможність підприємства може змінюватися: через несвоєчасне погашення дебіторської заборгованості підприємству воно може стати неплатоспроможним, оскільки настав час платити кредиторам, а на

розрахунковому рахунку немає достатньо грошових ресурсів для погашення цієї заборгованості. Тому треба, щоб ліквідних коштів вистачало для погашення необхідних платежів. Одним із повсякденних завдань фінансової служби підприємства є забезпечення повної платіжної готовності, зниження якої часто спричиняє значні непродуктивні витрати підприємства у вигляді пені за прострочення платежів. Для оцінки платоспроможності підприємства складемо платіжний баланс (календар) (табл. 2.11).

Таблиця 2.11

Платіжний баланс (календар), тис. грн.

АКТИВ	2019	2020	2021	2022	ПАСИВ	2019	2020	2021	2022
	т.грн.	т.грн.	т.грн.	т.грн.		т.грн.	т.грн.	т.грн.	т.грн.
Наявні кошти для покриття заборгованості					Негайні та інші платежі				
Грошові кошти та їх еквіваленти					Заборгованість за кредитами				
Розрахунки з дебіторами	53	134	807	1943	Кредиторська заборгованість				
Усього	573	422	345	296	Усього	779	934	1026	1173
Сальдо					Сальдо				
Баланс	626	556	1152	2239	Баланс	779	934	1026	1173

ТОВ «Птахофабрика «Волочиська», у 2019 було спроможним погасити 73,56 % ($573 \times 100 / 779$), та в 2020 р. можливість платоспроможності зменшилась, так підприємство змогло окупитись на 45,2 % ($422 \times 100 / 934$), в 2021 р. підприємство змогло погасити лише 33,6% ($345 \times 100 / 1026$), а 66,4% – залишаються непогашеними. В 2022 р. підприємство змогло погасити лише 25,2 % ($296 \times 100 / 1173$), а 74,8 і перейдуть до розряду прострочених.

Далі розглянемо показники ділової активності аналізованого підприємства в таблиці 2.12. З цих позицій можна стверджувати про ефективність господарювання на підприємстві протягом останніх років.

Таблиця 2.12

Показники ділової активності ТОВ «Птахофабрика «Волочиська»

Показники	2019	2020	2021	2022	Відхилення (+/-)				Темп зростання, %			
					2020-2019	2021-2020	2021-2020	2022-2019	2020-2019	2021-2020	2021-2020	2022-2019
Чистий дохід (виручка) від реалізації	11734	12716	15407	27841	982,0	2691,0	12434,0	16107,0	108,4	121,2	180,7	237,3
Прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування	77	83	110	2906	6,0	27,0	2796,0	2829,0	107,8	132,5	2641,8	3774,0
Розмір капіталу підприємства	3617	3819	4115	6966	202,0	296,0	2851,0	3349,0	105,6	107,8	169,3	192,6

Так, у 2021 році відносно 2020 року спостерігаємо збільшення виручки від реалізації на 2691,0 тис. грн. та вартості капіталу – на 296,0 тис. грн., а у 2022 році в порівнянні з 2021 роком збільшення виручки від реалізації на 12434,9 тис. грн., вартості капіталу – на 2851,0 тис. грн. та прибутку від звичайної діяльності – на 2796,0 тис. грн. Все це є наслідком значного підвищення виробництва у 2022 році.

Отже, співвідношення між вищезазначеними показниками діяльності підприємства матимуть наступний вигляд:

- у 2020 році – $107,8 < 108,4 > 105,6 > 100,0$,
- у 2021 році – $132,5 > 121,2 > 107,8 > 100,0$,
- у 2022 році – $2641,8 > 180,7 > 169,3 > 100,0$.

По відношенню 2021 р. до 2020 р. та 2022 р. до 2021 р. обсяг реалізації продукції зростає темпами ніж вкладений капітал, тобто, ресурси підприємства використовуються досить ефективно.

Відносно 2021 р. прибуток підприємства збільшується досить інтенсивно до обсягу реалізації в 2022 р., що свідчить про відносне зменшення витрат виробництва. Але можна зазначити, що економічний потенціал підприємства зростає, оскільки майже всі темпи зміни показників більші за 100%. Другий напрямок аналізу ділової активності підприємства полягає у розрахунку показників, які характеризують ефективність використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів.

Розрахуємо і проаналізуємо показники ділової активності на досліджуваному підприємстві в таблиці 2.13.

За результатами таблиці 2.13 у звітному 2022 році відбулося прискорення оборотності коштів ТОВ «Птахофабрика «Волочиська» по відношенню до 2021 року не зважаючи на погіршення ринкової кон'юнктури. Термін обороту товарно-матеріальних запасів в 2022 році зменшився на 7,6 днів по відношенню до 2021 року і, проти зменшення на 8,6 дня по відношенню 2021 року до 2020 року.

Показники ділової активності ТОВ «Птахофабрика «Волочиська»

Показники	2019	2020	2021	2022	Відхилення (+/-)			
					2020-2019	2021-2020	2021-2020	2022-2019
1. Коефіцієнт загальної оборотності активів	3,2	3,4	3,9	5,0	0,2	0,5	1,1	1,8
2. Коефіцієнт оборотності запасів	6,5	7,5	9,1	11,3	1,0	1,6	2,1	4,8
3. Строк обороту запасів	56,1	48,5	40,0	32,4	-7,6	-8,6	-7,6	-23,8
4. Коефіцієнт оборотності загальної суми дебіторської заборгованості	20,5	30,1	44,7	133,9	9,7	14,5	89,2	113,4
5. Строк обороту загальної суми дебіторської заборгованості	17,8	12,1	8,2	2,7	-5,7	-3,9	-5,4	-15,1
6. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості по товарних операціях	20,5	25,6	40,2	139,6	5,1	14,6	99,3	119,1
7. Строк обороту дебіторської заборгованості по товарних операціях	17,8	14,3	9,1	2,6	-3,6	-5,2	-6,5	-15,2
8. Коефіцієнт оборотності загальної суми кредиторської заборгованості	15,1	13,8	15,1	24,1	-1,4	1,4	9,0	9,0
9. Строк обороту загальної суми кредиторської заборгованості	24,1	26,5	24,1	15,1	2,4	-2,4	-9,0	-9,0
10. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості по товарних операціях	2,8	2,8	3,0	3,4	0,0	0,2	0,4	0,7
11. Строк обороту кредиторської заборгованості по товарних операціях	131,9	130,9	121,1	106,7	-1,1	-9,8	-14,4	-25,2
12. Тривалість операційного циклу	74,0	62,8	49,1	35,0	-11,2	-13,8	-14,0	-39,0
13. Тривалість фінансового циклу	173,9	169,5	153,4	124,6	-4,4	-16,1	-28,8	-49,3

Це негативний показник в 2022 році, який свідчить про зниження попиту на продукцію. Тривалість обороту дебіторської заборгованості збільшилась в 2022 році, це може бути пов'язано з тим, що підприємство в умовах погіршення кон'юнктури ринку змогло реалізувати менше продукції.

Вповільнення оборотності запасів і дебіторської заборгованості призвело до збільшення операційного і фінансового циклів, що є негативною тенденцією й веде до збільшення потреби ТОВ «Птахофабрика «Волочиська» в оборотному

капіталі. Таким чином, за результатами розрахунків, можна зробити висновок про деяке зниження ділової активності підприємства.

Таблиця 2.14

Динаміка показників рентабельності ТОВ «Птахофабрика «Волочиська»

Показник	2019	2020	2021	2022	Відхилення (+/-)			
					2020р. від 2019р.	2021р. від 2020р.	2022р. від 2021р.	2022р. від 2019р.
Середній розмір майна	5291,5	3718	3967	5540,5	-1573,5	249,0	1573,5	249,0
Середній розмір власного капіталу	4111,5	2835,5	2903	4179	-1276,0	67,5	1276,0	67,5
Середній розмір власного оборотного капіталу	2474,5	1691	754,5	546,5	-783,5	-936,5	-208,0	-1928,0
Середній розмір перманентного капіталу	4111,5	2835,5	2903	4179	-1276,0	67,5	1276,0	67,5
Середній розмір авансового капіталу	4111,5	2835,5	2903	4179	-1276,0	67,5	1276,0	67,5
Середній розмір матеріальних оборотних активів	1042	834,5	1100	833,5	-207,5	265,5	-266,5	-208,5
Середній розмір основних засобів	2426	896,5	1973	2081,5	-1529,5	1076,5	108,5	-344,5
Виручка від реалізації	11885	12716	15407	27841	831,0	2691,0	12434,0	15956,0
Витрати	11 417	13 080	17 044	24 835	1663,0	3964,0	7791,0	13418,0
Прибуток (збиток) до оподаткування	151	159	302	3552	8,0	143,0	3250,0	3401,0
Чистий прибуток (збиток)	77	83	110	2906	6,0	27,0	2796,0	2829,0
Рентабельність (збитковість), %:								
- продаж	1,3	1,3	2,0	12,8	-	0,7	10,8	11,5
- основних засобів	6,2	17,7	15,3	170,6	11,5	-2,4	155,3	164,4
- оборотних активів	14,5	19,1	27,5	426,2	4,6	8,4	398,7	411,7
- витрат	1,3	1,2	1,8	14,3	-0,1	0,6	12,5	13,0
- активів	2,9	4,3	7,6	64,1	1,4	3,3	56,5	61,3
- власного капіталу	3,7	5,6	10,4	85,0	1,9	4,8	74,6	81,3
- власного оборотного капіталу	6,1	9,4	40,0	650,0	3,3	30,6	609,9	643,9
- перманентного капіталу	3,7	5,6	10,4	85,0	1,9	4,8	74,6	81,3
- авансового капіталу	3,7	5,6	10,4	85,0	1,9	4,8	74,6	81,3

Оцінка прибутковості (рентабельності) діяльності ТОВ «Птахофабрика «Волочиська» за період, що аналізувався представлена в таблиці 2.14, з даних якої видно, що підприємство працює нерівномірно проте стабільно. В 2022 році порівняно з 2019 роком по усіх показниках відбувається коливання. Підприємство підвищує реалізацію і рівень її продажу на 15956,0 тис. грн. в порівнянні 2022 р. до 2019 р. Проте зменшується середній розмір матеріальних оборотних активів на 208,5 тис. грн. так і на 344,5 тис. грн. зменшуються основні засоби.

Також на 13418,0 тис. грн. збільшуюся втрати, що впливає на прибуток до оподаткування, який в 2022 р. від рівня 2019 року збільшився на 3401,0 тис. грн., а чистий прибуток – на 2829,0 тис. грн.

Всі показники рентабельності на досить високому рівні, тобто усі показники мають позитивне значення. Це є позитивний результат фінансової

роботи за цей період, всі показники рентабельності характеризуються коливанням.

В 2021 році порівняно з 2020 роком фінансовий стан покращується, зростають прибутки. В цей період підприємство отримує 110,0 тис. грн., чистого прибутку. Зростає майно (на 113,0 тис. грн.), власний капітал (на 63,5 тис. грн.), основні засоби – на 100,5 тис. грн., матеріальні оборотні активи – 71,0 тис. грн. Зростає виручка від реалізації на 3505,0 тис. грн.

Можна зробити висновок, що в цілому фінансово-господарська діяльність ТОВ «Птахофабрика «Волочиська» значно покращилась, про що свідчать всі показники, які характеризують прибутковість, причому, вони мають тенденцію до наростання.

2.3. Система оцінки та аналізу фінансово-господарської діяльності на ТОВ «Птахофабрика «Волочиська»

Основним інструментом для оцінки фінансово-господарська діяльність підприємства в умовах нестабільної економіки є оцінка й аналіз ділової активності суб'єкта господарювання, за допомогою якого можна об'єктивно оцінити результативність господарсько-фінансової діяльності підприємства та визначити перспективи його розвитку.

Від об'єктивності та точності оцінки й оптимізації ділової активності підприємства залежить якість важливих та відповідальних управлінських рішень, які дають змогу не пристосовуватися до змін на ринку, а активно реагувати та впливати на ринкову ситуацію, що постійно змінюється [38, с. 152].

При збільшенні інвестованого капіталу за вказаний період обсяг доходу в 2020 році збільшується і в той же час збільшується чистий прибуток. Це пояснюється тим, що підприємство отримувало інші операційні доходи і перекриває витрати, в результаті чого отримує чистий прибуток у сумі 83,0 тис. грн.

**Динаміка загальних показників господарської діяльності ТОВ
«Птахофабрика «Волочиська»**

Показник	2019	2020	2021	2022	Відхилення (+/-)				Темп зростання, %			
					2020р. від 2019р.	2021р. від 2020р.	2022р. від 2021р.	2022р. від 2019р.	2020р. від 2019р.	2021р. від 2020р.	2022р. від 2021р.	2022р. від 2019р.
Середньорічна сума інвестованого капіталу (середньорічна вартість активів), тис. грн.	3617	3819	4115	6966	202	296	2851	3147	105,6	107,8	169,3	182,4
Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	11885	12716	15407	27841	831	2691	12434	15125	107,0	121,2	180,7	218,9
Чистий прибуток, тис. грн.	77	83	110	2906	6	27	2796	2823	107,8	132,5	2641,8	3501,2

В 2021 році сума прибутку зросла на 27,0 тис. грн. та в 2022 р. ця сума чистого прибутку збільшується ще на 2796,0 тис. грн. і становить – 2906,0 тис. грн. чистого прибутку. В 2020 році при збільшенні доходу (виручки) від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг на 831,0 тис. грн., фінансові результати зростають на 107,8%.

Можна зробити висновок, що господарська діяльність ТОВ «Птахофабрика «Волочиська» знаходиться в стабільному прибутковому стані, рівень його ділової активності позитивний. Для того, щоб зробити обґрунтований висновок про рівень ділової активності підприємства необхідно порівняти темпові показники, а також врахувати інші напрямки діяльності підприємства.

Метою аналізу ділової активності підприємства є розрахунок відповідних аналітичних показників, виявлення тенденцій і причин їх змін для дослідження досягнутого рівня ефективності виробничо-господарської діяльності та визначення потенційних можливостей підприємства щодо підвищення останнього. Ділова активність підприємства характеризується абсолютними й відносними результативними показниками використання ресурсів та обсягами господарської діяльності. Аналіз ділової активності підприємства здійснюється шляхом розрахунку таких основних показників (коефіцієнтів): коефіцієнта оборотності активів; коефіцієнта оборотності дебіторської заборгованості; коефіцієнта оборотності кредиторської заборгованості; тривалості обертів

дебіторської та кредиторської заборгованостей; коефіцієнта оборотності матеріальних запасів. Розрахунки показників ділової активності ТОВ «Птахофабрика «Волочиська» наведені в таблиці 2.16.

Як видно з даних таблиці 2.16. більшість показників мають позитивну динаміку. З проведеного аналізу, видно, що дохід (виручка) від реалізації продукції щороку помітно зростає. Так в 2020 році вона склала 12716,0 тис. грн., а це на 831,0 тис. грн. більше ніж в 2019 р., в 2021 р. виріс на 2691,0 тис. грн., та в 2022р. ще на 12434,0 тис. грн., і в порівнянні 2022 р. з 2019 р. збільшення відбулось на 15125,0 тис. грн. Так само і чистий дохід підприємства, в 2021 році він збільшився в порівнянні з 2020 р. на 2691,0 тис. грн., та на 12434,0 тис. грн. в порівнянні 2022 р. до 2021 р. та в загальному при порівнянні 2022 до 2019 рр. на 15125,0 тис. грн. Ці збільшення відбулись завдяки збільшенню фактичних обсягів виробництва продукції, що в порівнянні 2022 р. до 2019 р., збільшились на 11755,0 тис. грн., або на 189,9%.

Також помітно, що підприємство не сплачує акцизний збір, відсутні фінансові результати від участі в капіталі, від фінансової діяльності та від надзвичайної діяльності. Проте, фінансовий результат від іншої операційної діяльності є збитковим, та в порівнянні 2022 р. до 2019 р. збиток скоротився на 93,0 тис. грн., якщо в 2019 р. він становив 7,0 тис. грн., то в 2022 р. він становить - 266,0 тис. грн. Загальний фінансовий результат, створений підприємством загалом становить позитивне значення для підприємства, а саме, в 2022 році цей результат в порівнянні з 2019 збільшився до значення 3393,0 тис. грн.

Чистий фінансовий результат знаходиться також в позитивному значенні та щороку збільшується, так в 2020 р. він склав 83,0 тис. грн., та вже в 2022 році прибуток збільшується в порівнянні з 2019 р. на 2823,0 тис. грн. і складає 2906,0 тис. грн. Коефіцієнт оборотності власного капіталу в 2022 році зменшився, а це показує ефективність використання активів, що формуються за рахунок власного капіталу.

Таблиця 2.16

Оцінка ділової активності ТОВ «Птахофабрика «Волочиська»

№ п.п.	Найменування показника	2019	2020	2021	2022	Відхилення (+/-)				Темп зростання, %			
						2020р. від 2019р.	2021р. від 2020р.	2022р. від 2021р.	2022р. від 2019р.	2020р. від 2019р.	2021р. від 2020р.	2022р. від 2021р.	2022р. від 2019р.
1	Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	11885	12716	15407	27841	831,0	2691,0	12434,0	15125,0	107,0	121,2	180,7	218,9
2	Податок на додану вартість	151	-	-	-	-151,0	-	-	-	-	-	-	-
3	Акцизний збір	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4	Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	11734	12716	15407	27841	982,0	2691,0	12434,0	15125,0	108,4	121,2	180,7	218,9
5	Фактичні обсяги виробництва продукції (робіт, послуг)	11 417	13 080	17 044	24 835	1663,0	3964,0	7791,0	11755,0	114,6	130,3	145,7	189,9
6	Валовий фінансовий результат від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг): прибуток (+), збиток (-)	4293	4818	4872	10611	525,0	54,0	5739,0	5793,0	112,2	101,1	217,8	220,2
7	Фінансовий результат від іншої операційної діяльності: прибуток (+), збиток (-)	7	-173	-37	-266	180,0	-136,0	229,0	93,0	-2471,4	21,4	718,9	153,8
8	Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток (+), збиток (-)	97	75	147	3144	-22,0	72,0	2997,0	3069,0	77,3	196,0	2138,8	4192,0
9	Фінансовий результат від участі в капіталі: прибуток (+), збиток (-)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10	Фінансовий результат від фінансової діяльності: прибуток (+), збиток (-)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
11	Фінансовий результат від іншої звичайної діяльності: прибуток (+), збиток (-)	54	84	155	408	30,0	71,0	253,0	324,0	155,6	184,5	263,2	485,7
12	Фінансовий результат від надзвичайної діяльності: прибуток (+), збиток (-)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
13	Фінансовий результат від господарської діяльності: прибуток (+), збиток (-)	151	159	302	3552	8,0	143,0	3250,0	3393,0	105,3	189,9	1176,2	2234,0
14	Загальний фінансовий результат, створений підприємством	151	159	302	3552	8,0	143,0	3250,0	3393,0	105,3	189,9	1176,2	2234,0
15	Прибуток з метою оподаткування	74	76	192	646	2,0	116,0	454,0	570,0	102,7	252,6	336,5	850,0
16	Податок на прибуток з метою оподаткування	74	76	192	646	2,0	116,0	454,0	570,0	102,7	252,6	336,5	850,0
17	Чистий фінансовий результат: прибуток (+), збиток (-)	77	83	110	2906	6,0	27,0	2796,0	2823,0	107,8	132,5	2641,8	3501,2
18	Частка фінансового результату від операційної діяльності	0,64	0,47	0,49	0,89	-0,17	0,02	0,40	0,41	-	-	-	-
19	Коефіцієнт оподаткування прибутку	0,49	0,48	0,64	0,18	-0,01	0,16	-0,45	-0,296	97,5	133,0	28,6	38,0
20	Продуктивність праці (за оплатою праці)	2,45	2,45	2,65	1,22	0,00	0,20	-1,43	-1,23	100,1	108,2	46,1	49,9
		2,38	2,52	2,93	1,97	0,14	0,41	-0,96	-0,55	105,8	116,3	67,2	78,1
		0,89	0,93	0,84	0,84	0,03	-0,09	0,00	-0,09	103,6	90,3	100,4	90,6
		0,03	0,03	0,05	0,28	0,00	0,02	0,23	0,25	97,2	169,6	542,2	919,5
		1,37	29,67	1,54	2,52	28,29	-28,13	0,99	-27,14	2161,7	5,2	164,1	8,5
21	Продуктивність праці середньооблікового працівника	72,88	82,57	110,84	107,74	9,69	28,27	-3,10	25,17	113,3	134,2	97,2	130,5
		70,91	84,94	122,62	173,67	14,02	37,68	51,05	88,74	119,8	144,4	141,6	204,5
		26,66	31,29	35,05	74,20	4,62	3,76	39,15	42,92	117,3	112,0	211,7	237,2
		0,60	0,49	1,06	21,99	-	-	-	-	-	-	-	-
		41,84	47,27	59,64	127,52	5,42	12,37	67,88	80,26	113,0	126,2	213,8	269,8
22	Фонд оплати праці: • річний												
	• місячний	4799,00	5197,00	5821,00	12627,00	398,00	624,00	6806,00	7430,00	108,3	112,0	216,9	243,0
23	Оплата праці: • річна	399,92	433,08	485,08	1052,25	33,17	52,00	567,17	619,17	108,3	112,0	216,9	243,0
	• місячна												
24	Додана вартість	29,81	33,75	41,88	88,30	3,9	8,1	46,4	54,6	113,2	124,1	210,9	261,7
25	Коефіцієнт оборотності оборотних активів	2,48	2,81	3,49	7,36	0,3	0,7	3,9	4,5	113,2	124,1	210,9	261,7
26	Тривалість обороту оборотних активів	6737,00	7279,00	8290,00	18236,00	542,0	1011,0	9946,0	10957,0	108,0	113,9	220,0	250,5

Продовження таблиці 2.16

27	Коефіцієнт завантаженості активів у обороті	0,01	0,00	-0,02	-0,04	0,004	-0,025	-0,059	-0,034	-	-	-	-
28	Коефіцієнт оборотності коштів у розрахунках	13,07	21,52	18,04	9,09	8,4	-3,5	-9,0	-12,4	-	-	-	-
29	Тривалість обороту коштів у розрахунках	27,93	16,96	20,23	40,17	-11,0	3,3	19,9	23,2	-	-	-	-
30	Коефіцієнт оборотності запасів	14,06	11,56	18,48	19,87	-2,5	6,9	1,4	8,3	-	-	-	-
31	Тривалість обороту запасів	26,0	31,6	19,7	18,4	5,6	-11,8	-1,4	-13,2	-	-	-	-
32	Коефіцієнт оборотності виробничих запасів	86,28	67,10	63,01	40,33	-19,2	-4,1	-22,7	-26,8	-	-	-	-
33	Тривалість обороту виробничих запасів	4,2	5,4	5,8	9,0	1,2	0,4	3,3	3,6	-	-	-	-
34	Коефіцієнт оборотності активів	6,02	3,42	3,88	2,78	-2,6	0,5	-1,1	-0,6	-	-	-	-
		1,86	1,03	1,04	1,26	-0,8	0,0	0,2	0,2	-	-	-	-
35	Тривалість обороту активів	60,61	106,72	93,98	131,26	46,1	-12,7	37,3	24,5	-	-	-	-
		196,63	355,35	351,87	290,31	158,7	-3,5	-61,6	-65,0	-	-	-	-
36	Коефіцієнт завантаженості активів	0,17	0,29	0,26	0,36	0,1	0,0	0,1	0,1	-	-	-	-
		0,54	0,97	0,96	0,80	0,4	0,0	-0,2	-0,2	-	-	-	-
37	Тривалість операційного циклу	114,21	84,07	83,25	80,50	-30,1	-0,8	-2,7	-3,6	-	-	-	-
38	Тривалість погашення дебіторської заборгованості	28,51	14,28	9,09	7,59	-14,2	-5,2	-1,5	-6,7	-	-	-	-
39	Коефіцієнт оборотності власного капіталу	12,40	6,27	6,76	5,02	-6,1	0,5	-1,7	-1,3	-	-	-	-
40	Тривалість обороту власного капіталу	29,43	58,18	54,00	72,72	28,8	-4,2	18,7	14,5	-	-	-	-
41	Коефіцієнт завантаження власного капіталу	0,14	0,22	0,19	0,27	0,1	0,0	0,1	0,0	-	-	-	-
42	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	16,77	14,85	15,72	14,01	-1,9	0,9	-1,7	-0,8	-	-	-	-
43	Тривалість погашення кредиторської заборгованості	21,76	24,58	23,22	26,05	2,8	-1,4	2,8	1,5	-	-	-	-
44	Тривалість фінансового циклу	5,25	3,42	3,59	3,09	-1,8	0,2	-0,5	-0,3	-	-	-	-
45	Коефіцієнт непрямого оподаткування	0,01	0,00	0,00	0,00	-0,01	0,00	0,00	0,00	-	-	-	-
46	Фондоозброєність:												
	• праці (за оплатою праці)	1,25	2,43	2,27	1,15	1,2	-0,2	-1,1	-1,3	-	-	-	-
	• середньооблікового працівника	78,29	81,85	95,08	101,58	3,6	13,2	6,5	19,7	-	-	-	-
47	Матеріаломісткість господарської діяльності	0,21	0,22	0,28	0,22	0,0	0,1	-0,1	0,0	-	-	-	-
48	Трудомісткість господарської діяльності	0,58	0,54	0,47	0,59	0,0	-0,1	0,1	0,0	-	-	-	-
		0,56	0,56	0,52	0,95	0,0	0,0	0,4	0,4	-	-	-	-
49	Фондомісткість господарської діяльності	0,02	0,03	0,02	0,02	0,0	0,0	0,0	0,0	-	-	-	-
50	Матеріаловіддача	4,72	4,59	3,63	4,65	-0,1	-1,0	1,0	0,1	-	-	-	-

Так, даний показник в 2020 році склав 6,27, а це на 6,1 менше ніж в 2019 р. та в 2022 р. на 1,7 менше ніж в 2021 р., так в 2022 р. до 2019 р. зменшення відбулось на 1,3, таким чином, тривалість його обороту зменшується.

Кінцевий результат роботи підприємства оцінюється рівнем ефективності його фінансово-господарська діяльність: загальним обсягом одержаного прибутку та в розрахунку на одиницю ресурсів.

При аналізі ефективності господарської діяльності за показниками фінансової звітності ставлять такі основні завдання: вивчити обсяг і структуру абсолютної величини чистого прибутку підприємства; визначити показники відносної прибутковості або рентабельності, які можна поділити на дві групи: показники прибутковості вкладених коштів (ресурсів) у підприємницьку діяльність (активи підприємства) та прибутковості понесених підприємством витрат у процесі господарювання.

Дослідження цих показників разом дає змогу комплексно оцінити ефективність господарської діяльності підприємства (таблиця 2.17).

Абсолютний показник, який найповніше характеризує ефективність роботи підприємства – це сума чистого прибутку, так з аналізу проведеного в таблиці 2.17, можна побачити, що коефіцієнт окупності чистого доходу є позитивним, і в 2019 році він склав 2,73, а вже в 2021 р. – 1,45, а це на 1,28 менше. Проте прибуток підприємства хоч і є результатом господарювання, сам по собі не характеризує міру ефективності роботи та ступінь використання майна. Основним показником, який характеризує валовий прибуток, є валова рентабельність, він визначає рівень, на який підприємство може збільшити операційний прибуток шляхом зниження адміністративних витрат і витрат на збут.

Так цей показник на досліджуваному підприємстві в 2022 р. та в 2019 р. збільшився на 4,28 п.п. і складав 67,74%. За цим показником валової рентабельності можна моделювати рівень беззбитковості підприємства.

Так коефіцієнт окупності виробничих витрат коливається, в 2019 р. складає 1,37%, в 2020 р. зменшується і складає 1,64%, в 2021 р. він дещо зріс, і склав 2,16%, а в 2022 р. він знову зменшується і становить 1,62%.

Що стосується рентабельності господарської діяльності, то помітно, що вона на підприємстві зростає. При порівнянні досліджуваних років видно, що в 2019 р. вона була найнижчою, і складала 1,14%, в 2020 р. вона не значно збільшується на 0,004 п.п. і склав 1,15. Так, в 2021 вона зростає ще на 0,685 п.п. і в 2022 р. знову зростає ще на 11,988 п.п. та в загальному за чотири роки рентабельність зросла на 12,69 п.п., що свідчить, яка сума прибутку створюється на підприємстві в розрахунку на одну гривню витрат, здійснених для одержання прибутку.

Важливими показниками, що співвідносять витрати і доходи підприємства, є коефіцієнти окупності та покриття витрат, так на підприємстві ці два показники відповідають за динамікою. Тобто коефіцієнт покриття виробничих витрат збільшується в порівнянні 2022 до 2019 рр. на 0,48 п.п., а коефіцієнт окупності виробничих витрат коливається, якщо в 2019 та 2020 рр. він складав 1,58 % та 1,61, а в 2021 р. він зменшився на 0,148 п.п., і становить 1,46% та в 2022 р. він знову зменшився до значення 0,89%, що на 0,568 п.п. менше, це свідчить, що підприємство працює нормально. Згідно наведених показників в таблиці 2.17, можна помітити, що підприємство не здійснює жодних фінансових інвестицій, та відсутній позиковий капітал.

Ринкова активність є центральною проблемою кожного суб'єкта підприємницької діяльності та його власників. Для того, щоб ефективно господарювати, необхідно запроваджувати нові технології, використовувати сучасне обладнання та нарощувати оборотні активи. Ринкова активність підприємства забезпечується надійними та стабільними прибутками для власників і нарощуванням вартості власного капіталу (активів).

Головне, в чому зацікавлені власники – прибуток на вкладений ними для забезпечення діяльності підприємства капітал, а також – яка частка прибутку спрямовується на дивіденди і яка – на реінвестування в активи [46, с. 188].

Залежно від поставленої мети можуть використовуватися різні вихідні дані та обчислюватися відповідні показники ринкової активності (табл. 2.18).

З аналізу, що проведений в таблиці 2.18, можна побачити, що основний з показників рентабельності є рентабельність статутного капіталу, що визначає прибутковість активів, укладених власниками для забезпечення підприємницької діяльності суб'єкта господарювання.

Статутний капітал на ТОВ «Птахофабрика «Волочиська» є стабільним та непорушним, та його показник рентабельності що року зростає. Так, в 2019 р. він склав 6,7%, в 2020 р. він не значно зменшився до 4,2%, та в 2021 р. рентабельність склала 5,5 %, та в 2022 р. – 145,5% що показує величину прибутку, який створюється підприємством у розрахунку на одну гривню вартості вкладів.

На підприємстві відсутні додатковий вкладений та резервний капітали, також підприємство немає нерозподілений прибуток. Також, на підприємстві є інший додатковий капітал, який також щороку зростає, тобто в порівнянні 2022 р. до 2019 р. він збільшився на 2552,0 тис. грн.

Також помітно, що рентабельність власного капіталу має позитивне значення, якщо цей показник в 2019 році склав 4,8 %, то в вже у 2022 р. він збільшився до 69,5%, а це на 66,6 п.п. більше, це характеризує величину одержаного прибутку в розрахунку на одну гривню капіталу підприємства.

Діагностика внутрішнього фінансового забезпечення ТОВ «Птахофабрика «Волочиська» включає в себе такі складові: аналіз грошових потоків підприємства; оцінка організаційно-економічного розвитку підприємства; аналіз показників інтенсифікації діяльності підприємства; аналіз динаміки та структури доходів й витрат підприємства; оцінка динаміки та структури власного та позикового капіталу.

Основним показником для оцінки здатності виробничого підприємства генерувати фінансові ресурси є показник чистого грошового потоку по оперативній діяльності. Аналіз грошових коштів та забезпечення грошовими потоками включає в себе розрахунок часу обігу грошових коштів (фінансовий

цикл), аналіз грошового потоку, його прогнозування, визначення оптимального рівня грошових коштів, складання бюджетів грошових коштів і т.п.

Таблиця 2.19

Аналіз руху грошових коштів на ТОВ «Птахофабрика «Волочиська»

Показники	2019	2020	2021	2022	Відхилення (+/-)				Темп зростання, %				
					2020р. від 2019р.	2021р. від 2020р.	2022р. від 2021р.	2022р. від 2019р.	2020р. від 2019р.	2021р. від 2020р.	2022р. від 2021р.	2022р. від 2019р.	
I. Операційна діяльність													
I.1. Надходження:													
Чистий дохід від реалізації продукції, робіт, послуг	11359	12646	12282	13294	1287,0	-364,0	1012,0	1935,0	111,3	97,1	108,2	117,0	
Аванси отримані	204	133	257	-	-71,0	124,0	-257,0	-204,0	65,2	193,2	-	-	
Цільове фінансування	1345	1121	1045	999	-224,0	-76,0	-46,0	-346,0	83,3	93,2	95,6	74,3	
Інші	5849	6325	1623	1623	476,0	-6325,0	1623,0	-4226,0	108,1	-	-	27,7	
Всього	18757	20235	13584	15916	1468,0	-6641,0	2332,0	-2841,0	107,8	67,2	117,2	84,9	
I.2. Витрати													
По розрахунках з постачальниками	5662	5833	5815	5514	171,0	-18,0	-301,0	-148,0	103,0	99,7	94,8	97,4	
Аванси видані	21	-	-	-	-21,0	-	-	-21,0	-	-	-	-	
По розрахунках з бюджетом	3172	3452	3430	5130	280,0	-22,0	1700,0	1958,0	108,8	99,4	149,6	161,7	
По розрахунках з оплати праці	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Інші	3753	4087	3960	4202	334,0	-127,0	242,0	449,0	108,9	96,9	106,1	112,0	
Всього	6004	6632	133	197	628,0	-6499,0	64,0	-5807,0	110,5	2,0	148,1	3,3	
Чистий рух коштів від операційної діяльності	18612	20004	13338	15043	1392,0	-6666,0	1705,0	-3569,0	107,5	66,7	112,8	80,8	
II. Інвестиційна діяльність													
2.1. Надходження:													
2.2. Витрати													
Придбання фінансових інвестицій	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Необоротних активів	109	111	289	776	2,0	178,0	487,0	667,0	101,8	260,4	268,5	711,9	
Майнових комплексів	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Інші платежі	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Всього	109	111	289	776	2,0	178,0	487,0	667,0	101,8	260,4	268,5	711,9	
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	-109	-111	-289	-776	-2,0	-178,0	-487,0	-667,0	101,8	260,4	268,5	711,9	
III. Фінансова діяльність													
3.1. Надходження:													
3.2. Витрати													
Погашення позик	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Інші	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Всього	4	4	10	16	0,0	6,0	6,0	12,0	100,0	250,0	160,0	400,0	
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	-4	-4	-10	-16	0,0	-6,0	-6,0	-12,0	100,0	250,0	160,0	400,0	
Чистий рух коштів за звітний період	32	106	-53	81	74,0	-159,0	134,0	49,0	331,3	-50,0	-152,8	253,1	
Грошові кошти на початок періоду	35	67	106	53	32,0	39,0	-53,0	18,0	191,4	158,2	50,0	151,4	
Грошові кошти на кінець періоду	67	106	53	134	39,0	-53,0	81,0	67,0	158,2	50,0	252,8	200,0	

Основна мета аналізу грошових потоків полягає у виявленні причин дефіциту або надлишку грошових коштів, визначенні джерел їх надходження та напрямків витрачання для контролю за поточною ліквідністю і платоспроможністю підприємства. Дані параметри знаходяться в безпосередній

залежності від реального грошового обороту у вигляді потоку грошових надходжень і платежів, що відображаються на рахунках бухгалтерського балансу.

Тому, згідно вище вказаного проведемо аналіз руху грошових коштів в таблиці 2.19.

З проведеного аналізу помітно, що в основному підприємство фінансується за власний рахунок. Так можемо побачити, що щороку основний дохід підприємства зменшується.

Що стосується загальних змін грошових коштів, то можна зробити висновок, що за всі чотири роки цей показник був позитивним та можна побачити динаміку зростання. Так в 2019 р. показник склав 39,0 тис. грн., в 2020 р. він зменшився на 92,0 тис. грн. але в 2021 р. зріс на 134,0 тис. грн. і становить 81,0 тис.

Після аналізу фінансових звітностей та іншої інформації щодо фінансово-господарської діяльності ТОВ «Птахофабрика «Волочиська», отримаємо чисельні значення для визначення поточного, цільового та прогнозного станів і обчислення інтегрованого показника фінансово-економічного розвитку підприємства (табл. 2.20).

Таблиця 2.20

**Чисельні значення для розрахунків фінансово-господарського розвитку
ТОВ «Птахофабрика «Волочиська»**

Показники	2019	2020	2021	2022	Відхилення (+/-)				Темп зростання, %			
					2020р. від 2019р.	2021р. від 2020р.	2022р. від 2021р.	2022р. від 2019р.	2020р. від 2019р.	2021р. від 2020р.	2022р. від 2021р.	2022р. від 2019р.
Доход від реалізації продукції	11885	12716	15407	27841	831,0	2691,0	12434,0	15956,0	107,0	121,2	180,7	234,3
Обсяг виготовленої продукції	28497	29479	27147	30526	982,0	-2332,0	3379,0	2029,0	103,4	92,1	112,4	107,1
Основні фонди	3617	3819	4115	6966	202,0	296,0	2851,0	3349,0	105,6	107,8	169,3	192,6
Сукупні витрати	11 417	13 080	17 044	24 835	1663,0	3964,0	7791,0	13418,0	114,6	130,3	145,7	217,5

Для аналізу та оцінки ефективності організаційного розвитку підприємства розрахуємо наступні індекси:

1. індекс виробництва:

$$I_{ВП_1} = 12716/28497 = 0,45 \text{ (2020р. до 2019р.)}$$

$$I_{ВП_2} = 15407/29479 = 0,52 \text{ (2021р. до 2020р.)}$$

$$I_{ВП_3} = 2784/27149 = 1,03 \text{ (2022р. до 2021р.)}$$

$$I_{ВП_4} = 2784/28497 = 0,98 \text{ (2022р. до 2019р.)}$$

2. індекс реалізації продукції:

$$I_{рп_1} = 12716/11885 = 1,07 \text{ (2020р. до 2019р.)}$$

$$I_{рп_2} = 15407/12716 = 1,21 \text{ (2021р. до 2020р.)}$$

$$I_{рп_3} = 2784/15407 = 1,81 \text{ (2022р. до 2021р.)}$$

$$I_{рп_4} = 2784/12716 = 2,19 \text{ (2022р. до 2019р.)}$$

3. індекс сукупних витрат:

$$I_{в_1} = 13080/11417 = 1,14 \text{ (2020р. до 2019р.)}$$

$$I_{в_2} = 17040/13080 = 1,30 \text{ (2021р. до 2020р.)}$$

$$I_{в_3} = 24835/17040 = 1,46 \text{ (2022р. до 2021р.)}$$

$$I_{в_4} = 24835/13080 = 1,90 \text{ (2022р. до 2019р.)}$$

4. індекс економічної ефективності:

$$2019р. I_{еф} = 11885/11417 = 1,04$$

$$2020р. I_{еф} = 12716/13080 = 0,97$$

$$2021р. I_{еф} = 15407/17044 = 0,90$$

$$2022р. I_{еф} = 2784/24835 = 1,12$$

5. індекс кореляції:

$$d_{еф_1} = 1,04/1,07 = 0,97$$

$$d_{еф_2} = 0,97/1,21 = 0,80$$

$$d_{еф_3} = 0,90/1,81 = 0,50$$

$$d_{еф_4} = 1,12/2,19 = 0,51$$

З даних розрахунків можна зробити висновок, що виробництво розвивається регресивно (з економічної точки зору), оскільки $d_{еф} < 1$.

**Реальна модель фінансово-господарського розвитку ТОВ «Птахофабрика
«Волочиська»**

<p>Економічна ефективність</p> <p>0 Сукупні витрати на виробництво та реалізацію продукції</p>	$I_{вп(рп)} > 1$	$I_v > 1$	$I_{эф} < 1$	$d_{сф} < 1$	Екстенсивний регресивний розвиток
--	------------------	-----------	--------------	--------------	-----------------------------------

Розрахуємо наступні показники оцінки ефективності та якості розвитку ТОВ «Птахофабрика «Волочиська» за методикою Петухова Р. М..

1. Приріст випуску продукції за рахунок зростання витрат, що відтворює екстенсивний шлях розвитку підприємства.

$$\Delta BB_{екст_1} = (7898 - 7441) \times 1,04 = 475,28 (2019р.)$$

$$\Delta BB_{екст_2} = (10535 - 7898) \times 0,97 = 2557,89 (2020р.)$$

$$\Delta BB_{екст_3} = (17230 - 10535) \times 0,90 = 6025,50 (2021р.)$$

$$\Delta BB_{екст_4} = (17230 - 7441) \times 1,12 = 10963,68 (2022р.)$$

2. Приріст обсягів виробництва продукції, що зумовлена зміною ефективності виробництва.

$$\Delta BB_{інт_1} = (1,04 - 0,97) \times 7441 = 520,87$$

$$\Delta BB_{інт_2} = (0,97 - 0,90) \times 7898 = 552,86$$

$$\Delta BB_{інт_3} = (1,12 - 0,90) \times 10535 = 2317,70$$

$$\Delta BB_{інт_4} = (1,12 - 1,04) \times 17230 = 1378,40$$

3. Загальний приріст обсягів виробництва продукції

$$\Delta BП_{заг_1} = (475,28 + 2557,89 + 6025,5 + 3465,28) - (520,87 + 552,86 + 2317,7 + 1378,4) = 7754,12 (тис.грн.),$$

що свідчить про екстенсивний шлях розвитку даного підприємства.

$$\Delta BП_{заг_2} = (361,1 + 2317,7 + 1378,4 + 473,9) + (932,96 + 402,96 + 475,28 + 1791,59) = 8661,57 (тис.грн.)$$

Відповідно до проведених розрахунків, найкращим визнається той сценарій розвитку у загальному обсязі реалізації домінують екстенсивні фактори. Оскільки, частка інтенсивних чинників становить менше 50 %.

Розрахуємо показники оцінки суспільної цінності отриманих приростів обсягів виробництва за рахунок екстенсивних та інтенсивних факторів:

$$I_{oep} = (28479 - 947,8) \times 0,7 + 15407 = 34678,84$$

Визначимо індекс організаційно-економічного розвитку (K_{oep}) ТОВ «Птахофабрика «Волочиська», що розраховується як співвідношення показника оцінки суспільної цінності отриманих приростів та середнього арифметичного індексів виробництва та реалізації продукції:

$$K_{oep} = \frac{34678,84}{1,05} = 33027,47$$

Таким чином, проведений аналіз фінансово-економічного розвитку ТОВ «Птахофабрика «Волочиська», свідчить про його екстенсивний тип розвитку, а оскільки інтенсивні фактори росту з 2019 р., становлять додатні величини.

Далі проведемо аналіз динаміки і структури доходів та витрат з метою виявлення резервів виробництва (табл.2.22). Як видно з таблиці 2.22. доходи ТОВ «Птахофабрика «Волочиська» мають стабільну динаміку і структуру, та мають тенденцію до зростання. Так в порівнянні 2020 – 2019 рр. вони збільшились на 831,0 тис. грн., в 2021 – 2020 рр. ще зросли на 2691,0 тис. грн., так і при порівнянні 2022 до 2021 рр. знову збільшились на 12434,0 тис. грн. Та в загальному при порівнянні 2022 до 2019 рр. ріст відбувся на 15965,0 тис. грн. Так само зростають і витрати, так в 2020 р. вони збільшились на 501,0 тис. грн., в 2021 р. – на 2739,0 тис. грн., але в загальному збільшення відбулось на 15151,0 тис. грн.

Таблиця 2.22

Аналіз динаміки і структури доходів та витрат по ТОВ «Птахофабрика «Волочиська»

Показник	2019		2020		2021		2022		Відхилення (+/-)				Темп зростання, %				Структурне відхилення, п.п.			
	т. грн.	%	т. грн.	%	т. грн.	%	т. грн.	%	2020р.	2021р.	2022р.	2022р.	2020р.	2021р.	2022р.	2022р.	2020р.	2021р.	2022р.	2022р.
									від 2019р.	від 2020р.	від 2021р.	від 2019р.	від 2019р.	від 2020р.	від 2021р.	від 2019р.	від 2020р.	від 2021р.	від 2019р.	
Доход (виручка) від реалізації продукції	11885	87,93	12716	90,68	15407	91,77	27841	95,23	831,0	2691,0	12434,0	15956,0	107,0	121,2	180,7	234,3	2,75	1,09	3,46	7,30
Інші операційні доходи	1577	11,67	1223	8,72	1227	7,31	987	3,38	-354,0	4,0	-240,0	-590,0	77,6	100,3	80,4	62,6	-2,95	-1,41	-3,93	-8,29
Доходи від участі в капіталі	-	-	-	-	-	-	-	-					-	-	-	-	-	-	-	-
Інші фінансові доходи	-	-	-	-	-	-	-	-					-	-	-	-	-	-	-	-
Інші доходи	54	0,40	84	0,60	155	0,92	408	1,40	30,0	71,0	253,0	354,0	155,6	184,5	263,2	755,6	0,20	0,32	0,47	1,00
Всього доходів	13516	100	14023	100	16789	100,0	29236	100	507,0	2766,0	12447,0	15720,0	103,8	119,7	174,1	216,3	-	-	-	-
Податок на додану вартість	151	1,12	-	-	-	-	-	-	-151,0	-	-	-151,0	-	-	-	-	-1,12	-	-	-1,12
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	7441	55,37	7898	56,66	10535	63,16	17230	60,27	457,0	2637,0	6695,0	9789,0	106,1	133,4	163,6	231,6	1,29	6,51	-2,90	4,90
Інші операційні витрати	1570	11,68	1396	10,01	1264	7,58	1253	4,38	-174,0	-132,0	-11,0	-317,0	88,9	90,5	99,1	79,8	-1,67	-2,44	-3,20	-7,30
Адміністративні витрати	1304	9,70	1520	10,90	1555	9,32	3306	11,56	216,0	35,0	1751,0	2002,0	116,6	102,3	212,6	253,5	1,20	-1,58	2,24	1,86
Витрати на збут	2899	21,57	3050	21,88	3133	18,78	3895	13,62	151,0	83,0	762,0	996,0	105,2	102,7	124,3	134,4	0,31	-3,10	-5,16	-7,95
Фінансові витрати	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Податок на прибуток	74	0,55	76	0,55	192	1,15	2906	10,16	2,0	116,0	2714,0	2832,0	102,7	252,6	1513,5	3927,0	-0,01	0,61	9,01	9,61
Всього витрат	13439	100	13940	100	16679	100	28590	100	501,0	2739,0	11911,0	15151,0	103,7	119,6	171,4	212,7	-	-	-	-

Не змінюється структура і склад доходів, за досліджувані роки доходи формувались за рахунок виручки від реалізації і частка яких постійно зростає, так в 2019 р. відсоток був 87,93 % та в 2022р. структура доходу формувалась на 95,23 % за рахунок виручки від реалізації.

Структура витрат за досліджуваний період, також змінюється. Збільшується частка собівартості реалізованої продукції на 1,3 п.п. в 2020 р., на 6,5 п.п. в 2021 р. та на 2,9 п.п. зменшується в 2022р. А ПДВ навпаки скорочується, в 2020 р. його частка становить 1,1 та з 2020 р. взагалі відсутній. Проте витрати на збут зменшились в 2022 р. на 7,9 п.п. в порівнянні до 2019 р., загалом фінансових витрат на підприємстві не зафіксовано.

Наступним етапом оцінки фінансово-господарської діяльності ТОВ «Птахофабрика «Волочиська» є оцінка динаміки та структури власного та позикового капіталу. Як бачимо з таблиці 2.23, статутний капітал за досліджуваний період ТОВ «Птахофабрика «Волочиська» є незмінним і складає 1997,0 тис. грн., зміни відбуваються лише в частках від загальної суми майна.

Велику частку всього майна підприємства в 2019 р. займає власний капітал, що складає 78,3 %, а саме статутний – 55,7 % яка в свою чергу не значно коливається, але залишається в межах 75 %. Відсутність на підприємстві нерозподіленого прибутку, свідчить про те, що підприємство є прибутковим.

Меншу частку майна підприємства в 2019 р. займав позиковий капітал, який в складав 21,7 %, а з 2020 р. підприємство потроху залучає позики, тому частка збільшилась до 24,6 %, в 2021 року, знову зросла до 25,9 %, та в 2022 р. вже знизилась до показника 17,8%. На підприємстві присутня кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги, що в порівнянні 2022 р. до 2019 р. зросла на 222,0 тис. грн.

Найбільше помітно, що збільшення торкнулись поточних зобов'язань з оплати праці, які в 2022 р. зросли на 343,0 тис. грн. до 2019 р.

Далі проведемо аналіз джерел фінансових ресурсів на досліджуваному підприємстві у таблиці 2.24.

Таблиця 2.23

Склад та структура власного та позикового капіталу ТОВ «Птахофабрика «Волочиська»

Показники	2019		2020		2021		2022		Відхилення (+/-)				Темп зростання, %				Стр-не відхилення, п.п.					
	т. грн.	%	т. грн.	%	т. грн.	%	т. грн.	%	2020р.	2021р.	2022р.	2022р.	2020р.	2021р.	2022р.	2022р.	2020р.	2021р.	2022р.	2022р.		
									від 2019р.	від 2020р.	від 2021р.	від 2019р.	від 2019р.	від 2020р.	від 2021р.	від 2019р.	від 2020р.	від 2021р.	від 2019р.	від 2020р.	від 2021р.	від 2019р.
Власний капітал																						
Статутний капітал	1997	55,7	1997	52,6	1997	50,3	1997	30,3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-3,11	-2,25	-20,02	-25,38
Інший додатковий капітал	810	22,6	867	22,8	945	23,8	3419	51,9	57,0	78,0	2474,0	2609,0	107,0	109,0	361,8	422,1	0,24	0,99	28,07	29,30		
Разом	2807	78,3	2864	75,4	2942	74,1	5416	82,2	57,0	78,0	2474,0	2609,0	102,0	102,7	184,1	192,9	-2,87	-1,26	8,05	3,92		
Позиковий капітал																						
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	195	5,4	198	5,2	354	8,9	417	6,3	3,00	156,00	63,00	222,00	101,5	178,8	117,8	213,8	-0,22	3,71	-2,59	0,89		
Поточні зобов'язання за розрахунками: - з одержаних авансів	15	0,4	10	0,3	-	-	-	-	-5,00	-10,00	0,00	-15,00	66,7	-	-	-	-0,15	-0,26	-	-0,42		
- з бюджетом	243	6,8	260	6,8	377	9,5	212	3,2	17,0	117,0	-165,0	-31,0	107,0	145,0	56,2	87,2	0,07	2,66	-6,28	-3,56		
- зі страхування	140	3,9	184	4,8	30	0,8	-	-	44,0	-154,0	-30,0	-140,0	131,4	16,3	0,0	0,0	0,94	-4,09	-0,76	-3,90		
- з оплати праці	182	5,1	272	7,2	258	6,5	525	8,0	90,0	-14,0	267,0	343,0	149,5	94,9	203,5	288,5	2,09	-0,66	1,47	2,89		
Інші поточні зобов'язання	4	0,1	10	0,3	7	0,2	19	0,3	6,0	-3,0	12,0	15,0	250,0	70,0	271,4	475,0	0,15	-0,09	0,11	0,18		
Разом	779	21,7	934	24,6	1026	25,9	1173	17,8	155,0	92,0	147,0	394,0	119,9	109,9	114,3	150,6	2,87	1,26	-8,05	-3,92		
Всього	3586	100	3798	100,0	3968	100,0	6589	100,0	212,0	170,0	2621,0	3003,0	105,9	104,5	166,1	183,7	-	-	-	-		

Таблиця 2.24

Джерела фінансових ресурсів по ТОВ «Птахофабрика «Волочиська»

Показник	2019	2020	2021	2022	Відхилення (+/-)				Темп зростання, %			
					2020р. від 2019р.	2021р. від 2020р.	2022р. від 2021р.	2022р. від 2019р.	2020р. від 2019р.	2021р. від 2020р.	2022р. від 2021р.	2022р. від 2019р.
Прибуток (збиток)	77	83	110	2906	6,0	27,0	2796,0	2829,0	107,8	132,5	2641,8	3774,0
Доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	11885	12716	15407	27841	831,0	2691,0	12434,0	15956,0	107,0	121,2	180,7	234,3
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	195	198	354	417	3,0	156,0	63,0	222,0	101,5	178,8	117,8	213,8
Поточні зобов'язання за розрахунками: - з одержаних авансів	15	10	-	-	-5,0	-10,0	-	-15,0	66,7	-	-	-
- з бюджетом	243	260	377	212	17,0	117,0	-165,0	-31,0	107,0	145,0	56,2	87,2
- зі страхування	140	184	30	-	44,0	-154,0	-30,0	-140,0	131,4	16,3	0,0	0,0
- з оплати праці	182	272	258	525	90,0	-14,0	267,0	343,0	149,5	94,9	203,5	288,5
Інші поточні зобов'язання	4	10	7	19	6,0	-3,0	12,0	15,0	250,0	70,0	271,4	475,0
Довгострокові позики і кредити	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Короткострокові кредити банків	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Позареалізаційні доходи	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Бюджетні асигнування та інше цільове фінансування	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Кредити отримані	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Амортизація	253	333	371	431	80,0	38,0	60,0	178,0	131,6	111,4	116,2	170,4
Інші доходи	54	84	155	408	30,0	71,0	253,0	354,0	155,6	184,5	263,2	755,6

Згідно проведеного аналізу джерел фінансових ресурсів ТОВ «Птахофабрика «Волочиська» у таблиці 2.24, можна побачити, що підприємство є прибутковим. Так в 2019 р. підприємство мало прибутків на 77,0 тис. грн., в 2020 р. сума прибутку зросла на 83,0 тис. грн., в 2021 р. вони складають 110,0 тис. грн., та в 2022 р. вони зросли ще на 2796,0 тис. грн., або на 2829,0 тис. грн. більше від 2019 р. Так само зростає і виручка від реалізації.

В 2019 р. вона складала 11885,0 тис. грн., в 2020 р. вона збільшилась на 831,0 тис. грн. відносно 2019 р. проте в 2021 р. відзначається помітний ріст на 2691,0 тис. грн. та на 12434,0 тис. грн. в 2022 р. до 2021 р. Зростає і кредиторська заборгованість проте в 2020 р. зменшуються поточні зобов'язання. Збільшується сума амортизаційних відрахувань на 178,0 тис. грн. в 2022 р. до 2019 р. Якщо в 2019 р. підприємство мало інших доходів в сумі 54,0 тис. грн., то в 2022 р. вони зросли до 408,0 тис. грн. Визначення джерел фінансового забезпечення виробництва нових видів продукції та ефективності роботи підприємства, загалом, вимагає оцінювання його результатів, але сама по собі величина отриманих результатів не дає змоги зробити висновки про ефективність або неефективність роботи, оскільки невідомо, якою ціною вони були отримані. Тому для визначення об'єктивної оцінки ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства слід враховувати оцінку доходів та витрат, що дали змогу одержати певні результати.

В таблиці 2.25, представлена динаміка доходів та витрат і зроблена оцінка їх впливу на формування прибутків (збитків) на ТОВ «Птахофабрика «Волочиська». Збільшення в 2021 році собівартості реалізованої продукції позитивно вплинуло на валовий прибуток, так в 2022 р. в порівнянні з 2021 р. відбулось збільшення суми собівартості реалізованої продукції на 9789,0 тис. грн. що вплинуло на валовий прибуток який збільшився на 6318,0 тис. грн. В свою чергу, на збільшення фінансового результату у 2022 р. при порівнянні з 2019 р., у сумі 2829,0 тис. грн., вплинули зменшення інших операційних витрат. Фінансовий результат від звичайної діяльності збільшився на 2829,0 тис. грн. в відношенні 2022 р. до 2019 р., чистий прибуток становить 2906,0 тис. грн.

Таблиця 2.25

Динаміка доходів і витрат ТОВ «Птахофабрика «Волочиська» та оцінка їх впливу на формування фінансових результатів

Показник	2019	2020	2021	2022	Відхилення (+/-)				Темп зростання, %			
					2020р. від 2019р.	2021р. від 2020р.	2022р. від 2021р.	2022р. від 2019р.	2020р. від 2019р.	2021р. від 2020р.	2022р. від 2021р.	2022р. від 2019р.
Доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	11885	12716	15407	27841	831,0	2691,0	12434,0	15956,0	107,0	121,2	180,7	234,3
Податок на додану вартість	151	-	-	-	-151,0	-	-	-151,0	-	-	-	-
Інші вирахування з доходу	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Чистий доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	11734	12716	15407	15407	982,0	2691,0	0,0	3673,0	108,4	121,2	100,0	131,3
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	7441	7898	10535	17230	457,0	2637,0	6695,0	9789,0	106,1	133,4	163,6	231,6
Валовий прибуток (збиток)	4293	4818	4872	10611	525,0	54,0	5739,0	6318,0	112,2	101,1	217,8	247,2
Інші операційні доходи	1577	1223	1227	987	-354,0	4,0	-240,0	-590,0	77,6	100,3	80,4	62,6
Адміністративні витрати	1304	1520	1555	3306	216,0	35,0	1751,0	2002,0	116,6	102,3	212,6	253,5
Інші операційні витрати	1 570	1 396	1 264	1 253	-174,0	-132,0	-11,0	-317,0	88,9	90,5	99,1	79,8
Фінансові результати від операційної діяльності, прибуток (збиток)	97	75	147	3144	-22,0	72,0	2997,0	3047,0	77,3	196,0	2138,8	3241,2
Доход від участі в капіталі	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Інші фінансові доходи	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Інші доходи	54	84	155	408	30,0	71,0	253,0	354,0	155,6	184,5	263,2	755,6
Інші витрати	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування прибуток (збиток)	151	159	302	3552	8,0	143,0	3250,0	3401,0	105,3	189,9	1176,2	2352,3
Податок на прибуток від звичайної діяльності	74	76	192	646	2,0	116,0	454,0	572,0	102,7	252,6	336,5	873,0
Фінансові результати від звичайної діяльності, прибуток (биток)	77	83	110	2906	6,0	27,0	2796,0	2829,0	107,8	132,5	2641,8	3774,0
Надзвичайні доходи	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Чистий прибуток (збиток)	77	83	110	2906	6,0	27,0	2796,0	2829,0	107,8	132,5	2641,8	3774,0

Аналіз динаміки питомої ваги фінансових результатів ТОВ «Птахофабрика «Волочиська» від звичайної діяльності до оподаткування, приведеного в таблиці 2.26, показав, що переважну частку в прибутку від операційної діяльності підприємства протягом трирічного періоду займає прибуток від основної діяльності в результаті збиткової операційної діяльності підприємства.

Таким чином, фінансові результати досліджуваного підприємства за обраний період покращились за рахунок зменшення інших операційних витрат, зокрема зменшення матеріальних витрат та інше. Тому в процесі подальших досліджень проведемо аналіз впливу чинників на їх зміну.

**Динаміка складу і структури фінансових результатів від звичайної діяльності ТОВ «Птахофабрика
«Волочиська»**

Показник	2019		2020		2021		2022		Відхилення (+/-)				Темп зростання, %				Структурне відхилення, п.п.			
	т. грн.	%	т. грн.	%	т. грн.	%	т. грн.	%	2020р.	2021р.	2022р.	2022р.	2020р.	2021р.	2022р.	2022р.	2020р.	2021р.	2022р.	2022р.
									від 2019р.	від 2020р.	від 2021р.	від 2019р.	від 2019р.	від 2020р.	від 2021р.	від 2019р.	від 2020р.	від 2021р.	від 2019р.	
Прибуток (збиток) від оперативної діяльності	97	155,7	75	212,0	147	205,4	3144	113,0	-22,00	72,00	2997,00	3047,00	77,3	196,0	2138,8	3241,2	56,33	-6,56	-92,47	-42,69
в тому числі:																				
- прибуток від основної діяльності	56,2	57,9	109,6	146,1	83,1	56,5	64,3	2,0	53,40	-26,50	-18,80	8,10	195,0	75,8	77,4	114,4	88,20	-89,60	-54,49	-55,89
- прибуток (збиток) від інших операцій	21,8	22,5	18,4	24,5	13,9	9,5	10,7	0,3	-3,40	-4,50	-3,20	-11,10	84,4	75,5	77,0	49,1	2,06	-15,08	-9,12	-22,13
Прибуток від участі в капіталі	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Інший прибуток (збиток)	54	0,4	84	0,5	155	0,5	408	0,1	30,00	71,00	253,00	354,00	155,6	184,5	263,2	755,6	0,17	-0,02	-0,40	-0,24
Прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування:	151	100,0	159	100,0	302	100,0	3552	100,0	8,00	143,00	3250,00	3401,00	105,3	189,9	1176,2	2352,3	-	-	-	-
в тому числі:																				
Прибуток (збиток) звичайної діяльності	77	99,6	83	99,5	110	99,5	2 906	99,9	6,00	27,00	2796,00	2829,00	107,8	132,5	2641,8	3774,0	-0,17	0,02	0,40	0,24
Чистий прибуток (збиток)	77	99,6	83	99,5	110	99,5	2906	99,9	6,00	27,00	2796,00	2829,00	107,8	132,5	2641,8	3774,0	-0,17	0,02	0,40	0,24

Далі проведемо оцінку впливу факторів на зміну чистого прибутку ТОВ «Птахофабрика «Волочиська» за чотирьох факторною мультиплікативною моделлю. Для побудови даної моделі застосовуються чинники другого ряду, до яких належать: капітал, оборотність активів, мультиплікатор капіталу, чиста рентабельність діяльності підприємства (табл. 2.27).

Таблиця 2.27

**Оцінка впливу факторів на зміну чистого прибутку ТОВ
«Птахофабрика «Волочиська»**

Показник	2019	2020	2021	2022	Відхилення (+/-)				Темп зростання, %			
					2020р. від 2019р.	2021р. від 2020р.	2022р. від 2021р.	2022р. від 2019р.	2020р. від 2019р.	2021р. від 2020р.	2022р. від 2021р.	2022р. від 2019р.
Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	77	83	110	2906	6	27	2796	2829	107,8	132,5	2641,8	3774,0
Середні залишки власного капіталу, тис. грн.	1594	2836	2903	4179	1242	68	1276	2586	177,9	102,4	144,0	262,3
Оборотність активів, оборотів за рік	0,15	0,12	0,12	0,20	-0,030	-0,007	0,087	0,050	80,6	94,1	174,9	132,7
Мультиплікатор капіталу, у вигляді десяткового дробу	0,499	0,413	0,437	0,451	-0,086	0,024	0,014	-0,048	82,7	105,8	103,3	90,4
Чиста рентабельність (збитковість) у вигляді десяткового дробу	0,015	0,022	0,028	0,525	0,008	0,005	0,497	0,510	153,4	124,2	1891,5	3604,4

Так, результати проведеного аналізу в таблиці 2.27, свідчать про те, що збільшення чистого прибутку у 2022 році порівняно з 2019 роком є наслідком збільшення середніх залишків власного капіталу в сумі 2586,0 тис. грн., чистої рентабельності – 0,5 п.п., та дії мультиплікатора, що знизив його на 0,048 п.п. Дещо зневілювало негативний вплив зростання оборотності активів – збільшуючи прибуток на 2829,0 тис. грн.

Таким чином, найбільш важливими чинниками для зростання прибутків ТОВ «Птахофабрика «Волочиська», є підвищення обсягів виробництва продукції, оптимізація собівартості одиниці продукції, підвищення оборотності активів, операційної і звичайної рентабельності тощо.

РОЗДІЛ III. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ КОМПЛЕКСНОГО ОЦІНЮВАННЯ ТА АНАЛІЗУ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ПТАХОФАБРИКА «ВОЛОЧИСЬКА»

3.1. Потенціал кореляційно-регресійного аналізу для визначення напрямів підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності на ТОВ «Птахофабрика «Волочиська»

Регресійний аналіз є надійним методом визначення того, які змінні фактори впливають на фінансово-господарську діяльність. Метод регресії дозволяє впевнено визначити, які чинники мають найбільший вплив, які фактори можна ігнорувати, і як ці фактори впливають один на одного.

За допомогою цих даних можна визначити способи підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства, які у подальшому можна буде застосувати на практиці у діяльності підприємства.

Задля більш якісних результатів кореляційно-регресійного аналізу впливу факторних ознак використаємо дані фінансової звітності ТОВ «Птахофабрика «Волочиська» (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Дані для моделювання впливу факторних ознак на фінансово-господарську діяльність ТОВ «Птахофабрика «Волочиська»

Період	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	Дебіторська заборгованість	Поточні зобов'язання	Фінансові витрати
2019	11734	573	779	14
2020	12716	422	934	19
2021	15407	345	1026	17
2022	27841	296	1173	15

Зведемо дані до кореляційної матриці в табл. 3.2 за допомогою MS Excel та проаналізуємо силу взаємозв'язку між обраними факторами та результативним показником, а також наявність мультиколінеарності між обраними факторами.

Таблиця 3.2

Кореляційна матриця взаємозв'язку факторів і результативного показника на ТОВ «Птахофабрика «Волочиська»

	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	Дебіторська заборгованість	Короткострокові зобов'язання	Фінансові витрати
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	1			
Дебіторська заборгованість	-0,36	1		
Поточні зобов'язання	-0,21	-0,35	1	
Фінансові витрати	-0,23	0,53	-0,77	1

Для оцінки тісноти зв'язку між досліджуваними факторами використаємо шкалу Чеддока та виведемо результати у табл. 3.3.

Таблиця 3.3

Характеристика тісноти зв'язку чистого доходу із факторними ознаками на ТОВ «Птахофабрика «Волочиська»

Показник	Дебіторська заборгованість	Короткострокові зобов'язання	Фінансові витрати
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	Помірний зв'язок	Слабкий зв'язок	Слабкий зв'язок

Виходячи з даних табл. 3.2 і 3.3 можна зробити висновок, що чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) ТОВ «Птахофабрика «Волочиська» має найбільший зв'язок із дебіторською заборгованістю і становить -0,36, згідно шкали Чеддока це помірна тіснота зв'язку.

Показник кореляції динаміки короткострокових зобов'язань і фінансових витрат із доходом становлять -0,21 і -0,23 відповідно, отже вплив даних факторів обернений, а тіснота зв'язку слабка. Також аналізуючи кореляційну матрицю, можна сказати, що між факторами впливу немає мультиколінеарності, тобто незалежні змінні не впливають одна на одну.

Можна зробити висновок, фактори не несуть значного впливу на дохід ТОВ «Птахофабрика «Волочиська», отже використання фінансових ресурсів на

підприємстві є недостатньо ефективним.

Для встановлення форми зв'язку між досліджуваними факторами проведемо регресійний аналіз за допомогою MS Excel. Для його проведення використаємо вхідні дані з табл. 3.1 і проаналізуємо вихідні значення у табл. 3.4 – 3.6.

Як видно з результатів проведеного регресійного аналізу у табл. 3.4 – скоригований коефіцієнт детермінації R^2 дорівнює 0,273, тобто зміна результативної ознаки на 27,3% спричинена зміною факторних, що говорить про несуттєвий вплив між досліджуваними показниками. Розглянемо результати дисперсійного аналізу у табл. 3.5

Таблиця 3.4

Регресійна статистика на ТОВ «Птахофабрика «Волочиська»

Множинний R	0,686 415
R-квадрат	0,471 165
Нормований R-квадрат	0,272 852
Стандартна похибка	3621 9,96
Кількість спостережень	12

Розглянемо результати дисперсійного аналізу у табл. 3.5. Як видно з результатів дисперсійного аналізу – отримана модель є надійною, за критерієм Фішера $F = 2,37 > F_{\text{табл.}} = 0,15$, тобто рівняння регресії значиме, вплив випадкових факторів відсутній.

Табл. 3.5

Дисперсійний аналіз впливу факторів на ТОВ «Птахофабрика «Волочиська»

	df	SS	MS	F	Значимість F
Регресія	3	9350591442	3116863814	2,375866	0,145813
Залишок	8	10495082555	1311885319		
Всього	11	19845673997			

Розглянемо результати регресійного аналізу у табл. 3.6.

Таблиця 3.6

**Регресійний аналіз впливу факторів на ТОВ «Птахофабрика
«Волочиська»**

	Коефіцієнти	Стандартна похибка	t-статистика	P-Значення
Y-перехрещення	996289,2	372924,0686	2,67156035	0,028294
Змінна X1	-0,20825	0,24040733	-0,866257765	0,411574
Змінна X2	-0,27425	0,121359951	-2,259768924	0,053742
Змінна X3	-13,5604	7,647402447	-1,773200815	0,114128

З результатів регресійного аналізу, можна зазначити, що для змінних Р-значення менше 0,5, коефіцієнти можна вважати ненульовими, отже, факторні ознаки впливають на результативну.

Отже, якщо дебіторська заборгованість зросте на одиницю, то чистий дохід від реалізації продукції ТОВ «Птахофабрика «Волочиська» зменшиться на 0,21 одиниці, при збільшенні короткострокових зобов'язань на одиницю, чистий дохід зменшиться на 0,27 одиниці, а при збільшенні фінансових витрат на одиницю чистий дохід зросте на 13,56 одиниці.

Для того, щоб визначити вплив на зміну результуючої ознаки від зміни питомої ваги факторної ознаки, у припущенні що вплив інших факторних ознак відсутній – визначимо коефіцієнт еластичності. Коефіцієнти еластичності факторних ознак: $e_1 = -0,13$, $e_2 = -0,4$, $e_3 = 1,4$.

Отже, якщо дебіторська заборгованість зросте на 1% то чистий дохід зменшиться на 0,13%, при збільшенні короткострокових зобов'язань на 1% – чистий дохід зменшиться на 0,4%, а при збільшенні фінансових витрат на 1% – чистий дохід зменшиться на 1,4%.

Отже, провівши кореляційно-регресійний аналіз, можемо зробити висновок, що між дебіторською заборгованістю і чистим доходом від реалізації продукції ТОВ «Птахофабрика «Волочиська» існує помірна тіснота зв'язку і обернена залежність. Короткострокові зобов'язання і фінансові витрати мають

обернену та слабку тісноту зв'язку із результиуючою ознакою.

Це свідчить про недостатню ефективність використання фінансових ресурсів на ТОВ «Птахофабрика «Волочиська».

Задля збільшення доходу необхідно запровадити заходи щодо: зменшення дебіторської заборгованості; скорочення короткострокових зобов'язань; підвищення ефективності фінансових витрат.

3.2. Фінансове планування та прогнозування як інструменти підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності ТОВ «Птахофабрика «Волочиська»

Важливою передумовою збалансованого фінансового розвитку та підвищення фінансово-господарської діяльності ТОВ «Птахофабрика «Волочиська» є не просто наявність системи фінансового планування, а її раціональне функціонування, що знаходить відображення у фінансовому плані відповідної якості. Лише висока якість фінансового плану перетворює його на дієвий інструмент підвищення фінансово-господарської діяльності підприємства.

Для ефективної не тільки господарської, але й фінансової діяльності підприємства в цілому, кожний суб'єкт господарювання повинен сформувати власну стратегію забезпечення фінансами.

Це може бути як стратегічний чи виробничий фінансові плани (на місяць, півроку або будь-який інший часовий відрізок) – план доходів та витрат, балансовий план; так і бюджетування, що є елементом оперативного фінансового планування.

Аналіз, узагальнення та розвиток сучасних підходів до визначення змісту та особливостей поточного фінансового планування дозволило нам виокремити його наступні сутнісні характеристики (рис. 3.1).

У перебігу поточного фінансового планування здійснюється обґрунтування обсягів, джерел та структури доходів підприємства; визначення планового обсягу та структури витрат; обґрунтування обсягу прибутку та напрямів його використання; обґрунтування обсягу та структури активів в розрізі їх окремих видів; визначення обсягу та структури капіталу в розрізі його окремих видів; обґрунтування вартості капіталу, що залучається в плановому періоді; обґрунтування обсягу та структури позитивного та від'ємного грошових потоків за видами діяльності; визначення обсягу чистого грошового потоку; обґрунтування показників результативності бізнес-процесів; прогнозна оцінка ризиків та обґрунтування заходів щодо усунення (або попередження) їх негативних наслідків [66, с. 221].

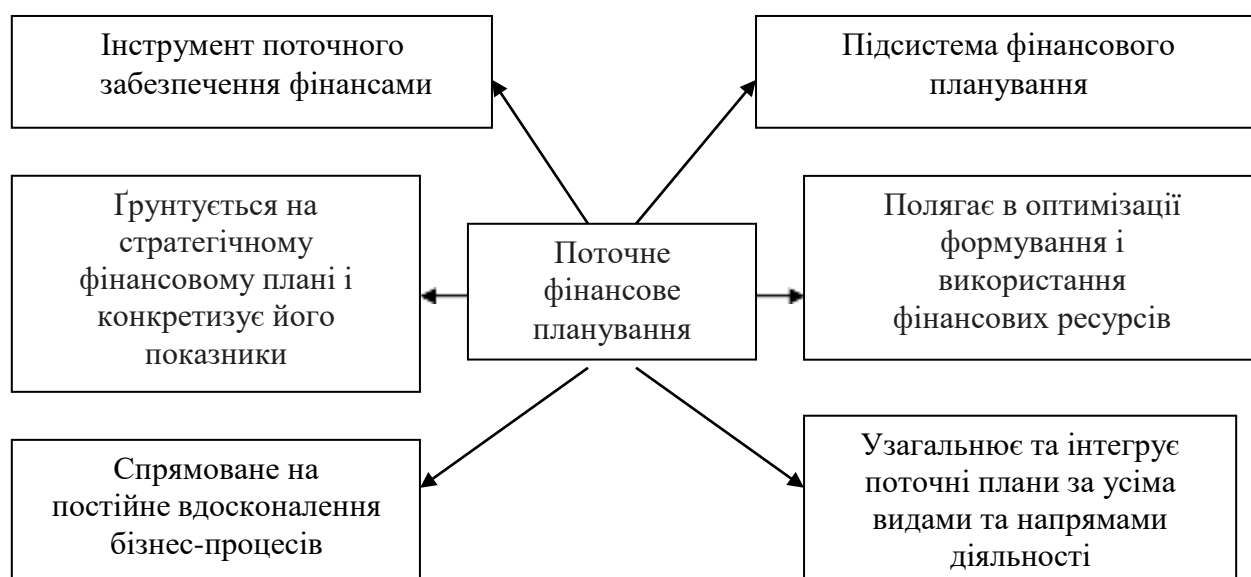

Рис. 3.1. Система сутнісних характеристик поточного фінансового планування на ТОВ «Птахофабрика «Волочиська»

Якість фінансового плану має дві сторони: об'єктивну, яка висвітлює якість фінансового плану як сукупність певних характеристик і властивостей, що дозволяють визначити об'єкт саме як фінансовий план (наявність характерної структури документу, певних планових показників тощо, що дозволяють описувати майбутній фінансовий стан підприємства), та

суб'єктивну, яка характеризує ступінь відповідності фінансового плану певним вимогам і очікуванням.

Виходячи з цього та враховуючи особливості та роль фінансового плану, на наш погляд, якість фінансового плану – це сукупність його взаємопов'язаних і взаємозумовлених параметрів, що відповідають потребам фінансово-господарського розвитку підприємства [65, с. 30].

Найбільш прийнятним варіантом фінансового плану слід вважати той, що забезпечить одержання максимального фінансового ефекту при найменшому рівні витрат на фінансове планування. Таким чином, ефективність фінансового плану ТОВ «Птахофабрика «Волочиська» – це, перш за все, співвідношення між його фінансовим результатом та витратами на його обґрунтування.

Аспект збалансованості фінансового плану передбачає оцінку збалансованості фінансових цілей і узгодженості фінансових інтересів, з одного боку, та рівня збалансованості окремих параметрів фінансово-господарського потенціалу ТОВ «Птахофабрика «Волочиська» і пропорцій розвитку підприємства з іншого.

Фінансовий план як узагальнюючий документ фінансово-господарського розвитку ТОВ «Птахофабрика «Волочиська», який інтегрує результати усіх інших функціональних видів планування, має віддзеркалювати певний ступінь узгодженості фінансових інтересів різних зацікавлених сторін: власників, кредиторів, постачальників, покупців, персоналу, держави тощо.

Тому оцінка якості фінансового плану має передбачати дослідження рівня дотримання в ньому умов розробленої дивідендної політики, політики оплати і стимулювання праці персоналу, договірних умов щодо розрахунків з кредиторами, страховиками, постачальниками, умов кредитної політики, фінансових відносин з державою, порушення яких може призводити до демотивації персоналу, ускладнення стосунків з контрагентами, штрафних санкцій з їх боку тощо, що може негативно позначатись на фінансових результатах ТОВ «Птахофабрика «Волочиська».

Фінансовий план, окрім досягнення необхідного фінансового результату, повинен забезпечувати збалансований фінансово-господарський розвиток ТОВ «Птахофабрика «Волочиська», що, на нашу думку, досягається шляхом дотримання збалансованості параметрів його фінансово-господарської діяльності.

Так, ТОВ «Птахофабрика «Волочиська» гіпотетично може орієнтуватись на досягнення високого рівня рентабельності інвестованого капіталу при високому рівні фінансового ризику, нехтувати стандартами платоспроможності та фінансової стійкості, що в результаті часто призводить до розгортання кризових явищ і банкрутства підприємства.

Таким чином, в перебігу фінансового планування, незалежно від типу обраної фінансової стратегії, обов'язковим є забезпечення певних параметрів фінансово-господарської діяльності, які дозволяють гарантувати фінансову безпеку ТОВ «Птахофабрика «Волочиська». Основними з них, на нашу думку, є наступні (табл. 3.7).

Таблиця 3.7

**Умови збалансованості параметрів фінансової діяльності ТОВ
«Птахофабрика «Волочиська» у прогнозованому 2024 році**

Параметри фінансової Діяльності	Умови збалансованості	Фактичне значення на кінець 2022 року
Збалансованість структури активів та капіталу	Відповідність термінів залучення капіталу рівню ліквідності активів $K_{зп} > 1$; $K_{фа} > 0,5$	$K_{зп} = 0,721 < 1$ $K_{фа} = 0,545 > 0,5$
Збалансованість рівня доходності активів та витрат по залученню капіталу	$EP > WACC$	$18,22 < WACC$ (до 30 %)
Збалансованість грошових Потоків	$ЧГП > 0$	$2020 > 0$
Збалансованість рівня доходності активів та рівня їх фінансових ризиків	Прийнятне співвідношення між рівнем доходності активів та рівнем їх ризику (досягнення мінімального рівня фінансового ризику при бажаному рівні доходності активів)	

Умовні позначення: $K_{зп}$ – коефіцієнт загального покриття; $K_{фа}$ – коефіцієнт фінансової автономії; EP — економічна рентабельність активів; $WACC$ — середньозважена вартість капіталу; $ЧГП$ — чистий грошовий потік.

За даними таблиці 3.7 можна відзначити незбалансованість деяких параметрів фінансово-господарської діяльності ТОВ «Птахофабрика «Волочиська» у 2022 році щодо його фінансового плану, що свідчить про його неповну ефективність. Так, при збалансованості чистого грошового потоку (отримано позитивний чистий грошовий потік у сумі 3217 тис. грн.) терміни залучення капіталу не відповідають рівню ліквідності активів (коефіцієнт загального покриття < 1); рівень дохідності активів – значно менший від витрат по залученню капіталу, які спостерігаються на сучасний момент на ринку капіталу. Послідовність складання фінансового плану на ТОВ «Птахофабрика «Волочиська» наведена на рис. 3.2. Мета складання поточного фінансового плану міститься в узгодженні доходів і витрат.

Рис. 3.2. Послідовність складання фінансового плану на ТОВ «Птахофабрика «Волочиська»

Розроблена стратегія фінансово-господарської діяльності ТОВ «Птахофабрика «Волочиська» щонайменше на рік передбачає розширення виробництва, реконструкції, поліпшення фінансового стану, опис істотних факторів, які можуть вплинути на діяльність у майбутньому).

Напрямами діяльності є:

1) Виробництво та реалізація продукції. В бюджеті 2024 р. заплановано реалізувати 53,9 тис. тон продукції, що в порівнянні з 2022 р. більше на 0,12 тис. тон. Обсяг виробництва продукції 2024 року складе 54,1 тис. тон продукції, що аналогічно показникам 2022 р.

2) Інвестиції. Заплановано капітальних інвестицій в 2022 р. на +12,7 %. Інвестиції у 2022 р. заплановані у сферах: збільшення виробничих потужностей підприємства, капітальний ремонт обладнання підприємства, підвищення ефективності, безпеки та якості.

Таким чином, актуальність і важливість прогнозування фінансово-господарської діяльності підприємства полягає в тому, що на його основі визначаються альтернативні шляхи розвитку підприємства, обирається найкращий з них і передбачаються головні дії керівництва, спрямовані на максимально раціональне і ефективне використання потенційних можливостей підприємства та реалізацію всіх необхідних заходів, спрямованих на мінімізацію або уникнення можливих ризиків у майбутній фінансово-господарській діяльності суб'єкта господарювання.

До найбільш поширених кількісних методів прогнозування відносяться:

- прогнозування з використанням ковзних середніх величин;
- експоненційне згладжування; прогнозування з застосуванням методу найменших квадратів;
- графічний метод;
- метод Бокс-Дженкінса.

Третю групу методів прогнозування продажу представляють причинно-наслідкові методи. До них відносяться: регресійні моделі; економетричні моделі; імітаційне моделювання; моделі дифузії та інші.

Найбільш поширеними серед методів даної групи прогнозування продажу є регресійні моделі. При їх використанні треба: ідентифікувати причини-фактори, що впливають на величину продажу; оцінити зміни причин-факторів у прогнозному періоді; встановити залежність між зміною-причин факторів і обсягом продажу товарів; визначити прогнозну величину продажу.

За допомогою методу Фостера–Стюарта перевірено гіпотезу про наявність тренда (певної аналітичної функції, що описує фактичну середню для періоду спостереження тенденцію досліджуваного процесу, його зовнішні прояви). Метод дає достатньо надійні результати та дозволяє визначити тренд у значенні дисперсії рівнів, що має вплив на прогностичний аналіз.

З метою складання фінансового плану спрогнозуємо доходи і витрати ТОВ «Птахофабрика «Волочиська» на 2024 рік за допомогою лінії тренда. Для якісної оцінки сили зв'язку скористаємося шкалою Чеддока. Тіснота зв'язку за $R=0,90$ є доволі високою. За допомогою цього рівняння ми знаходимо прогнозне значення доходу від реалізації продукції на 2024 рік:

$$y = 8031 \times 4 + 1670 = 30454 \text{ тис. грн.}$$

На основі проведених розрахунків прогнозних показників складено фінансовий план ТОВ «Птахофабрика «Волочиська» на 2024 рік (табл. 3.8).

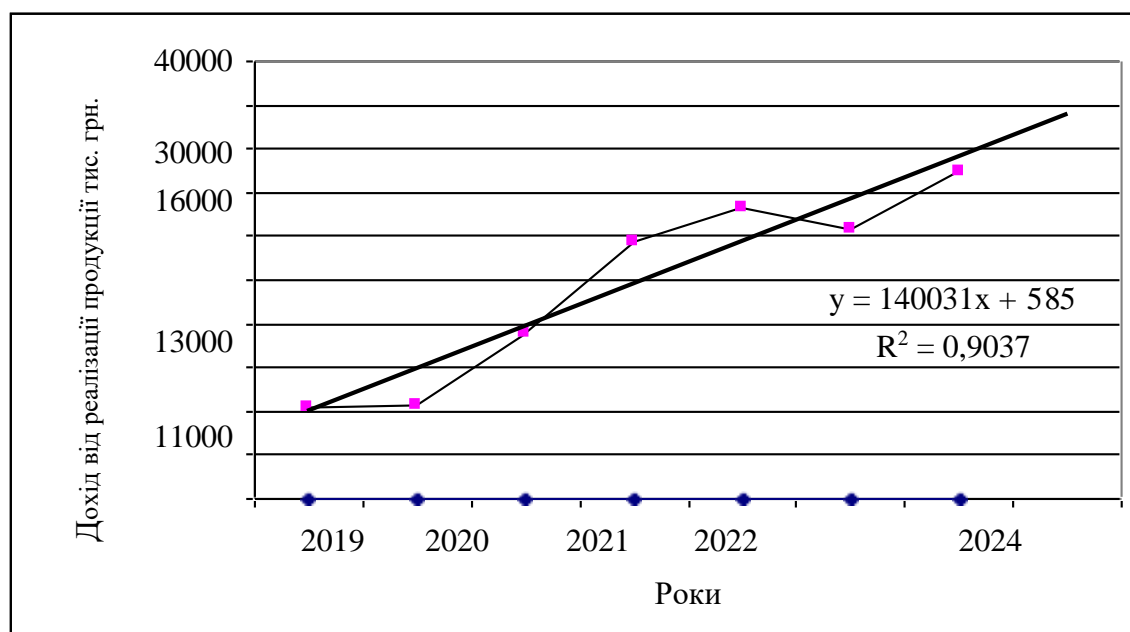

Рис. 3.3. Обсяги виробництва ТОВ «Птахофабрика «Волочиська»

Як свідчать дані таблиці 3.8, навіть за несприятливим прогнозом зменшення обсягів діяльності ТОВ «Птахофабрика «Волочиська» у 2024 році матиме можливість підвищити ефективність своєї фінансово-господарської діяльності за рахунок збільшення обсягів реалізації, отримання капітальних інвестицій та збільшення виробничих потужностей підприємства, капіталізації прибутку.

Таблиця 3.8

Фінансовий план ТОВ «Птахофабрика «Волочиська» на 2024 рік

Показник	2022	План на 2024	Відхилення (+/-)	Темп зростання, %
Доход (виручка) від реалізації продукції	27841	30454	2613,0	109,4
Інші операційні доходи	987	499	-488,0	50,6
Доходи від участі в капіталі	-	-	-	-
Інші фінансові доходи	-	-	-	-
Інші доходи	408	348	-60,0	85,3
Всього доходів	29236	31301	2065,0	107,1
Податок на додану вартість	-	-	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	17230	21484	4254,0	124,7
Інші операційні витрати	1253	535	-718,0	42,7
Адміністративні витрати	3306	4468	1162,0	135,1
Витрати на збут	3895	3335	-560,0	85,6
Податок на прибуток	646	1196	550,0	185,1
Всього витрат	26330	31018	4688,0	117,8

Зважаючи усі обставини сучасного економічного та політичного становища в державі, у модель підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності ТОВ «Птахофабрика «Волочиська» слід закладати загальні та специфічні цілі, а саме:

- повнота та своєчасність покриття потреби ТОВ «Птахофабрика «Волочиська» в капіталі для фінансування операційної, інвестиційної та фінансової діяльності;
- підтримання прийняттого рівня платоспроможності й ліквідності;

**План рівня ефективності господарської діяльності ТОВ
«Птахофабрика «Волочиська» на 2024 рік**

Найменування показника	2022	Прогноз на 2024	Відхилення (+/-)
1 Валова рентабельність (прибутковість) виробничих витрат	67,74	45,93	-21,816
2 Коефіцієнт окупності виробничих витрат	1,62	2,40	0,771
3 Коефіцієнт окупності чистого доходу	2,62	3,40	0,771
4 Рентабельність (прибутковість) основної діяльності	12,87	3,86	-9,007
5 Рентабельність (прибутковість) операційної діяльності	12,24	3,79	-8,449
6 Рентабельність (прибутковість) іншої операційної діяльності	-21,23	-6,73	14,500
7 Рентабельність (прибутковість) звичайної діяльності	13,83	4,96	-8,870
8 Рентабельність (прибутковість) господарської діяльності	13,83	4,96	-8,870
9 Рентабельність (прибутковість) підприємства	11,31	4,01	-7,304
10 Валова рентабельність (прибутковість) виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	38,11	29,45	-8,659
11 Чиста рентабельність (прибутковість) виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	10,44	3,93	-6,511
12 Рентабельність активів	145,52	119,78	-25,739
13 Рентабельність (прибутковість) виручки від операційної діяльності	10,91	3,65	-7,252
14 Рентабельність фінансових інвестицій	-	-	-
15 Коефіцієнт покриття виробничих витрат	0,62	0,71	0,09
16 Коефіцієнт окупності виробничих витрат	1,62	1,42	-0,198
17 Коефіцієнт покриття витрат операційної діяльності	0,891	0,963	0,073
18 Коефіцієнт окупності витрат операційної діяльності	1,12	1,04	-0,084
19 Коефіцієнт фінансових витрат	-	-	-
20 Коефіцієнт покриття адміністративних витрат	0,12	0,15	0,028
21 Коефіцієнт покриття витрат на збут	0,140	0,110	-0,030
22 Коефіцієнт окупності адміністративних витрат	8,42	6,82	-1,605
23 Коефіцієнт окупності витрат на збут	7,15	9,13	1,984
24 Співвідношення адміністративних витрат і собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	0,19	0,21	0,016
25 Співвідношення витрат на збут і собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	0,226	0,155	-0,071
26 Частка адміністративних витрат у структурі операційних витрат	0,13	0,14	0,009
27 Частка витрат на збут у структурі операційних витрат	0,157	0,106	-0,051
28 Коефіцієнт покриття активів	0,07	0,03	-0,039
29 Коефіцієнт окупності активів	13,94	30,50	16,558
30 Коефіцієнт покриття власного капіталу	0,20	0,09	-0,106
31 Коефіцієнт окупності власного капіталу	5,01	10,69	5,678
32 Загальна економічна рентабельність	177,87	148,12	-29,745
33 Комерційна рентабельність	12,76	4,86	-7,902
34 Ставка рентабельності позиченого капіталу	-	-	-

- оптимізація інвестиційних грошових потоків з урахуванням того, що вихідний інвестиційний потік зменшує вартість ТОВ «Птахофабрика «Волочиська», а його генерування зорієнтоване на компенсуюче збільшення вхідних та/або зменшення вихідних грошових потоків у таких періодах;
- узгодження політики забезпечення грошовими потоками з потребами операційної діяльності ТОВ «Птахофабрика «Волочиська», зокрема в частині забезпечення робочим капіталом та забезпечення прибутком;
- організація фінансових грошових потоків із метою оптимізації структури капіталу та зменшення середньозваженої вартості капіталу;
- забезпечення ефективності використання такого обмеженого ресурсу ТОВ «Птахофабрика «Волочиська», яким є грошові кошти в його розпорядженні;
- підтримання балансу між формуванням резерву ліквідності та альтернативними можливостями використання грошових ресурсів підприємства;
- скорочення витрат ТОВ «Птахофабрика «Волочиська», пов'язаних з організацією забезпечення грошовими потоками.

Таким чином, фінансове планування є одним із інструментів підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності ТОВ «Птахофабрика «Волочиська».

Елементи планування діяльності підприємства забезпечують повну мобілізацію внутрішніх резервів підприємства за рахунок їхнього виявлення ще на стадії планування обсягів і структури активів, необхідних для досягнення планових показників фінансово-господарської діяльності ТОВ «Птахофабрика «Волочиська».

3.3. Обґрунтування комплексної системи оцінки та аналізу фінансово-господарської діяльності на ТОВ «Птахофабрика «Волочиська»

Комплексна система оцінки фінансово-господарської діяльності ТОВ «Птахофабрика «Волочиська» постає як система показників, що відображають діяльність підприємницької структури в цілому з точки зору співвідношення її результатів та витрат.

Основна ідея комплексного аналізу, що об'єднує елементи внутрішнього й зовнішнього аналізу є важливим інструментом забезпечення підприємством, та полягає в системності, синтезі окремих блоків аналізу діяльності, аналізі їх взаємозв'язку та виведенні результатів узагальнюючих показників ефективності функціонування ТОВ «Птахофабрика «Волочиська».

Методика комплексної оцінки фінансово-господарської діяльності будується на наступних принципах: гнучкість, суб'єктивізм (врахування думки аналітика), попередня підготовка даних, наочність результатів, простота розрахунків, комплексність, практичність.

Методика оцінки фінансово-господарської діяльності ТОВ «Птахофабрика «Волочиська» охоплює наступні етапи:

1) Вибір об'єктів оцінки. На даному етапі формулюється мета аналізу (вибір об'єктів інвестування, оптимізація забезпечення організацією) і відповідно до неї визначаються та окреслюються об'єкти оцінки, що представляють собою підприємства однієї галузі.

2) Визначення обсягу та якості доступних інформаційних ресурсів, даних про діяльність організації. На даному етапі визначається інформаційна база, яка перевіряється на однорідність методів обліку, а також готуються аналітичні форми звітності (аналітичний баланс і аналітичний звіт про прибутки і збитки), які дозволяють на їх основі проводити подальший аналіз фінансово-господарської діяльності компаній.

3) Вибір напрямків оцінки. В залежності від цілей аналізу й наявної інформаційної бази визначається сукупність напрямків оцінки: виробництво, фінанси, персонал, забезпечення, маркетинг, технології та ін.

4) Вибір показників з урахуванням галузевих особливостей, що характеризують кожен напрямок діяльності з точки зору ефективності. Кінцева

система показників, визначається конкретним аналітиком в кожній окремій ситуації з урахуванням доступної інформаційної бази та цілей аналізу.

5) Розрахунок значень коефіцієнтів за напрямками, включаючи визначення середнього ($K_{сер}$), максимального ($K_{макс}$) і мінімального значення коефіцієнта ($K_{мін}$).

б) Переклад значень коефіцієнтів у бали, з присвоєнням коефіцієнтам значень від 0 (мінімальне значення по виборці) до 10 (максимальне значення). При розрахунку проміжних значень використовуються наступні формули. Для інтервалу від 0 до 5 (розрахунок граничних значень коефіцієнтів для присвоєння балів 1, 2, 3, 4):

$$K_n = K_{мін} + \frac{K_{сер} - K_{макс}}{5} \times N \quad (3.1)$$

де K_n – граничне значення коефіцієнта, де n змінюється від 1 до 4;

N – порядковий номер граничного значення коефіцієнта, що збігається з прикріпленими балами. Для інтервалу від 6 до 10 (розраховуємо граничні значення коефіцієнтів для присвоєння балів 6, 7, 8, 9):

$$K_n = K_{сер} + \frac{K_{макс} - K_{сер}}{5} \times (N - 5) \quad (3.2)$$

де K_n – граничне значення коефіцієнта, де n змінюється від 6 до 9.

Отримана шкала з позначенням порогових значень кожного коефіцієнта, використовується для порівняння з фактичним розрахунковим значенням коефіцієнта, що використовується. Розрахунковому коефіцієнту буде присвоюватися максимальний бал з усіх можливих співвідношень:

$$K_p \leq K_n \quad (3.3)$$

де K_n – граничне значення коефіцієнта, де n змінюється від 0 до 10;

K_p – фактичне розрахункове значення коефіцієнта, що аналізується.

7) Визначення ваги кожного показника в групі, які встановлюються аналітиком або групою аналітиків з дотриманням єдиної вимоги: сума часток коефіцієнтів, що характеризують окремий напрям діяльності, повинна

становити одиницю. Для спрощення процедури визначення часток коефіцієнтів пропонується використовувати лінійне математичне рівняння:

$$K_1 \times X + K_2 \times X + \dots + K_{n-1} \times X + K_n \times X = 1 \quad (3.4)$$

де K_n – гранична змінна n-го коефіцієнта;

X – вага найменш значущого коефіцієнта, для якого $K_n = 1$.

8) Розрахунок зведеного (інтегрального) показника ефективності. Інтегральний показник буде розраховуватися шляхом підсумовування добутку часток коефіцієнтів та балів, що їм відповідають:

$$V_1 \times K_1 + V_1 \times K_2 + \dots + V_{n-1} \times K_{n-1} + V_n \times K_n = E \quad (3.5)$$

де V_n – вага коефіцієнта;

K_n – оцінка коефіцієнта в балах;

E – значення інтегрального показника в балах.

Таблиця 3.10

Система показників для комплексної оцінки фінансового-господарської діяльності ТОВ «Птахофабрика «Волочиська»

№ п.п.	Індикатори	2020	2021	2022	Прогноз на 2024	Відхилення (+/-)			
						2021р. від 2020р.	2022р. від 2021р.	2024р. від 2022р.	2024р. від 2020р.
1	Рентабельність власного капіталу	17,26	16,57	23,26	23,26	-0,69	6,69	0,00	6,00
2	Рентабельність господарської діяльності	3,27	1,62	3,60	0,86	-1,65	1,99	-2,74	-2,40
3	Рентабельність основної діяльності	3,90	3,18	3,62	0,83	-0,72	0,44	-2,80	-3,07
4	Рентабельність від звичайної діяльності	3,27	1,62	3,60	0,86	-1,65	1,99	-2,74	-2,40
5	Рентабельність підприємства	2,22	1,04	2,99	0,86	-1,18	1,96	-2,13	-1,35
6	Валова рентабельність виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	14,35	13,37	11,89	10,50	-0,98	-1,48	-1,40	-3,86
7	Чиста рентабельність виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2,53	1,18	2,90	0,87	-1,35	1,72	-2,03	-1,65
8	Коефіцієнт оподаткування прибутку	0,32	0,36	0,17	0,00	0,04	-0,19	-0,17	-0,32
9	Продуктивність праці	12,28	14,47	15,68	11,34	2,19	1,22	-4,35	-0,94
10	Коефіцієнт непрямого оподаткування	0,15	0,14	0,13	0,11	0,00	-0,02	-0,01	-0,03

Зробимо обґрунтування зазначеної методики оцінки ефективності фінансово-господарської діяльності ТОВ «Птахофабрика «Волочиська», обравши 10 показників (табл. 3.10).

Далі переведемо числові значення даних коефіцієнтів у відповідні бали (табл. 3.11).

Далі розрахуємо інтегральний показник ефективності фінансового-господарської діяльності ТОВ «Птахофабрика «Волочиська» на основі приведених вище формул.

$$E_{2020p.}=(8/10)+(2/10)+(3/10)+(4/10)+(1/10)+(7/10)+(2/10)+(1/10)+(6/10)+(4/10)=3,8$$

$$E_{2021p.}=(9/10)+(1/10)+(1/10)+(4/10)+(1/10)+(8/10)+(2/10)+(1/10)+(6/10)+(0/10)=3,3$$

$$E_{2022p.}=(10/10)+(3/10)+(4/10)+(5/10)+(2/10)+(7/10)+(2/10)+(1/10)+(7/10)+(0/10)=4,1$$

$$E_{2024p.}=(9/10)+(6/10)+(6/10)+(6/10)+(6/10)+(8/10)+(6/10)+(2/10)+(6/10)+(0/10)=5,5$$

Таблиця 3.11

Бальний відповідник коефіцієнтів ефективності фінансового-господарської діяльності ТОВ «Птахофабрика «Волочиська»

№ п.п.	Індикатори	Бали			
		2020	2021	2022	Прогноз 2024
1	Рентабельність власного капіталу	8	9	10	9
2	Рентабельність господарської діяльності	2	1	3	6
3	Рентабельність основної діяльності	3	1	4	6
4	Рентабельність від звичайної діяльності	4	4	5	6
5	Рентабельність підприємства	1	1	2	6
6	Валова рентабельність виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	7	8	7	8
7	Чиста рентабельність виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2	2	2	6
8	Коефіцієнт оподаткування прибутку	1	1	1	2
9	Продуктивність праці	6	6	7	6
10	Коефіцієнт непрямого оподаткування	4	0	0	0

Таким чином, окреслена десятибальна комплексна система оцінювання фінансового-господарської діяльності підприємства, дає можливість систематизувати основні показники аналізу та більш повно оцінювати економічні можливості відповідного суб'єкта господарювання.

Як бачимо, основні показники функціонування ТОВ «Птахофабрика «Волочиська» в 2022 році, а також у прогнозованому 2024 році, знаходяться по праву сторону нормативних значень, і оскільки, підприємство працюватиме

ефективно, його інтегральна оцінка ефективності фінансово-господарської діяльності становить 8 балів.

Далі розглянемо можливості застосування рейтингової моделі оцінювання ефективності фінансово-господарської діяльності ТОВ «Птахофабрика «Волочиська».

Рейтинг є інформаційно-аналітичним продуктом, який формується у результаті діагностики усіх аспектів фінансово-господарської діяльності підприємств. Він характеризує здатність позичальника чи об'єкта інвестування виконувати свої зобов'язання. Поняття «рейтингова система» охоплює сукупність методів, процесів, процедур зі збору та обробки економічної інформації, які спрямовані на оцінювання кредитних та інвестиційних ризиків і присвоєння агрегованого показника, що характеризує ймовірність дефолту об'єкта оцінки. Стрімке поширення рейтингування як інструменту оцінки інвестиційної привабливості та кредитоспроможності стало реакцією на підвищення рівня фінансових ризиків та зростання кількості фінансово-неспроможних підприємств.

Підприємства досить часто використовують рейтинг як критерій оцінки ризиків на власному підприємстві. Рейтинг також служить інструментом оцінки ризиків контрагентів (постачальників, споживачів готової продукції тощо) та підвищує ефективність забезпечення дебіторською заборгованістю. Зв'язок контролінгу з рейтинговою системою оцінки можна описати таким алгоритмом: рейтинг є оцінкою життєздатності та платоспроможності підприємства, а контролінг має забезпечити підвищення рівня фінансово-економічних показників. З цією метою контролінг має організувати планування, аналіз, звітність та цілеспрямовану координацію усіх функціональних підрозділів (центрів відповідальності) компанії.

Таким чином, завдання контролінгу на ТОВ «Птахофабрика «Волочиська» у сфері рейтингування має концентруватися на трьох основних напрямках: 1) ефективна комунікація з рейтинговими агенціями, фінансовими аналітиками, банками, іншими установами, які здійснюють присвоєння

рейтингів або безпосередньо впливають на рівень рейтингових оцінок; 2) забезпечення рейтингом підприємства на основі оптимізації кількісних та якісних характеристик, що враховуються в процесі присвоєння рейтингів, зокрема, забезпечення подання якісної звітності, сприятливої структури балансу, достатності показників інших форм звітності; 3) рейтингування чи аналіз рейтингів підприємств, з якими ТОВ «Птахофабрика «Волочиська» планує вступити у відносини комерційного кредитування чи інвестування.

Можна стверджувати, що ефективний контролінг є гарантом високого рейтингу ТОВ «Птахофабрика «Волочиська». Рейтинг безпосередньо впливає як на ціну залучення капіталу, так і на ринкову капіталізацію підприємства.

Сьогодні пропонується новий підхід до побудови рейтингової моделі діагностики фінансового стану, який базується на комбінації дискримінантного аналізу та логістичної регресії. Як доводять у своїх працях німецькі економісти Х. Майер та Г. Георг, на користь використання логіт-моделі для цілей рейтингування слугує та обставина, що логістична регресія не вимагає нормального розподілу незалежних змінних та рівності дисперсійно-коваріаційних матриць. До того ж, оперуючи не надто обмежувальними припущеннями логіт-модель забезпечує достатньо чітке розмежування фінансово стійких від фінансово неспроможних підприємств. Саме тому, для цілей побудови системи рейтингування доцільним є поєднання дискримінантного аналізу, який дозволяє розрахувати інтегральний показник із залученням великої кількості показників та їх селекцію, а також методу логістичної регресії, який дозволяє уникнути проблеми зони невизначеності та рестриктивних обмежень, притаманних дискримінантному аналізу.

Схема розробки рейтингів включає в себе такі етапи:

1. Збір та систематизація матеріалів фінансової звітності підприємств, які включені до вибіркової сукупності.

2. Розрахунок інтегрального показника фінансового стану (Z). Для цього використовується дискримінантна модель Терещенка для відповідної групи підприємств промисловості.

3. Розрахунок параметрів регресії. Незалежною змінною при цьому є значення інтегральних показників по вибірковій сукупності підприємств, розраховані з використанням дискримінантної моделі.

4. Побудова моделі логістичної регресії з використанням знайдених параметрів ($P = f(Z)$), для якої залежна змінна дискримінантної функції слугує незалежною змінною в логістичній регресії.

5. Побудова шкали рейтингів з використанням визнаних у міжнародній практиці позначень.

6. Визначення рейтингу підприємства, яке не належить до вибіркової сукупності.

Таблиця 3.12

Ймовірність банкрутства ТОВ «Птахофабрика «Волочиська»

п/п	Показники	2020	2021	2022	Прогноз на 2024	Відхилення (+/-)			
						2021р. від 2020р.	2022р. від 2021р.	2024р. від 2022р.	2024р. від 2020р.
1.	Частка оборотного капіталу в активах	0,36	0,33	0,39	0,40	-0,03	0,06	0,01	0,05
2.	Співвідношення нерозподіленого прибутку й активів	0,23	0,15	0,38	0,00	-0,07	0,23	-0,38	-0,23
3.	Рентабельність активів (по операційному прибутку)	0,12	0,15	0,43	0,32	0,02	0,29	-0,11	0,20
4.	Співвідношення власного і позикового капіталу	2,53	4,20	5,18	3,19	1,67	0,98	-1,99	0,66
5.	Оборотність активів	0,05	0,05	0,09	0,05	-0,01	0,04	-0,04	-0,01
6.	Значення Z-рахунку	0,36	0,33	0,39	0,40	-0,03	0,06	0,01	0,05
	Порогове число	0,23	0,15	0,38	0,00	-0,07	0,23	-0,38	-0,23

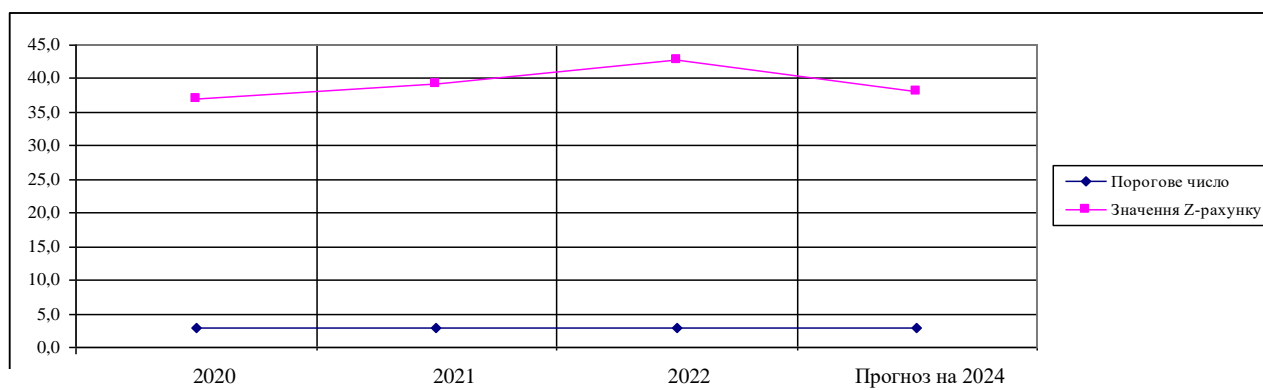

Рис. 3.4. Динаміка значення Z-коефіцієнта на ТОВ «Птахофабрика «Волочиська»

За будь-яких значень параметрів регресії, незалежних змінних та інтегрального показника верхня та нижня межа розрахункових значень у логіт-моделі складає відповідно 1 та 0. Чим більше значення P наближається до одиниці, тим вища ймовірність неплатоспроможності підприємства, а отже, тим нижчий його рейтинг і навпаки. Обґрунтована з використанням знайдених параметрів логістичної регресії модель рейтингової оцінки підприємства має такий вигляд:

$$P = \frac{1}{1 + e^{-(0,184 - 1,25Z)}}, \quad (3.6)$$

де: $P = \text{„Prob (event)“}$ приймається як оцінка того, що настане певна подія (наприклад, дефолт, коли P наближається до одиниці і навпаки) [46, с. 11].

$$P_{2020} = \frac{1}{1 + 2,9^{-(0,184 - 1,25 \times 30,86)}} = \frac{1}{1 + 2,9^{52,4}} = 0,0029$$

$$P_{2021} = \frac{1}{1 + 2,9^{-(0,184 - 1,25 \times 37,08)}} = \frac{1}{1 + 2,9^{76,1}} = 0,0037$$

$$P_{2022} = \frac{1}{1 + 2,9^{-(0,184 - 1,25 \times 39,18)}} = \frac{1}{1 + 2,9^{78,3}} = 0,0038$$

$$P_{2024} = \frac{1}{1 + 2,9^{-(0,184 - 1,25 \times 29,63)}} = \frac{1}{1 + 2,9^{47,2}} = 0,0022$$

Ймовірність настання дефолту підприємства, яке не належить до вибіркової сукупності, можна визначити на основі розрахунку інтегрального показника фінансового стану та підстановки отриманого значення у логіт-модель. Результатом рейтингування підприємства є присвоєння йому певного рейтингу згідно зі шкалою класифікації.

Рейтинг слід інтерпретувати таким чином: якщо значення показника є меншим, ніж його критичне значення, то підприємство вважається фінансово нестійким; якщо ж навпаки – то підприємству в найближчій перспективі фінансова криза не загрожує.

Чим далі знаходиться значення оціночного показника від так званої точки поділу, тим нижче чи вище знаходиться підприємство у заздалегідь побудованій рейтинговій шкалі.

Шкала рейтингів прив'язана до значень показника ймовірності настання

дефолту (PD), який виражено у відсотках. Чим більше наближається значення ймовірності до нуля, тим вищим буде рейтинг підприємства і навпаки. Розбивка загальної шкали на рейтингові класи залежить від інтенсивності приросту ймовірності дефолту залежно від значень незалежної змінної. Враховуючи результати проведеного групування та з використанням визнаних у міжнародній практиці позначень щодо рейтингів (від А до D) варто розробити систему рейтингування підприємств [46, с. 14].

Таблиця 3.13

Система рейтингової оцінки підприємств

Рівень	Рейтинг	PD, в %	Оцінка
ІНВЕСТИЦІЙНИЙ	AAA	0 – 0,3	Найвищий рівень спроможності виконувати зобов'язання та найменша ймовірність дефолту.
	AA+	0,31 – 3,0	Високий рівень спроможності виконувати зобов'язання.
	AA	3,1 – 6,0	
	AA-	6,1 – 9,0	
	A+	9,1 – 15,0	Вище середнього рівень спроможності виконувати зобов'язання, однак існують окремі недоліки в економічному розвитку.
	A	15,1 – 20,0	
	A-	20,1 – 25,5	
BBB+	25,6 – 30,0	Достатній рівень спроможності виконувати свої зобов'язання, однак недостатній рівень захисту щодо можливих ризиків економічної діяльності.	
BBB	30,1 – 35,0		
BBB-	35,1 – 39,0		
СПЕКУЛЯТИВНИЙ	BB+	39,1 – 45,0	Спекулятивні вкладення. Помірна здатність до виконання зобов'язань. Високий рівень залежності від актуальних тенденцій економічного розвитку.
	BB	45,1 – 50,0	
	BB-	50,1 – 54,0	
	B+	54,1 – 60,0	Спекулятивні вкладення з недостатнім рівнем спроможності щодо сплати відсотків у довгостроковому періоді.
	B	60,1 – 65,0	
	B-	65,1 – 69,0	
	CCC	69,1 – 80,0	Високий спекулятивний рівень. небезпека припинення виконання зобов'язань та дефолту.
CC	80,1 – 93,4	Високий спекулятивний рівень. Висока ймовірність дефолту.	
C	93,5 – 99,7	Дуже високий спекулятивний рівень. Надзвичайно висока загроза дефолту.	
D	99,8 – 100	Максимально високий спекулятивний рівень. Дефолт.	

За аналогом з практикою присвоєння рейтингів провідними рейтинговими компаніями, наведена система рейтингів поділяється на два рівня: інвестиційний (більш надійний) та спекулятивний, який характеризує так звані спекулятивні вкладення з підвищеним рівнем ризику.

Рейтингова оцінка ТОВ «Птахофабрика «Волочиська»

Показники	2020	2021	2022	Прогноз на 2024
Рівень	Інвестиційний	Інвестиційний	Інвестиційний	Інвестиційний
Рейтинг	AAA	AAA	AAA	AAA
PD, в %	0,0029	0,0037	0,0038	0,0022

Для прийняття рішення щодо практичного впровадження моделі рейтингової діагностики необхідно належним чином оцінити її якість.

На наш погляд, найважливішим критерієм, який визначає ефективність моделі фінансової діагностики є її прогностична здатність. Перевірка якості моделі рейтингової оцінки ТОВ «Птахофабрика «Волочиська» зроблена на основі використання інструментарію ROC – аналізу (розрахунок коефіцієнта прогностичної здатності) та CAP – аналізу (оцінка профілю акумульованої точності).

На наш погляд, фінансові та інвестиційні рішення мають прийматися виходячи із двох основних критеріїв: результатів комплексного аналізу фінансового стану підприємства, які у значній мірі характеризують рівень ризику вкладень та рівня ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства, від чого безпосередньо залежатимуть доходи інвесторів.

На сьогоднішній день в теорії і практиці невирішеним залишається питання запровадження адекватних методів та показників оцінки ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства.

Вдосконалення та розробка інтегральних методик є одним із перспективних напрямів методичного забезпечення оцінки фінансово-господарської діяльності підприємства, що вимагає значної уваги в рамках сучасних досліджень.

Проведене дослідження дозволяє зробити наступні пропозиції ТОВ «Птахофабрика «Волочиська» щодо комплексного оцінювання його фінансово-господарської діяльності:

- вдосконалення комплексної оцінки фінансово-господарської діяльності

ТОВ «Птахофабрика «Волочиська» необхідно вести шляхом відбору актуальних для нього фінансово-господарських коефіцієнтів та побудови інтегрального зведеного показника, який покладається в основу подальшого оцінювання ефективності фінансово-господарської діяльності цього підприємства;

- для об'єктивного оцінювання захищеності ТОВ «Птахофабрика «Волочиська» оцінку фінансово-господарської діяльності пропонується вимірювати відносно нормального значення зазначеного інтегрального показника та відстежувати його зміни у динаміці;

- крім того, шкала для оцінювання оцінки фінансово-господарської діяльності підприємств ґрунтується на ранжуванні підприємств, що дозволяє провести рейтингове визначення такого класу для конкретного досліджуваного підприємства;

- практичне застосування комплексної оцінки фінансово-господарської діяльності ТОВ «Птахофабрика «Волочиська» дозволить не тільки отримати об'єктивну інформацію щодо його фінансово-господарської стабільності, а й визначити конкретні напрями підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності даного підприємства.

З цієї позиції вдосконалення та розробка комплексних методик є одним із перспективних напрямів методичного забезпечення оцінки фінансово-господарської діяльності підприємства.

ВИСНОВКИ

У даній кваліфікаційній роботі викладені теоретичні та практичні проблеми комплексного оцінювання та аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства (на прикладі ТОВ «Птахофабрика «Волочиська»).

Тому, проведений в ході дослідження аналіз дозволяє зробити наступні висновки:

1) Фінансово-господарська діяльність підприємства – це сукупність дій щодо виробництва та реалізації товарів, послуг, продукції в межах обмеженого обсягу фінансових ресурсів. Фінансово-господарська діяльність – це цілеспрямовано здійснюваний процес практичної реалізації функцій підприємства, пов'язаних з формуванням та використанням його фінансових ресурсів для забезпечення економічного та соціального розвитку підприємства. Ефективність фінансово-господарської діяльності підприємства – це фінансова категорія, що відображає співвідношення між одержаними результатами від господарської та фінансової діяльності та витраченими на її досягнення ресурсами, причому при вимірюванні ефективності ресурси можуть бути представлені або в певному обсязі за їх первісною (переоціненою) вартістю (застосовувані ресурси), або частиною їх вартості у формі виробничих витрат (виробничо спожиті ресурси). Якщо при цьому врахувати, що результати фінансово-господарській діяльності не лише є різноманітними, але й можуть бути представлені в різних формах: вартісній, натуральній, соціальній, то стає очевидною необхідність в ідентифікації категорії ефективності діяльності відповідно до тих аспектів діяльності підприємства, які важливо проаналізувати й оцінити.

2) система показників комплексної оцінки фінансово-господарської діяльності має: відображати витрати всіх видів ресурсів, що споживаються на підприємстві; створювати передумови для виявлення резервів підвищення ефективності виробництва; стимулювати використання всіх резервів, наявних на підприємстві; забезпечувати інформацією стосовно ефективності

виробництва всі ланки управлінської ієрархії; виконувати критеріальну функцію.

3) прийнято виділяти три основні системи критеріальних показників ефективності фінансово-господарської діяльності: 1) система, заснована на остаточних результатах господарської діяльності підприємства, яка містить показники: прибуток до оподаткування, оподатковуваний, чистий прибуток, собівартість, рівень рентабельності, виручка від реалізації, обсяг виробництва, якість продукції, термін окупності інвестицій, рентабельність інвестицій і ін.; 2) система, заснована на результативності, якості та складності трудової діяльності, яка містить показники: продуктивність праці, темпи зростання продуктивності і заробітної плати, частка фонду оплати праці в собівартості продукції, втрати робочого часу, частка браку, фондоозброєність праці, трудомісткість продукції, коефіцієнти складності праці, чисельність персоналу і т. ін.; 3) система, заснована на формах і методах роботи з персоналом, яка охоплює показники: плинність кадрів, рівень кваліфікації персоналу, рівень трудової дисципліни, професійно-кваліфікаційна структура, співвідношення виробничого й адміністративно-управлінського персоналу, соціальна структура персоналу, рівномірність його завантаження, витрати на одного працівника, витрати на забезпечення, соціально-психологічний клімат у колективі, привабливість праці тощо. Оптимальний перелік показників, найбільш об'єктивно відображають тенденції фінансово-господарського розвитку, формується кожним підприємством самостійно. Однак при всьому різноманітті можливе показників всі вони, як правило, розподіляються за групами: показники фінансової стійкості; показники ліквідності; показники рентабельності; показники ділової активності; показники інтенсифікації; показники ринкової активності.

4) за результатами аналізу та оцінки фінансово-господарської діяльності можна зробити висновок, що за період, що аналізувався ефективність фінансово-господарської діяльності ТОВ «Птахофабрика «Волочиська» зростає.

5) за допомогою проведеного кореляційно-регресійного аналізу було окреслено доцільність запровадження на ТОВ «Птахофабрика «Волочиська» таких заходів, як зменшення дебіторської заборгованості; скорочення короткострокових зобов'язань; підвищення ефективності фінансових витрат.

6) фінансове планування постає одним із інструментів підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності ТОВ «Птахофабрика «Волочиська». Елементи планування діяльності підприємства забезпечують повну мобілізацію внутрішніх резервів підприємства за рахунок їхнього виявлення ще на стадії планування обсягів і структури активів, необхідних для досягнення планових показників фінансово-господарської діяльності підприємства.

7) комплексна система оцінки фінансово-господарської діяльності підприємства постає як система показників, що відображають діяльність підприємницької структури в цілому з точки зору співвідношення її результатів та витрат. Основна ідея комплексного аналізу, що об'єднує елементи внутрішнього й зовнішнього аналізу є важливим інструментом забезпечення фінансово-господарської діяльності підприємством, та полягає в системності, синтезі окремих блоків аналізу діяльності, аналізі їх взаємозв'язку та виведенні результатів узагальнюючих показників ефективності функціонування підприємства.

8) окреслена комплексна десятибальна система оцінювання фінансово-господарської діяльності підприємства дає можливість систематизувати основні показники аналізу та більш повно оцінювати можливості відповідного суб'єкта господарювання.

9) вдосконалення та розробка комплексних методик є одним із перспективних напрямів методичного забезпечення оцінки фінансово-господарської діяльності підприємства, що вимагає значної уваги в рамках сучасних досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абрамова І. Фінансова політика в аграрному секторі економіки: стан та перспективи: монографія / за ред. Д. Деми. Житомир: ЖНАЕУ. – 2022. – 364 с.
2. Алфьорова І. Є. Розробка політики фінансування майна за допомогою ефекта фінансового важеля / І. Є. Алфьорова, А. С. Кувічко // Економічний форум. – 2020. – № 3. – С. 1 – 7.
3. Арначій В. І. Фінансова діяльність підприємств : навч. посіб. / В. І. Арначій, В. Д. Чумак, О. Ю. Смолянська. – Київ : ВД Професіонал, 2004. – 240 с.
4. Бандурка О. М. Фінансова діяльність підприємства : підручник / О. М. Бандурка, М. Я. Коробов, П. І. Орлов, К. Я. Петрова. – 2-е вид., перероб. і доп. Київ : Либідь, 2002. – 384 с.
5. Бачевський Б. Є., Заблоська І. В., Решетняк О. О. Потенціал і розвиток підприємства : Навч. пос. – К. : Центр учбової літератури, 2009 – 400 с.
6. Бердар М. М. Складові оцінки ефективності управління фінансовими ресурсами підприємств / М. М. Бердар // Теоретичні та прикладні питання економіки. – 2010. – Вип. 21. – С. 272–279.
7. Бланк І. О. Фінансове забезпечення розвитку підприємств : монографія / І. О. Бланк, Л. О. Лігоненко, Н. М. Гуляєва, Г. В. Ситник, Л. Л. Стасюк; ред.: І. О. Бланк; Київ. нац. торг.-екон. ун-т. - К., 2011. – 343 с.
8. Близнюк О. П. Класифікація джерел формування фінансових ресурсів підприємства / О. П. Близнюк, А.П. Горпинченко // [Вісник Міжнародного слов'янського університету. Сер. : Економічні науки](#). – 2019. – Т 15, № 2. – С.52 – 58.
9. Близнюк О. П. Управління позиковими ресурсами в системі забезпечення фінансової безпеки торговельного підприємства / О. П. Близнюк, О. М. Іванюта // Promising problems of economics and management: Collection of scientific articles. – Publishing hous «BREEZE», Montreal, Canada, 2022. – P. 60 – 65.

10. Близнюк О. П. Управління фінансовими ресурсами підприємств роздрібної торгівлі : монографія / О. П. Близнюк, А. П. Брезинська, О. М. Іванюта. – Харків : Видавець Іванченко І. С., 2019. – 253 с.

11. Боярко І. М. Стратегічне фінансове управління підприємством : монографія / І. М. Боярко, Л. Л. Гриценко, О. В. Рябенков, Т. А. Васильєва, А. В. Височина. – Суми : Унів. кн., 2021. – 175 с.

12. Бражник Л. В. Фінансові ресурси підприємства: їх формування та використання / Л. В. Бражник // Мукачівський державний університет. Економіка і суспільство. – 2021. – Випуск № 14. – С. 778 – 783.

13. Брігхем Є. Ф. Основи фінансової стратегії: Підруч.: Пер. з англ.. – К. : Молодь, 1997. – 1000 с.

14. Бутинець Ф. Ф. Економічний аналіз / Ф. Ф. Бутинець. – Житомир : ЖІТІ, 2000. – 416 с.

15. Бухонова С. М., Дорошенко Ю. А., Бендерская О. Б. Комплексная методика анализа финансовой устойчивости предприятия / С. М. Бухонова, Ю.А.Дорошенко, О.Б.Бендерская // Экономический анализ : теория и практика. – 2005. – №7. – С. 11-14.

16. Вареник В. М. Формування методики оцінки фінансових ресурсів підприємства за сучасних умов функціонування / В. М. Вареник, С. К. Хорошилов // Східна Європа: Економіка, Бізнес та Управління. – 2021. – Випуск 1 (12). – С. 129 – 134.

17. Волонтир Л. О. Економіко-математичне моделювання в аналізі ефективності використання фінансових ресурсів / Л. О. Волонтир, А. В. Томаш // Збірник наукових праць ВНАУ. – 2011. – №2 (53), том 3. – С. 29 – 36.

18. Воронкова А. Е. Діагностика стану підприємства : теорія і практика : монографія / А. Е. Воронкова. – Харків : Вид-во «ІНЖЕК», 2008. – 520 с.

19. Гаврилко П. П. Вдосконалення управління фінансовими ресурсами підприємства на сучасному етапі розвитку економіки України / П. П. Гаврилко // Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка. – 2019. – Т. 21, Вип. 3. – С. 131 – 134.

20. Гайдаєнко О. Застосування кореляційно-регресійного аналізу для прогнозування результатів діяльності підприємства / О. Гайдаєнко, Л. Коваленко // ОБЛІК. ЕКОНОМІКА. МЕНЕДЖМЕНТ: наукові нотатки Міжнародний збірник наукових праць. – 2020. – Випуск 1 (13). Ч. 1. – С. 16 – 23.
21. Гвоздей Н. І. Оцінка ефективності використання фінансових ресурсів підприємства / Н. І. Гвоздей, І. С. Бондарук, О. А. Вінницька // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: О. В. Ярощук (голов. ред.) та ін. – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр ТНЕУ: Економічна думка – 2021. – Том 28. – № 1. – С. 216 – 221.
22. Глушко А. Д. Науково-методичні підходи до аналізу фінансових ресурсів підприємств / А. Д. Глушко, М. Ф. Філіп // Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського : Глобальні та національні проблеми економіки. – 2021. – Випуск 23. – С. 470 – 474.
23. Гнип Н. О. Бізнес-прогнози як основа формування бюджету промислового підприємства / Н. О. Гнип // Наукові записки. Серія: Економіка. 2020. – № 23 (43). – С. 210 – 215.
24. Гончаров А. И. Оценка платежеспособности предприятия : проблема эффективности критериев / А.И.Гончаров // Экономический анализ : теория и практика. – 2005. – № 3. – С. 38-44.
25. Громова А. Є. Аналіз фінансового стану підприємства з огляду ефективного використання фінансових ресурсів / А. Є. Громова, К. В. Крамаренко, Т. О. Рудик // «Молодий вчений». – 2019 р. – № 5 (32). – С. 44 – 47.
26. Гудзь О. Є. Науково-методичне забезпечення формування та реалізації фінансової політики підприємства / О. Є. Гудзь, П.А. Стецюк, С. А. Навроцький, В. М. Алексійчук // Облік і фінанси. – 2020. – № 2(60). – С. 69-86.
27. Давиденко Н. М. Фінансовий леверидж в оптимізації структури капіталу акціонерних товариств / Н. М. Давиденко. – Агросвіт. – 2022. – № 1. - С. 10-13.

28. Демко І. І. Організаційні підходи до методики аналізу фінансових ресурсів / І. І. Демко // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. – 2021. – Вип. 38. – С. 116–123.

29. Дехтяр Н. А. Фінансовий механізм діяльності суб'єктів господарювання : монографія / Н. А. Дехтяр. – Київ : Ліра-К, 2022. – 182 с.

30. Домбровська С.О. Тенденції системи формування фінансових ресурсів підприємств України та шляхи її вдосконалення / С.О. Домбровська // Науковий вісник Одеського національного економічного університету. Економіка, політологія, історія. – 2022. – № 2(222). – С. 42–54.

31. Дячун О. Д. Прогнозування продажу та його методи в системі управління підприємством / Дячун О. Д. // Сучасні соціально-економічні проблеми теорії та практики розвитку економічних систем: колективна монографія. — Т. : ФОП Осадца Ю.В., 2019. — С. 129–150.

32. Ендовицкий, Д. А. Системный подход к анализу финансовой устойчивости коммерческой организации / Д.А.Ендовицкий // Экономический анализ: теория и практика. – 2005. – № 5. – С. 7-13.

33. Завгородній А. Г. Фінансовий словник. – К., Наукова думка, 2000. – 286 с.

34. Захарчук Д. В. Економетричне моделювання для аналізу та прогнозування основної діяльності підприємства / Д. В. Захарчук // Тези доповідей Міжнародної науково-методичної конференції Форуму молодих економістів-кібернетиків «Моделювання економіки: проблеми, тенденції, досвід», 21 – 22 жовтня 2019 року. – 2019. — С. 79-81.

35. Зянько В. В. Фінансовий аналіз та звітність : практикум / В. В. Зянько, І. Ю. Єпіфанова. – Вінниця: ВНТУ, 2008. – 83 с.

36. Клеймор Г. П. Механизмы принятия стратегических решений и стратегическое планирование на предприятиях / Г. П. Клеймор // Вопросы экономики. – 2009. – № 9. – С. 46–66.

37. Козачок І. А. Формування та управління ефективним використанням фінансових ресурсів підприємства / І. А. Козачок // Гуманітарний вісник ЗДІА. – 2020. – № 47. – С. 277 – 283.
38. Кривов'язюк І. В. Економічна діагностика підприємства: теорія, методологія та практика застосування : монографія / І.В. Кривов'язюк. – Луцьк : Вид-во «Надстир'я», 2007. – 260 с.
39. Кучерак Д. Аналіз господарської діяльності // Головбух – 2007. – №71. – С. 7-9.
40. Лахтіонова Л. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання : монографія / Л. Лахтіонова. – К. : КНЕУ, 2001. – 387 с.
41. Лукіна Ю. В. Формування та реалізація стратегії управління фінансами підприємства / Ю. В. Лукіна // Фінанси України. – 2020. – № 3. – С.113–118.
42. Макарьева В. Г, Андреева Л. М. Анализ финансово-хозяйственной деятельности организации / В.Г.Макарьева, Л.М.Андреева. – М. : Финансы и статистика, 2005. – 264 с.
43. Макарьян, Э. А., Герасименко Г.П. Финансовый анализ / Э.А.Макарьян, Г.П.Герасименко. – М. : Финансы и статистика, 2005. – 256 с.
44. Мних Є. В. Економічний аналіз : підручник / Є. В. Мних. – Київ : Знання, 2011. – 630 с.
45. Мурашов, В. И. Как повысить эффективность деятельности предприятия? / В.И.Мурашов // Экономика предприятия. – 2008. – № 3. – С. 51-53.
46. Ніколаєнко В. П. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства // Актуальні проблеми економіки. – 2006. – №6. – С. 180-191.
47. Оверчук А. В. Теоретичні аспекти фінансового планування / А. В. Оверчук // ВІСНИК ЖДТУ. – 2021. – № 1 (67). – С. 99 – 105.
48. Осмоловский В. В., Кравченко Л. И., Русак Н. А. Теория анализа хозяйственной деятельности : Учеб./ В.В.Осмоловский, Л.И.Кравченко, Н.А.Русак. – Мн. : Новое знание, 2005. – 318 с.

49. Остапенко В. А, Подъяблонская Л. М, Мешков В. К. Финансовое состояние предприятия : оценка, пути улучшения / В.А.Остапенко, Л.М.Подъяблонская, В.К.Мешков // Экономист. – 2008. – № 7. – С. 37-42.

50. Оцінка, аналіз, планування фінансового становища підприємства: науково-методичне видання / [А. В. Чупіс, М. Х. Корецький, О. Л. Кашенко та ін.]; за ред. А. В. Чупіса. – Суми : Вид-во «Довкілля», 2001. – 404 с.

51. Панасюк М. А. Фінансове планування діяльності сучасного підприємства / М. А. Панасюк, О. О. Бойко // Мукачівський Державний університет економіки. – 2019. – Випуск № 2. – С. 318 – 322.

52. Перетятко А. Ю. Сучасні підходи до оцінки фінансово-господарської діяльності як основи ефективного забезпечення підприємством // Економіка, фінанси, право. – 2006. – №11. – С.19-22.

53. Перфильев А. Б. Развитие и содержание действующих методик анализа финансового состояния российских предприятий : Учеб. пособие для ВУЗов / А.Б.Перфильев. – Яр. : изд-во МУБиНТ, 2006. – 156 с.

54. Податковий кодекс України // Відомості Верховної Ради України, 2011.

55. Податковий кодекс України [Електронний ресурс] : Кодекс 2755-VI. - Редакція від 01.07.2022. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>. – Назва з екрана.

56. Портнова Г. О. Фінансова безпека підприємств: сучасні погляди щодо сутності та оцінки / Г. О. Портнова, В. М. Антоненко // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2019. – № 1. – С. 345 – 355.

57. Проскурович О. В. Моделювання рентабельності діяльності підприємства / О. В. Проскурович, А. Ю. Басс // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2022. – № 3(3). – С. 209-212.

58. Резников Л. Фінансовий стан і фінансова політика виробничих підприємств. // Економіка України, 2007. – №7. – С.11-14.

59. Савчур-Шекмар Н. А. Шляхи підвищення ефективності розвитку харчової промисловості в Закарпатті : Теорія і практика. – К.: Наук. світ, 2000. – 117 с.
60. Салун В. Г. Стратегическое планирование – цель или средство / В. Г. Салун // Маркетинг. – 2010. – № 1. – С. 42-47.
61. Сарапіна О.А. Системний аналіз фінансового стану підприємства : методика та напрями вдосконалення / О.А. Сарапіна // Причорноморські економічні студії. – 2019. – Вип. 2. – С. 54 – 58.
62. Ситник Г. В. Методологічні засади оцінки якості фінансових планів підприємства / Г. В. Ситник // Економіка та держава. – 2019. – № 9. – С. 30 – 34.
63. Ситник Г. В. Поточне фінансове планування в системі управління підприємством торгівлі / Г. В. Ситник // Економічний простір. – 2021. – № 83. – С. 218 – 233.
64. Ситник Г. В. Стратегічне фінансове планування в системі управління підприємством торгівлі / Г. В. Ситник // Бізнес-інформ. – 2020. – №9. – С.359-370.
65. Стецюк П.А. Методичні аспекти оцінки ефективності фінансових ресурсів телекомунікаційних підприємств / П. А. Стецюк // Економіка. Менеджмент. Бізнес. – 2020. – № 2 (20). – С. 29 – 32.
66. Фащевский В. Н. Об анализе платежеспособности и ликвидности предприятия / В.Н.Фащевский // Бухгалтерский учет. – 2007. – № 11. – С. 27-28.
67. Фащевский В. Н. Финансы предприятий : особенности и возможности укрепления / В. Н.Фащевский // Экономист. – 2010. – № 1. – С. 36-41.
68. Фінанси підприємств : підручник [7-е вид.] / [А. М. Поддєрьогін, М. Д. Білик, Л. Д. Буряк та ін.] ; під ред. А. М. Поддєрьогіна. – Київ : Вид-во КНЕУ, 2008. – 552 с.
69. Фінансове планування і управління на підприємствах : навч. посібник / Г.А. Семенов, В.З. Бугай, А.Г. Семенов, А.В. Бугай. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 432 с.

70. Фролова Т. О. Фінансовий аналіз. – К. : – Видавництво „Європейського університету”, 2006. – 253 с.

71. Цал-Цалко Ю.С. Фінансова звітність підприємства та її аналіз: навч. посіб. – К. : ЦУЛ, 2006. – 417 с.

72. Цигилик І. І. Економічний аналіз – основний чинник підвищення ефективності підприємницької діяльності //Актуальні проблеми економіки. – 2003. – №7. – С.90-96.

73. Шаманська О. І. Система оцінки ефективності управління ресурсним потенціалом підприємств АПК [Електронний ресурс] / О. І. Шаманська. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua>.

74. Шандова Н. В. Оцінка загальної стійкості розвитку промислового підприємства //Актуальні проблеми економіки. – 2006. – №9 – С.169-173.

75. Швиданенко Г.О. Управління ресурсами підприємства : колектив. монографія / Г. О. Швиданенко, О. Б. Бутнік-Сіверський, В. П. Кукоба, В.В.Лаврененко, О. І. Олексюк, І. А. Павленко, Л.А.Петренко; ред.: Г. О. Швиданенко; ДВНЗ КНЕУ ім. В. Гетьмана. - Київ : КНЕУ, 2021. – 418 с.

76. Шеремет А. Д., Сайфулин, Р. С. Методика фінансового аналізу / А.Д.Шеремет, Р. С.Сайфулин. – М. : ИНФРА-М, 2007. – 164 с.

77. Шеремет О. О. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник. – К. : Міленіум, 2003. – 160 с.

78. Щербань О. Д. Стратегічні орієнтири управління ліквідністю та діловою активністю підприємства / О. Д. Щербань // Економічний аналіз : зб. наук. праць. Тернопільський національний економічний університет: Економічна думка. – 2019. – Том 23. – № 2. – С. 206-212.